

کرتکارانی جیہان یہ مگرن !

ریگی ناشتی و سوسیالیزم

ژماره (۱۲) سالی سییه م - ته موزی ۱۹۸۸

- به ره‌ی کوردستان و هلامدان وه‌ی
- سیراده‌ی ره‌وای گه‌که‌مان
- بناغه مه‌بده ئییه کانی بیر کردنه وه‌ی نوی
- گه‌شه کردنی بیری روشنگه‌ری و
- سیاسی له کوردستاندا
- ده‌رباره‌ی راپه‌رینه‌که‌ی "هورین" و "شیخان"

له بلاوکراوه کانی حزبی شیوعی عبراق

گزارشنگی تیزری کولتور ریه

دومانگ جارتک ده رده جی

ژماره (۱۳) عالی سیهم ته موزی ۱۹۸۸

کریکارانی جهان به لگرن !

ویگی

ناشتی و سوسیالیزم

بزووتنهوهی ئافرمتان

---

79 شیمه نیوهی مروئایمتین ..... ئەلین توماس

ئەدەب و هونەر

---

93 دەربارەیی ئۆلتیرو گوتە ..... هەنریش مەمان

شیروان - کردووێه بەگوردی

103 تیۆری ستانسیلایسکی لەئامادەکردنی ئەکتەر ۰۰ و پەرووگوتچیل

ئاریان - کردووێه بەگوردی

یاداشتنامە

---

135 بەکارهینانی چەکی کیمیاوی نموونەیی جەنگی لەناوهردنی

گەلەگەمانە .....

سه‌کاره‌بی ئالای شورشی ته‌مووز

سی سال له‌مه‌وهر و لاته‌که‌مان و سه‌رجه‌می نا‌وجه‌که‌روودا‌ویکی می‌زووی گرینگی به‌خوێه‌وه‌دی ، که‌سه‌ره‌تای قونا‌غیکی نوێی له‌زیانی سیاسی و کۆمه‌لایه‌تی و کولتووری که‌له‌که‌مان هه‌ینا‌یه‌ کایه‌یه‌وه‌ ، وه‌رچه‌-رخانیکی سیاسی که‌وره‌ی به‌قازانجی بزووتنه‌وه‌ی شورشگێری دروست کرد .

شورشی ته‌مووز که‌مه‌نجامی خه‌باتی دوورودریژی کۆمه‌لانی خه‌لکی و نه‌به‌ردی حزبه‌ نیشتمانیه‌کان ، له‌په‌ش هه‌موویان سه‌وه‌ نه‌به‌ردی حزبی شیوعی عیراقمان وها‌وپه‌یمانی ئیوانیان بوو ، توانسی به‌کیك‌ له‌قه‌ لاسه‌خته‌کانی شیمیریالیزم له‌ نا‌وجه‌که‌دا‌بته‌په‌ینی . شه‌وه‌ قه‌لایه‌ی به‌وه‌ لانه‌ی په‌یلانگێران و په‌نکه‌ی ده‌ستدریژی عه‌سکه‌ری ئۆسه‌ر

که لانی ناوچه که و بزه و تنه و هی رزگار بخوازی کورد و عمر ب .
 شورشی ته مووز لئا و هر و کدا شورشیکی نیشتمانی دیمو کراسی
 بوو، شه و بوو کومه لیک هنکاوی کومه لایهتی و سیاسی گرینگی له مهر
 مه سه لهی جوتیاران، کریکاران، شافرمان و ۰۰۰ هتد ها و پشت، هر و ا
 له سایه ی شورشدا بو به کم جار له ده ستوری کاتی عیرا قدا شه و
 چه سپیندرا، که نه ته و هی کورد، وه که نه ته و هی عمر ب ها و به شه له
 عیرا قدا و، له م رو و شه به به رسمی هندی مافی نه ته و هی و ده سکه و تی،
 کولتووری چه سپیندرا و، جو ره تا زادی به که لهی کورد درا تا هندی
 ریگراوی سیاسی و جه ما و هری و کومه لایهتی کور و روزنامه ی کوردی بلا و
 بکاته به و هه لای که شه پدانی زمان و کولتووری خوی بدات، که تیگرایان
 هوشیار بیهکی سیاسی و نه ته و هی فراوانیان لئا و که له که ماندا دروست
 کرد .

به لام ده سه لاتی بوژ وازی، که نه ته و هی له کومه لانی خه لکی
 راپه ربوی عیراق چو و بوو، هر زوو که ره ته ته نگه بهر کردنی تا زادی به
 سیاسی به کان و رایان و قه ده غه کردنی حزب و هیزه نیشتمانی و
 ریگراوه جه ما و هری به کان و، پی شیل کردنی ده سکه و ته کانی که له
 شان به شانی شه مانه بی شه ریگی ناره وای به مهر که لهی کوردادا سپانده
 که به ته شاگر باران کردن و کار لکردنی کوردستان، که که لهی کورد
 ناچار کرا به زه بری چه که داکه کی له خیری بکات و پنا بو راپه ربوی
 چه کداری بهری .

تیگرای شه ریو شه پنه دیکتاتوری و شوئینییانه شورشیلان
 به ره و شکستی برد و زه مینه به کی بابته لی لباریان بو هیزه کونه به رست و
 شیمپریالیسته کان خولقاند تا سوود له لادانه و له نات به بایی هیزه
 نیشتمانی به کان و هر بگرن و، له ریگای کودیتا چیه فاشیه کانی مالی ۱۹۶۳
 و به بتوانن به ته واری شورشه که تیک بشکینن و ولاته که مان راپیچی
 زیر سایه ی تیروری درندانه ناره کومه وای خوین بکن .

شەمرو لەكاتێكدا یادی سێی سالی شۆرشى تەمووز دەكەینەوه،
كە لاتەكەمان لە لایەن هەمان كەدیقاچیه فاشییهكانى پیشووەوه دووچارى
كە بەرترین مەبەت و سامناکترین کارسات هاتووە، گەلەكەمان
کراوەتە سووتەمەنى جەنگى بێ شەمانەى نارەراو، تیرۆر و داپلۆسین و
لەسیداردان بۆنەتە بنچینهى سیاسى رژیى دیکتاتۆرى .

سەربارى هەموو ئەمانە، تا قى فاشى بەپشت بەستن بە ئایدیۆ-
لۆژیای شۆفینىستانەیان جەنگى نارەراو تریان لە کوردستاندا
هەلگیرساندووە، بەبەرى درێندەبیهوه گەوتوونەتە گەولکردنى
کوردستان و لەناو بردن و تواندەبەى گەلەكەمان . بۆگەشتنە شەم
ئامانجەش هەموو جورە رێشوپى ئەوانە بەکارهێنانى چەكى
کیمیایى و گازى ژەهراوى و لەناو بردنى بەگومەلى خەلكى کوردستان
دەگرنەبەر، بێ شەوى حیسابىك بۆ سادەترین یاسا و رەوش و نەرىتە
مرو قایەتى و جیهانىیهكان بکەن .

ئێمە لەكاتێكدا بیرهوهرى سێی سالی شۆرشى ۱۴ ی تەمووز
دەكەینەوه، گەورەترین پەندو دەرسەكانى شۆرشەكە دەخەینەوه بۆ
كەبۆتە لۆژىكى بزەوتنەوهى شۆرشگى و لاتەكەمان ئەویش ئەوهیه:
چەند هیزە دیموکراسى و نیشتمانپەرورەكان كۆلتوتەبا و بەگرتوو بـ
هیندە دەتوانن سەركەوتن و دەست بپن هیندەى نا تەبا و لىك دوریش
بن، دەشتنى دووچارى شكستى ببن .

بایرهوهرى تەمووز هاندەرىكى نوێ بۆ بەگى
خەباتمان لەبەر مەكى فراواندا كە دەسلاتی فاشى لەعیراقتدا
بروخینى و گەلەكەمان بەعەرەب و كوردو كە مەنەتەوه بیهكانییهوه
لەدۆزەخى جەنگ و تیرۆر و لەناو بردنى بەگومەل دەرباز بکات .

دەستى نووسەرەن

هاورپى عزيز محمد

بهره‌ی کوردستانی وه لأمدانه وهی ئیراده‌ی ره‌وای گه‌له‌که‌مانه

له‌مانگی حوزه‌یرانی را بردوودا، سه‌ر کردایه‌تی سیاسی
بهره‌ی کوردستانی عیراق به‌که‌مین کو‌بوونه‌وه‌ی خو‌ی
کردو کومه‌لیک بریاری گرینگی وهرگرت
بهم بونه‌یه‌وه، هاورپى عزیز محمد سه‌ر کردایه‌تی
گشتی کو‌میته‌ی ناوه‌ندی حزبی شیوعی عیراقمان، شه‌م
وتاره‌ گرینگی بو ئیستگه‌ی ده‌نگی که‌لی عیراق دا :

بهر له‌ هه‌مووشته‌یک بهره‌ی کوردستانی : هه‌روه‌تیکه‌ی تیکو‌شه‌را -
نه‌ی میژووبیه‌ بو سازدان و ریکخستن و سه‌ر کردایه‌تی کردنی خه‌باتی
که‌لی کوردمان به‌تایبه‌تی له‌م توناغه‌ ناسک و خه‌ته‌ره‌ی ئیستا دا .
ایره‌دا ده‌شکرى بکو‌ترى شه‌که‌ر شه‌م بهره‌یه‌ له‌ سالانی پیشوودا
دامه‌یرایا، که‌زه‌مینه‌ی دامه‌زاندنی هه‌بوو، شه‌وا ئیستا بزوبه‌تسه‌وه‌ی
نه‌نه‌وه‌ بهره‌ی کورد و کیشه‌ره‌وا به‌که‌ی که‌یشتبووه‌ توناخیک
پیشکه‌ه‌تووتر .

بهره‌ی کوردستانی به‌ویژه بهی که هوکار یکی گه‌لیگه گرنکه چ
به‌نسبت خه‌باتی بز ووتنه‌وه‌له‌سهرانسهری عیرا قدا ، چ به‌نسبت
خه‌باتی هه‌مان بز ووتنه‌وه‌له‌سهرانسهری عیرا قدا ، شیمه وک حزبه‌سی
شیوعی عیراق به‌گه‌رمیه‌وه پیشوازی لی ده‌کین و لگه‌ل ها ویه‌مانه-
کاندا هه‌ول و تغه‌لامان له‌و ره‌وته‌داد خه‌پنه‌کار ، که‌قو‌لی کارکردنی
لی هه‌لمالین و به‌زووترین گات ببینه بهره‌یه‌کی عمه‌لی ئیستای خه‌لی
کوردستان .

ئه‌گه‌ر به‌مانه‌و‌یت بهره‌که‌مان بکه‌ینه شه‌و بهره‌یه که‌گومه‌لانی
خه‌لی کوردستان له‌م قوناغه‌دا ده‌یخوازن و له‌سهر ئاستی سیاسی ،
جه‌ماوه‌ریی و پیشمه‌رگه‌یی دا بهره‌ی مه‌یدان بی ، شه‌وا پی‌ویسته به‌و
روحیمته بهره‌زه‌وه که له به‌که‌مین کو‌بونه‌وه‌ی سهر کردایه‌تی سیاسی دا
به‌لگه‌نامه‌کانمان شیمزا کرد ، به‌هه‌مان روحیمته‌وه به‌خیرایسی گه‌و
به‌لگه‌نامه‌بهرینه نا و قوا عیدی حزبه‌کانمان و شورشگیرانی کوردستان-
نیان بی ته‌یار بکه‌ین و بیانبه‌ینه نا و گومه‌لانی خه‌لیک و بینه هیزیکی
مادی و دروشمی خه‌بات به‌ده‌ست شه‌وانه‌وه .

بیکه‌ینانی شه‌م بهره‌یه ، ئه‌گه‌ر بگری به‌وها ویه‌مانیتیه-
مه‌یدانیه‌ی که با‌سمان کرد ، کارتیکردنی ته‌وا هه‌ر له‌سهر خه‌بات له
کوردستانی عیرا قدا ده‌بی ، به‌وی بهی که‌بهره‌ی شه‌م کوردستانه‌یه .
به‌لگه‌ده‌بینه نموونه‌یه‌کی پیشه‌نگد و تیشک به‌خش به‌ گه‌لی کورد له
به‌شه‌گانی تری کوردستاندا .
به‌داخه‌وه‌ده‌لیم :

لایمه‌گانی بهره له را بردوودا ، وانا سرا وبون که لیک دا بسرا و
هه‌ندیک جاریش به‌شهری به‌کتر و به‌یه‌کتر کو‌ول کردنه‌وه خه‌ریک سوون .
به‌لام ئیستا به‌م ته‌بایی و هاو خه‌باتیه ، له لایمک هه‌راسانی ده‌خه‌سه
سنگه‌ری دوژمنه‌وه ، له لایه‌کی تره‌وه کو‌رو تینیکی زیاتر به‌خه‌لگی
خو‌راگری کوردستان و هه‌موو عیراق ده‌به‌خشن ، بو تیکوشان له‌پینا‌بی

دامه‌زاندنی عیراقیکی ناشتی و دیموگراسی کهله سایه‌یدا گه‌اسی
 کوردمان به‌ماغیره‌باکانی بگات و که‌مایه‌تیه‌کان وک تورکمان و
 ئاشوریش به‌ماغشیداری و روشنبیری‌ه‌کانیان شادین .

گرنگی ثم بهره‌یه له‌وه‌شدا‌یه که‌یه‌که‌مین چاره له میژووی گه‌لی
 کورد دا پیشمنگه سیاسی‌ه‌کانی به‌نمته‌یه‌یی و دیموگراتیخ‌وا‌زو شیرعی .
 په‌وه، له هاویه‌یمانیه‌کی وا فراواندا به‌کبگرن .

ئه‌گه‌ر بهره‌که‌مان بکه‌یه‌میننه هاوسنگه‌ریبه‌کی راسته‌قینسه‌و
 هاوخه‌باتیه‌کی روژانه، بیک‌مان رنگایه‌کی له‌بارمان بو دروست ده‌یی
 بو شه‌وی مه‌سه‌له‌ی کورد زیاتر و زیاتر به‌رای گشتی عه‌ره‌ب و جیهان
 بناسین و بهره‌و شه‌وی وک مه‌سه‌له‌یه‌کی نیوده‌له‌تان ته‌ماشا بکری و
 له‌ب‌گه‌ول‌ده‌ا نه‌مینیتنه‌وه‌که دوژمنانی له‌ئیمپریالیزم و کونیه‌پرستان و
 رژیمه‌ شوئینیه‌کان ده‌یان‌ه‌یی تیایدا بمینی . هر له‌م رنگایه‌مشه‌به
 ده‌تانین وایکه‌مین که دوست و دوژمن به‌چاریکی تر سه‌یری بزوه‌تنه‌.
 وه‌ی شو‌رگه‌گیری له کوردستاندا بکرن و زیاترین هاوکاری نیونمته‌.
 وه‌یی له‌گه‌ل مه‌سه‌له‌ی ره‌وای کورد به‌ده‌ست به‌ئینین .

حزبه‌کانمان به‌دامه‌زاندنی بهره‌ی کوردستانی هه‌نگاویکی
 گه‌لیک گرنگیان هاویشت ، به‌لام هه‌نگاوی گرنگتر شه‌وه‌به به‌لگه‌نا مه‌.
 کانی بهره‌ ته‌رجمه‌بکرینه‌سر واقع ، چونکه هه‌موو قسه‌یه‌کی باش و
 به‌لگه‌نا مه‌یه‌کی پوخته له‌ته‌تبیق دا ته‌کامول ده‌کا و دینه بهره‌م . شه‌و
 په‌نده به‌نرخه پر جه‌وه‌هه‌ره زور راسته که ده‌لیت : " قسه هه‌زاره دووا ."
 نی به‌کاره " .

بویه ده‌لیم :

دامه‌زاندنی بهره‌ی کوردستانی وه‌لامدانه‌وه‌ی ئیش و ئازاری
 خه‌لکی کورده، ئیش و ئازاری هه‌زاران سووتاوی ناوچه‌کی کیمیاوی و
 سه‌دان هه‌زار په‌راگه‌نده‌و راگو‌بیزراوو هه‌زاران بی‌سه‌رو شوپن‌کران،
 وه‌لامدانه‌وه‌ی شیراده‌ی ره‌وای گه‌لیکه‌خو و کوردستانه‌که‌ی دووچاری

نیوان هردوو بهره‌که جاشکلی شه و په‌یوه‌ندیه چوون ده‌بی گرن‌گد په‌یوه‌ندی
 و قول‌گرنه‌وه‌یه‌تی نه‌ک شکله‌که‌ی .

پاراستن و پیش‌خستنی په‌یوه‌ندی مه‌وزو عیانه‌ی نیوان
 هردوو بزووتنه‌وه‌ی دیموکراتی نیشتمانی عیراق و بزووتنه‌وه‌ی
 شورشگیری گه‌لی کورد، باری سرشانی بزووتنه‌وه‌ی گه‌لی کورد سوکتر
 ده‌کات و، یارم‌تی ده‌رو پشتیوانی راسته‌قینه‌ی ده‌بی .

ثیمه وک حزبی شیوعی عیراق بایه‌خیکی له‌را ده‌بده‌ر سه
 پیوستی توندو تول‌گرنی په‌یوه‌ندی نیوان بزووتنه‌وه‌ی رزگارخوازی
 کوردو بزووتنه‌وه‌ی رزگاربخوازی نیشتمانی عه‌رمب دده‌بن له‌نا وچه‌کدا
 وریگای شه‌م بایم‌خدا نیشتمانی له‌عیراقه‌وه‌ده‌ست پی ده‌کات، له‌به‌هی‌زه
 گرنی برایتی تی‌کوشه‌رانه‌ی هردوو گه‌لمان عه‌رمب و کوردو که‌مایه‌ما
 تیه‌کان و داننان به‌مافی نمه‌وا‌ییتی گه‌لی کوردمان و، به‌ک‌خستنی
 پیشه‌نگه‌ سیاسی‌ه‌کانی‌اندا .

هر بهره‌که ده‌بی ری خوش‌گه‌ری بی‌گیت مه‌یدانه‌کانی
 تی‌کوشان . به‌کیک له‌برپاره‌کانی بهره‌ی کوردستانی به‌ک‌خستنی
 ریک‌خراوه‌ دیموکراتی و کومه‌لایه‌تیه‌کانی گریکاران و لاوان و خویند،
 کاران و ثا‌فرمتان و نووسه‌رو هونه‌رمه‌ندانه . واته شه‌ کهرت و توپ‌ژه
 کومه‌لایه‌تیانه‌ی که‌ له‌یه‌ک مه‌یداندا گورجو‌گولی ده‌نوینن، له‌یه‌ک
 ریک‌خراودا کارب‌گهن .

هر له‌م ری‌گه‌یه‌شه‌وه‌ ده‌توانری بهره‌که‌مان به‌هرین‌دیرپته‌وه‌ نا
 هراوترین جه‌ما‌وه‌ر . بی‌نمونه‌ کومه‌له‌ی خویندکارانی کورد له‌شه‌ورپا
 که‌هه‌زاران خویندکاران و شه‌رکی سه‌ره‌گیان ته‌وا وگرنی خویندن و ناسا
 ندنی مه‌سه‌له‌ی کورده‌ به‌رای گشتی جیهان و دابین‌گرنی هاریکارپیه .
 به‌چ مانایه‌ک (۴) بیان (۵) مه‌لمه‌ندیان هم‌بی و، بوچ نه‌گرنی به‌یه‌ک
 مه‌لمه‌ند، بوچ له‌ گوله‌مسته‌ چکوله‌کان گوله‌مستیکی زه‌بروم‌شین و گوکتر

سازنده‌ری . جالیرهدا گرنگه شهویه گیانی ها و پهیمانیتی و هاوسهنگه-
ریی به ریخراوانه بگه‌بندری ، شیوه‌ی په‌گرتنه‌گانیان چون ده‌ی ؟
تیکه لاوکردن بی ، یان هاریکاری ، یان فیدرالی گرنگه‌نیه گرنگه-
ها و دهنگی به‌که‌یه بوقا زانجی کیشه‌ی کورد .

خویندکاران له‌شه‌ورویا ده‌توانن زیده زیده ده‌وریک‌ی گرنگه‌تر
له‌نا‌سندن و دیفاع‌کردن له‌مه‌سه‌له‌ی کورد دا بگین . بو‌نموونه دانانی
روژی نه‌وروز به‌روژی هاریکاری جیهانی له‌گه‌ل خه‌باتی خویندکارانی
که‌ردستان و خه‌باتی گه‌لی کورد دا گه‌له (۱۵) به‌مین کونگره‌ی توتاییانی
جیهاندا بریار‌درا و به‌ره‌می کومه‌له‌ی خویندکارانی کورده له‌شه‌ورویا ،
کاریکی بی وینه‌و به‌ره‌میکی گه‌وره‌ی خویندکاران و دوستانی گه‌له‌گه-
مان بو له‌شه‌ورویا .

لیرده‌دا جه‌زده‌گه‌م سرنج به‌ شه‌وش راکیشم که‌کاتی شه‌وه‌اتوه
لایه‌نه‌گانی به‌ره‌ی کوردستانی بایه‌م به‌ده‌وری شافره‌ت و سازدانیان
بدن و ، هه‌ولی به‌شداری گردنیان بدری له‌گشت به‌اره‌گانی خه‌باتدا به-
پیشمه‌رگایه‌تیشه‌وه .

شافره‌تانی که‌ردستان ئیستا ده‌وریک‌ی ئیجگار گه‌وره‌له خه‌باتی
جه‌ماوه‌ریی دا ده‌گین . به‌نموونه له‌هه‌رس‌ی زنجیره‌ی راه‌ینه‌گانسی
۸۲ ، ۸۲ و ۸۲ دا له‌ریزی هه‌ره‌له‌پیشه‌وه‌دا بوون . ژماره‌یه‌کسی زوری
شه‌هید به‌ریندارو گیراوه‌گانیش کجانی قاره‌مان بوون ، شه‌وانه‌ی که-
هه‌میشه سلماندووین ، (سنگی کچان ته‌لغانی گولله‌ ده‌بی لسه
هه‌لمه‌تدا) . پیوسته شه‌م ده‌وره‌و خه‌باتی شافره‌تان ریخه‌رین و بگه‌بند،
رینه‌ شه‌و مه‌یدانانمش که‌ تا ئیستا دیواریان له‌به‌رده‌م دا هه‌لچنراوه ،
ده‌بی شه‌وش بگه‌رتی که‌ شافره‌تی کورد له‌ره‌وی شاپوری و کومه‌ لایه‌تی و
میژوو‌بیه‌وه ، شایسته‌ی شه‌م ده‌ور نواندنیه‌ که‌ئیمه‌ با‌سی ده‌گه‌ین .

له‌مه‌ر خه‌باتی پیشمه‌رگایه‌تیش ده‌بی بگه‌رتی ، ئیمه‌ هه‌موه
رووبه‌رووی رژیمیکی دیکتاتوریی درنده‌ ده‌بینه‌وه ، زور نالییم شه‌گه‌م

بلیم لهدرندایمتی دایی وینهیه .

شایا بهجیاجیا بهرنکاری ببینهوه ، دهتوانین زهبری کوشندهی

پی بگهینین ، یان بههاهبمش ؟

لهواری پیشمه‌رگایمتی دا تارادهیهکی زور به‌گرده‌وه‌یه‌کیتی .

هاه‌تغذنگی هه‌ه‌وه به‌تایبمتی لهم دووساله‌ی دوایی دا . هیزی پیشمه‌ر-

گه‌ی گشت حه‌به‌کانمان گه‌روتنی خویمان له‌یه‌گرتندا ده‌بینن له‌وه

کاتانه‌ی هاه‌تغذنگ و هاه‌سنگه‌ر بوون سه‌رکه‌وتنی گه‌لیک به‌رچاه‌پیان

به‌ده‌شپیناوه ، نه‌وونه‌شمان ره‌ژانی متباه‌مه‌ت و راه‌په‌رینه‌کانسی

به‌هاری (۱۹۸۷) . په‌له‌ پیشمه‌رگه‌کان ده‌بی پی‌که‌وه سوودوکه‌لگسی

خاله‌گه‌ر له‌ئه‌زمیون و سه‌رکه‌وتن و تیکشکاندن‌ی به‌کتره‌وه‌وه‌ه‌ر بگه‌رن ،

پیوسته‌ تاکتیکی پارتیزانی نه‌تی و شیوه‌کارکردنی تازه‌ دا‌هینن ،

به‌چه‌شنیکی شه‌وتو که‌ یارمه‌تیا‌ن بدات و بیانکاته‌ بزوه‌وتنه‌وه‌یه‌کی

هه‌میشه‌ هه‌لمه‌تبه‌ره‌ له‌ره‌وتی دیفا‌ه‌کردن بیانگوا‌زینته‌وه‌ه‌ه‌میشه‌

هیرش بردن . ده‌شیی مه‌به‌مه‌کانسی به‌ره‌ی گه‌ردستانی به‌زه‌ترین کات

به‌ه‌ریته‌وه‌ نا‌وه‌یزی پیشمه‌رگه‌وه‌ ، گه‌روتنی خوی‌بهم هه‌زه‌ به‌ه‌خشکی ،

که‌ئیس‌تا رو‌ژانه‌ له‌به‌ره‌ی‌رچدانه‌وه‌ی شالا‌وه‌ درندایه‌تیه‌کانی رژیم‌دا

به‌رده‌وامه‌ . ده‌توانین بله‌ین شه‌م ریگه‌بمش ریگه‌به‌کی ته‌دیره‌ بو‌شه‌وه‌ی

هه‌زاران لای‌ی گه‌ردستان له‌ره‌نجده‌رانی شاره‌وتی له‌ رو‌شنه‌پیرانه‌سی

شه‌ر‌شگیره‌بینه‌ریزی پیشمه‌رگایه‌تیه‌وه‌وه‌ بزوه‌وتنه‌وه‌که‌ جه‌ما‌وه‌ری‌ی ته‌ر

بکریت .

له‌کو‌تایی‌دا ده‌لیم‌یه‌که‌م هه‌نگا‌وه‌ی به‌ره‌ی گه‌ردستانه‌یم‌ان

هاه‌ویشته‌ . ریگا‌هه‌زار میلیه‌کانیش هه‌ر له‌یه‌که‌مین هه‌نگا‌وه‌یه‌ ده‌سه‌ت

پی‌ده‌کات . چا‌با‌هه‌میوه‌ لایه‌نه‌کانمان پیا‌وانی شه‌وه‌وت و ریگایه‌بین

که‌له‌ به‌لگه‌نامه‌کانی به‌ره‌دا ده‌ستنی‌شانمان گه‌ردوون و ، که‌پانی‌دلسۆزی

گه‌لی‌که‌ردمان و هه‌میوه‌ گه‌لی‌عیراقمان ببین و شایسته‌ی جبه‌ه‌جی‌کردنی

شه‌وه‌به‌ره‌بین‌که‌ که‌مه‌لانی‌خه‌لکی‌گیره‌ده‌ی شه‌رو فاشیست و شه‌رئینیست

چاوه روانمان لی دهگمن و ، بهرە ی کوردسانیش بگهینه پێشهکیهکی
بنجینهیی به دامهزاندنی بهرە ی نیشتمانی بهراوانی عیراقی . به
خهباتی گهرم له دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و گۆنهپهرستی .

سلاوه لههیزه هاوپهیمانهکانمان له بهرە ی کوردستانی دا
سهرکهوتن به خهباتی گهلی مهزنی عیراقمان به سهرشهر و فاشیست و
رهگهز پهرستی دا .
سلاوه لهو پێشمهرگه جوامیرانهی که ئیستا لهسنگهری دژی فاشیست
ودیفاعکردن له گهل رۆژانه بهخوینی گمش لایۆتیا ن داستمان
دهنووسنه .

۱۰ ی / حوزەیرانی / ۱۹۸۸

گه شه کردنی بیرى روشنگه‌رى و

سیاسی له کوردستاندا
۱۸۹۸-۱۹۱۴

بهیادی کورانی بهدرخان، رابه‌رانى
بیرى روشنگه‌رى (التنوير) و بیهره،
سیاسی له کوردستاندا

ره‌فیه‌ئى سابر

(۱)

له‌دوا‌ساله‌کانى سه‌ده‌ى رابه‌ردوودا . تاده‌هات بار و دوخسى
ئیمپراته‌رى عوسمانى و ده‌ولته‌ى ئیران ره‌ویان له‌ته‌نگه‌چله‌سه‌ى
قولترده‌کرد . مه‌ردوو ده‌ولت له‌ره‌وى ئابوورى و ساسیه‌یه‌ پتر به‌سه
بازارى سه‌رمایه‌دارى جیه‌اییه‌وه ده‌به‌سترانه‌یه‌و زیاتر ملکه‌چى و لاتى
سه‌رمایه‌دارى ئیمپریالیسته‌ى ده‌بوون، که‌به‌را ده‌یه‌ک ده‌ستیان خسته‌یه‌وه
نا و کاره‌بارى نا و خوى ئهم دوو و لاته‌وه سه‌ربه‌خۆبیه‌کیان به‌نه‌میشه‌یه‌وه
نه‌وه‌و زیاتر له‌دوو و لاتى کولونیاى کلاسیکى و لاتانى سه‌رمایه‌دارى
ئه‌ورپا ده‌چوون (۱)

حاکمرانانی هردوو و لات بهتایبتهی شیمپراتوری عوسمانی
دهمیک بود هستان بهتوولی تمنگوجهلمهکهی خویان کردبوو، بویه
ریستان لهریگهی هندی ریفورمه (۲) لهم گیزهنده در با زین، سه لام
له بود جوو گیره گرفته کان، که بنجینه ستره کتوری سیا سی و
شاپوری و کولتوری هردوو رژیمیان گرتبووه، زور له به قولتر بوون
بهجند ریفورمیکی لهم جویره چاره سر بکرین .

له سر یکی دیکه شوه خهباتی زرگار بخوازی که لانسسی نای
شیمپراتوری عوسمانی پهری دهگرت و له زور شویندا لمشیوهی خهباتی
چه کداریدا خوی دهناند هروا بیری دیموکراسی لیبرالی سورژوازی
شورویا گهیشته بویه نیوئوه دوو و لات به تاده مات کاری زیاتری ده کرده
سر دهستهی خوبنده وارو نوینمرانی چینی تازه پیگهیشته ووی بورژوا .

بلا و بونه و هی بیری روشنگری (التنوير) و بیری دیموکراسی
روزنایا، بهتایبتهی بیروبا و هره گانی شورشی بورژوازی فهره نسلسا ،
سرمتای زمینه یه کی با بهتییان له هردوو و لاتدا بوره خسابوو چونکه
له لایه که وه بهستنه و هی ثم و لاتانه به بازاری سر مایه داری جیهانی و
گمشه کردنی په یوهندی کا لابی - دراوی و پهره گسرنی پروسهی شالوگری
(شتومک هینان و نارنده دره وه) ریگهیان بو سر ههلدان و گمشه کردنی
په یوهندی نویتی کومه لایمتی بورژوازی و ، لاواز بوونی په یوهندی کونی
کومه لایمتی فیئودالی خوشگردبوو . له لایه کی گمشه وه خاصیت و
شیوهی حوکمی ئیستیبدا دی فیئودالی چه پریکی پتهوی له بردهم گمشه
کردنی ثم په یوهندیه چلونا بهتیه نوئیانه دا دروست کردبوو . بویه
سر ههلدانی ژبانی دیموکراسی پیوستیه کی با بهتی نوی بوو که گمشه
کردن و چارهنووسی ژبانی کومه لایمتی و کولتوری کومه لگای عوسمانی
و - تنانمت شیرانیش - دهیانخواست .

ثم پیوستیه با بهتیه نویه پالی بهرونا کبیران و روشنگه
ران (المتنورین) و نوینمرانی تری تویر و چینه کومه لایهتیه نوئیانه .

وه نا تا ، لهبار و دوخیکی ناها و تا دا ، دهست به خهبات بکهن لسه دژی زورداری و چهوساندنه وه و ئیستیبدادی سولتان ، که له بهرام بهر شه مه دا توشی ئازار و راوان ده بوون و ، زور بهیان ، بهنا چاری ، بهره و دهره وهی ولات سهربان هه لده گرت و ، له وێهه درێزه میان به خهباتی دژ به سولتان - ده دا .

له نییه شهم روشنبیره و روشنگه رانه دا دهسته یه که نیشتمان په ره ره یی کورد هه لکه وتن (که له بهات و تر بنیان کورانی به درخان بوون) و له په ره وهی خهباتی دژ به سولتان دا ، له هه مندی شاری شه یه روپا و له قا هیره شه یه وه دهسته به مندی به کی سیاسی و جو ره مه لبه مندی کی کولتور و بهیان بیکه یه نا و په یه مندی بهیان له گه ل و بیکه خرا و به سازمانه گانی دژ به سولتان به سست و چا لاکانه شان به شانی شه وان ، بیان دروسته تر بله یه لهریزی شه وان شه دا ، که وتنه خهبات کردن . شایانی به سه یه که یکه له ره و ژنا مه گانی ریکه خرا بهی " تورکیای لای " به نیوی " الاجتهاد " له قا هیره له لایه ن روشنبیره یی کورد ده بکتور عبده للا جه و ده ته وه دهره ده چه و . (۳)

نیشتمان په ره ره رانی کورد له دهره وهی ولات ، بهره بهره چا لاکه ی خه بیان په ره مه یه ده دا و بانگه واز و بلا و کرا وهی دژ به سولتان بهیان بلا و ده کرده به . ده گری دهره چه و نی به که مه یه ره و ژنامه ی کوردی " کوردستان " له نیسانی ۱۸۹۸ دا (۴) به گه رنگه تر به کار و چا لاکه شهم روشنبیره نیشتمان په ره ره شه واران هه له ته له مه بدری .

دهره چه و نی ره و ژنامه ی کوردستان ره دا و بیکه سیاسی و کولتور و مه زن بوو له ژبانی نه ته وهی کورد دا و ، سه ره تای بز و وتنه وهی روشنگه ری له کوردستان بیکه دینی هه روا نیشه انه ی بیکه به شتنی دهسته ی خه یه نده واری نوی (ئینتیلیگینسیا) ی کورد و گه شه کردنی شو به ن و ره لیه انه له خهباتی ره و کار به خه وازی نه ته وه مه یه دا . دهره چه و نی " کوردستان " ره نگه دان سه وهی راهه ی بیکه وتنه ی بز و وتنه وهی ره و کار به خه وازی کورده ، که له کوتایی سه ده ی به را به ره و سه ره تای شهم سه ده یه دا به یی نایه قونا غیکه شه و ته و ته و ته که

ژبانی کولتووری، هوشیاری سیاسی لای خه لکی دروست بکسات و بیداریان بکاتهوه، تا به چاویکی نوچی سهرنجی دهورو بهرو دیاره کسان بدمن، به هوشیارییه کی ترهوه ههلسوکهوت لهگهل واقعی دوآکهوتیهانه و پر له چه باندنهوهی نهتهوهی و کومه لایهتی بکمن و بیر لهگۆرینی بکهنهوه.

دیاره ئهرکی ئهم هتاره ئهوضیه باس له بابت و ناوه روکی ژماره کانی " کوردستان " بکات، به لام به پیوهندی لهگهل لایهته سهرهکیه کانی ئهم با سدا، به پیویستی ده زانم پهنجه بو لایه نیکی فیکری - سیاسی روژنامه که را بکیشم ئه ویش ههلو یستی دهستهی نووسه رانی روژنامه که به هه زام بهر به نهتهوهی ئهر من به مه سه له نهتهوه ییه - که بیان، چونکه، به لای منه به ئهم ههلو یسته روخساری گهشینه لدار و کا مل بو ی هوشیاری سیاسی نیشتمان پهروه رانی ئه و سهرده مه سه له کوردستان و، رهگزه شورشگیره کانی ئایدیولوژیای بزوتنه بهی کورد له هه مان کاتدا سهره لدانی کیشه به کی فیکری - سیاسی له کومه لگای کوردستاندا ده رده خات. با بو چوونه که رونتر بکهنه وه:

ئاشکراجه " کوردستان " بایه خیکی تابهتی به په یوه نه سده، نیوان کوردو ئهر من ده دا و، له چمندان ژمارهیدا دا وای پته وکردنی ئهم په یوه ندیه و هاریکاری و برابتهی نیوان ههردوو نهتهوهی ده کرد به پشت بهستن به هوشیارییه کی سیاسی قوول، دهستهی نووسه رانی روژنامه که، سولتانی عوسمانی به ده رژمنی ههردوو نهتهوه دادنه سا، به هه مان هوشیارییه ده دامه زاندنی " ساره ی احمدیه " و له کومه لیک سهره عمشیره تی کوردو تا وانه کانی ئه وانی به ته قه لایه که ده زانی بو تیکدانی په یوه ندیهی نیوان کوردو ئهر من و بولا وازکردنی خهباتی گه لی کورد.

ئهم بو چوونهی " کوردستان " له سهریکه وه ههلو یستی فیکری و سیاسی بزوتنه بهی رزگار یخوازی کورد، له م رووه به، روون ده کاته وه،

دیاره‌لهم قوتابخانه‌دا به‌سەدان خویندکاری کورد دەیانخویندا. (۱)

بەرله‌وه‌ی سەده‌ی رابردوو دوایی بی به‌ده‌یانیان روویان کرده زانکوکانی
ئەستەمبول و ئەوروپا، کەله‌وی راستەوخۆو لەنزیکه‌وه ئاگاداری بزوو-
تەنە‌وه‌ی کولتوووری و روشنگەری و سیاسی نەتە‌وه‌کانی تریبون و، بییری
روشنگەری و نەتە‌وه‌یی و بیروبا‌وه‌ره‌کانی شورشی فەرەنسا و رووداوه -
سیاسییه‌کانی ئەم شارانە کاریان تی کردوون و هوشیاریبه‌کی سیاسی
نوێیان لا دروست کردوون، کە یارمەتی داون به‌جووریکی قوولترسەرئەجی
بارودوخی نەتە‌وه‌که‌یان بدمن، بیەرله‌وه‌ بکەنه‌وه هوشیاری سیاسی و
نەتە‌وه‌یی لای کومه‌لانی خەلکی گەشەیی بدمن و، رووه‌وخەبات لەدژی
کۆیلایەتی عوسمانی و لە پیناوی سەر‌به‌خویندا رایان بکێشن. دیاره
لە نیوئەم دەستە خوینده‌واره نوێیه‌دا، ئەو روناکبیروخوینده‌واره
نە‌ی لەده‌وره‌ی روژنامە‌ی " کوردستان " کۆببوونه‌وه دەوری پیشەنگ و
رۆژی کاریگەرییان، لەم رووه‌وه، گیراوه.

(۲)

سەر‌هەتاکانی بزوو‌تەنە‌وه‌ی روشنگەری و گەشە‌کردنی بییری سیاسی
لە کوردستاندا، په‌یوه‌ندییه‌کی شوێرگانییان به‌و رووداوو چا‌لاکییه
کولتوووری و روشنگەری و سیاسیانە‌وه هه‌بوو کە ئەوکاتە نا‌وچه‌که-
یان وروژاندبوو، " ئاسیایان بیدار کردبووه " .

ئەوه‌بوو لە هه‌وه‌لین س‌اله‌کانی ئەم سەده‌یه‌دا، بزوو‌تەنە‌وه‌یه‌کی
سیاسی فراوان لەنا‌وگه‌لانی روژ هه‌لاتدا، کەله‌پیناوی دیموکراسی و
ریفۆرمی کومه‌لایەتی و مافی نەتە‌وه‌یه‌یدا خەباتیان دەکرد، سەری هه‌لدا
به‌گه‌مەین شورشی روسیا لەسالی ۱۹۰۵دا وزه‌و گوریکی توندی به‌بەر
ئەو بزوو‌تەنە‌وه‌ سیاسییه‌دا کردو ئەنجامه‌که‌یشی لەسەر‌که‌وتنه‌کانی
سالی ۱۹۰۸ی بزوو‌تەنە‌وه‌ی بوژ‌وازی سا‌وا‌ی تورك، به‌سەر‌کردایەتی
(اتحاد و ترقی)، به‌سەر‌ده‌سه‌لاتی بی به‌ر‌به‌ستی فیئودالی سولتان

عبدالرحمه میدداو، له بزووتنه و هی مشر و تیه ی شیران (۱۹۰۷ - ۱۹۱۱) دا
 بهدی ده کربین.

لینین دهنووسی: ((سرمایه داری جیهانی و بزووتنه و هی سالی
 ۱۹۰۵ له روسیا بوه همیشه ناسیایان بیدار کرده و ه . سدان ملیسون
 دانیشتوانی ته و هین پیکراو، نقوم بووی نیو بهسته له کی سده کانی
 نیو ه راست رووه و زیانی نوی، رووه و خهبات له پینا وی شلف و بیستی
 مافه کانی مرؤف، له پینا وی دیمو کراسیدا رابون (۱۲).

شاکرایه نیشتمانپهروهرانی کوردستان چا لاکانه به شداری

ره و داوه سیاسییه کانی ته و رکیا و شیرانیان کردو به حه ماسه و ه، که و تنه
 شوین دره شمه کانی (نازادی، یه کانی و دادپهروهری) که سازمانی
 (اتحاد و ترقی) به رزی کردی و نه و ه . که لیکیان له ریزی ته سازمانه دا
 به گهرمی که و تنه خهبات کردن . کوردستانی سه و و بزووتنه و هی به کی
 فراوانی سیاسی و رابون و بوژاندنه و هی نه ته و هی به خوبه و ه دی که
 شامانجی، گشتی سه به خویی کوردستان بو و . به لام کانی بوژواری
 ته و ک ده سلاتی سیاسی گرتده ست، هه رزوی سر و شتی شو قینیمستانه ی
 خیری ده رخت و، سیاستی چه و ساندنه و هی نه ته و هی و به ته و ک کردن
 نه ته و ه غیر ته و ک کانی گرتبه و ه، بویه ته نیشتمانپهروهره کوردانه ی
 له ریزی سازمانی (اتحاد و ترقی) دا کاریان ده کرد، هه رزوی پشتیان
 تی کردو، له پایزی ۱۹۰۸ دا سازمانیکیان به ناوی (که بر دتعاونی و ترقی
 جمعیتی) پیکه پینا به رابه ری نه مین عالی به درخان و، ره و ژنا مه یه کی
 که بر دیشیان ده ر کرد . له هه مان سالدا که مه له یه کی تر به ناوی کومه له ی
 بلا و کوردنه و هی خه پنده واری و، له سالی ۱۹۱۰ کومه له ی (هی قی) قوتا بیان
 پیکهات، که گو قاریکی به ناوی (ره و ژا کورد) به ره ده ر کرد (۱۲).

گه شه سندننی خهباتی گه لی که بر دو بلا و بو نه و ه، کاملاً بو و نی
 بیری سیاسی پالی به نیشتمانپهروهران و رونا کبیرانه و ه نا بایسوخ
 به کاری سیاسی و دامه زاندنی ریک خراوی سیاسی و کولتوری به دن.

دامه: زانندی ئەم ریکخرازانەو پیکهینانی یانەئێ کولتووری لەم ئارەکانە
کوردستان، و زەو هیزکی نوێیان خستە بەر بزووتنەوێی سیاسی و
پروەئە بیدارکردنەوێی خەلکی و، بویەگەم جار بەدەیان هەزار کەسیان
هینایە نیومەیدانی چالاکێ سیاسیەو (۱۴) ۱

لەم بوارەدا کومەلەئێ (کوردتەئەوێ و ترقی)، کە خواست و
ئامانجەکانێ بۆرژوازی ساوائێ نەتەرەئێ دەردەبەری، رولیکێ تاییبەئێ
دەگیرا. چۆنکە هەر لە سەرمتاوە هوشیارانە پروگرامیکێ بوقوتابخانە
کردنەوێ لەم ئارەکانێ کوردستان و ئەو ئارەکانێ کوردیان لێ دەژێیان
ئامادەکرد. هەر ئاداوایان کرد زمانێ کوردی لە ئاوانچانەدا، ئانسی
رەسمی بێ و، زانکۆیک لە کوردستان بکریتەوێ، روژنامەو گوڤاری
سیاسی بەزمانێ کوردی چاپ بکرین و، گەشە بە لایەئێ ئابووری

کوردستان بەری (۱۵)

ئەو بابەتەئێ لە روژنامەئێ کومەلەئێ (تەئەو و ترقی) (کورد
تەفون و ترقی) و لە گوڤاری (روژاکورد) بلاودەکرانەوێ، لە رووی ئامانج
و لایەئێ فیکری و روشنگەری و سیاسی و، لە رووی ئاوەرێکی سەرەکی
بەرورار و بوجوونەکانیانەوێ، تارا دەیکێ زور لە روژنامەئێ (کوردستان).
ئەو نزیك بوون. دەکری بە لە بەرچا و گرتنی جیاوازی بابەتێ بارودوخی
دەرچوونێ (کوردستان) لە گەل ئەواندا و، پلەو رادەئێ گەشە کردنی
خەباتێ گەلێ کورد و بلاو بۆنەئێ بیری سیاسی لە هەردوو سەر دەسدا،
دەکری ئەوان. تارا دەیکێ زور. بە دریزە پێدانی روژنامەئێ (کوردستان)
لە قەلەم بەدەین.

جیاوازی سەرەکی ئەم گوڤارە روژنامەئێ، لە گەل روژنامەئێ
"کوردستان" زیاتر لە دەدا خوی دەنوێنی کە ئەوان، بە و پێئێ لێ
بالاتداو لە بارودوخیکی جیاوازی لە قونایێکی تری خەبات و بزووتنەوێ
کورد دەردەچوون، کە مەر بایەخیان بە مەسەلە سیاسیەکان دەدا

بەسەرێ ئاوانچانە

ده رهنوردن به ارزانی پیشه ساز گور و گور گور

(بهتایبمتی ریژا کورد) ، یان بهو شیوه زهق و شوپوزیسیونییهی لسه
 (کوردستان) دا بهدی دهگری نهیاندخسته روو ههروا زیاتر بایهخیان
 به لایهتی روشنگهری و لیکولینهوهی شایبری و مهسهلهی بازارگانی و
 گرینگی دامهزراندنی کارگه و کارخانه و بهکارهینانی شامرازی نسهی
 لهکشته کالدا ، دهدا ، شهمش زیاتر رنگدانهوهی شامانج و بهرژه وهند
 بیهگانی بورژوازی ساوای کورد بوو ، کهله بهر لایازی شایبری و بهرا -
 گندهیی سیاسی خوی ، زهر لهوه لایازتربوو بتوانی خوی له پسنه ردهم
 لیشایه کالو شتوممهکی بهرهمه پندراوی کارگه پیشکه بهتوبه کانهی
 ولاتانی سهرمایهداری رابگری ، شه کالو شتوممهگانهی شهوکاتسه
 بازارهگانی شیمپراتوری عوسمانییان ته نیببو و هه ره شهی جدیدییان
 لهچاره نبوس و بهرهمه گانی کارخانه گون و پیشه کارییه دهستی و
 مانیفاکتیره بهرپوته گانی ناو شیمپراتوری ده کرد ، بویه بورژوازی
 ساوای کورد ، که گه شتوبوه شه راده ییهی بتوانی بیرو راه خواست و
 شاهاته گانی خهی ده رببری ، له پال خهباتی روشنگهری و ریشه رم خیازی
 و سیاسییدا شه شامانجه گرینگه شی له بهر چاره گرتبو و که توانای شایبری
 خوی گه شه پیدات تابتوانی بهک هیزیکی گومه لایهتی پتنگهی خوری
 قایم بکات .

له بهر ده مهدا ، کوردستانی سهروو له بهر که مهلیک هوی بایهتی
 - که پهنجه مان بوهیندیکیان راکیشا - ببوو مهلبهندی بزوتنسه بهی
 روشنگهری و کولتوری و سیاسی گهلی کورد ، بهلام هه رله و سه رده مهدا
 پتا هه لگیرسانی جهنگی به که می جیهان له کوردستانی روژه هلات
 (کوردستانی شیران) که مهلیک چالاکی سیاسی و کولتوری سه ریهان
 هه لدا و خهباتی رزگار یخوازی گه له که مان له ویش سه رتهای رابوون و
 بهرژانه وهیهکی نویتی خویه وهدی .

بزۆرتنه‌وه‌ی مشرۆته‌ی شیران (۱۹۰۷ - ۱۹۱۱) که ئهنجامی
سه‌ره‌لدان و گه‌شه‌کردنی په‌یوه‌ندیی نویی کومه‌لایه‌تی و ، شه‌پولسی
زابه‌رینی گه‌لانی ناوچه‌که بوو ، هانده‌ریکی کاریگه‌ری فاکته‌ریکی
بابه‌تی بوو بو‌بیدار بو‌بنه‌وه‌ی ژبانی نه‌ته‌به‌بیمان ، که مه‌لانی خه‌لکی
کوردستان چا لاگانه له‌م بزۆرتنه‌وه‌یه‌دا به‌شدارییان کرد و له‌چه‌ند
شاری به‌ک (کرماشان ، مه‌هاباد ، سه‌قز ، سه‌نه) شه‌رار کومه‌یتسه‌ی
خه‌لکییان په‌یک هینا (۱۶) . ئهم شه‌رایانه گه‌وتنه‌دا کوکی کردن لسه‌ده .
سه‌گه‌یه‌ته دیموکراسیه‌کانی بزۆرتنه‌وه‌ی شه‌رشگیری به‌گه‌لانی شیران و
کاریکی راسته‌و خویان کرده‌سه‌ر بلاوکرده‌وه‌و گه‌شه‌بیدانی هوشیاری
سیاسی له‌ کوردستاندا .

هه‌رله‌و سالانه‌دا ، به‌ک ئهنجامیکی بابه‌تی په‌ره‌گرتنه‌سی
خه‌باتی شه‌رشگیری و گه‌شه‌کردنی بیری سیاسی و هوشیاری نه‌ته‌وه‌یی
هه‌ندیک ریکه‌را و سازمانی سیاسی و کولتووری په‌یکه‌اتن له‌وانسه
کومه‌له‌ی " ئیستخلامی کوردستان " که‌دروشمی به‌گرتنی کوردستانی
به‌رز کردبووه . هه‌ر له‌وکاته‌دا کومه‌له‌ی (جیهاندا‌نی) دامه‌زریندرا ، ئهم
کومه‌له‌ ده‌یویست خه‌باتی گه‌لی کورد به‌ریبازیکی راسته‌ا به‌ری و له‌سه
چوارچیه‌یه‌کی به‌گرتوودا کوی به‌کاته‌وه . (۱۷)

هه‌روا له‌سه‌رمه‌تای سالی ۱۹۱۳ روناکبیری دیموکراتیکه‌خواز
عه‌بدولمه‌زاق به‌درخان له‌شاری (خوی) کومه‌له‌یه‌کی کولتووری په‌یکه‌وه‌ناو
به‌کیک له‌کاره گه‌شه‌داره‌کانی شه‌وه‌بوو له‌وه‌شاره‌دا قوتابه‌خانه‌یه‌کی
کوردی به‌گومه‌ک و په‌یتاکی خه‌لکه‌که دامه‌زراند (۱۸) .

ئهم گورانکاریه‌یه میژووویانه‌ی له‌سه‌رمه‌تای ئهم سه‌ده‌یه‌دا روویاندا ،
تارا ده‌به‌ک شوین پیی ئابووری ره‌گه‌زه‌کانی بو‌رژوازی له‌ کوردستاندا
چه‌سه‌پاندو ، بو‌ونه هانده‌ریک که‌هوشیاری نه‌ته‌وه‌یی و کومه‌لایه‌تی لایان
گه‌شه‌به‌کات و زیاتر ده‌رک به‌رزه‌وه‌ندییه‌کانی خویان به‌گه‌ن پی ئه‌وه‌ی

وهك هیزیکى کومه لایمتى کامل و کاربگه بى توانى پروگرامى سیاسى
خوى بخاته روو .

شاکرایه شم بزووتنه وه کولتوورى و روشنگه رى و سیاسیه رى
له وسهرده مه دا گه لى نا وچه رى کوردستانى گرتبووه ، تارا دهیه کسى زور
په یوه ندى شۆرگانى ان به سهره تا کانى سهره لدانى په یوه ندى نویسى
کومه لایمتى و بیدار بوونه وه رى ژبانى نه ته وه ییه وه هه بوو . به لام ناکرى
هه روا به ساده رى و به جوریکى میکانیکى شم بزووتنه وه ریه به ره نگدانه .
وه رى بارى شاپورى و کومه لایمتى - چینا یمتى شه وسهرده مه رى کوردستان
له قه له م بدرى . به رار من راستروا ریه ، له پال شم هوکاره دا ، شه سه ر-
به خو بیه نیسبیه ش له به رجا و بگى رى که فیکرو هوشیارى کومه لایمتى ،
به هه موو ره گه زو لایمه گانیه وه ، هه یانه . سه ربارى کار تیکردنسى
کولتوورى و سیاسى گه لانى تر که هه ولماندا به کورتى په نجه رى ان
بوراکشین .

(۳)

چا وگیرانه وه به بزووتنه وه رى سیاسى و روشنگه رى و کولتوورى
شه وسهرده مه رى کوردستاندا (۱۸۹۸ - ۱۹۱۴) ، که سه رده مى سهره لدانى
به رى روشنگه رى و سیاسى و ، بیدار بوونه وه رى سه رجه مى ژبانى
نه ته وه رى گه لى کوردمانه ، بومان ده رده خات که نیشتمان په روه ران و
روشنگه رانى شه وسهرده مه ، له سه رماندا و ، تارا دهیه که له بنچینه شدا
با به خیان به به رى روشنگه رى و لایمه گانى ریفورمخوا زى دا وه و ، ته نا -
نه ت زور به رى جار له روانگه رى روشنگه ریه وه مه سه له سیاسیه گانى ان
چاره سه رکردو وه . رونا کبیرانى نو تى کورد که له سه رده مى که شه کردنسى
هوشیارى نه ته وه بیدا ده رکه وتن ، ده ربه رى خوا ست و نامانجى شه وه ریه
کومه لایمتیه لواز ه بوون که له کومه لگای کوردستاندا سه رى هه لدا بوو ،
به لام - وه که گوتمان - هیشتا له وه لواز تر بوو ، وه که هیزیکى کومه لایمه

تی پروگرامی سیاسی خوی بخاتەروو • بویە مەسەلە ی روشنگەر ی وریفور-
میستی، کە لە سەر لاپەرە ی روژنامە و گوڤارەکانی ئەو سەر دەمەدا دەبینر-
ین، لایەنی سەرەکی چا لاک ی رونا کبیر رانی کورد پیک دینن •
پیدەچی ئەوان لە و با وەرەدا بووبن کە ئەم بیرە روشنگەر بیانە ریکە

خوشگەر و فاکتەری پیشکەوتنی کۆمە لایەتین • ئەوان بە پێیە ی نوینەرە ی
دەر بری پە یوەندی نی نوێی کۆمە لایەتی بوون، بە قو لی دەر کیان بە بار گران ی
ئە و یا سا و نەر یت و پە یوەندی یە کۆنە فیئودالی و ئیستی سبدا دیانە
دە کرد کە ریکە ی پیشکەوتنی کۆمە لایەتییان گرتبوو • بویە سە یر نی یە
کە لیک لە و رونا کبیر و روشنگەر انە تە نیا بە و ئە وە ستان کە بێر و با وەرە -
کانی خویان دەر بێرن و دا وای ریفورم بکەن - هەر چە نده ئە م کارە یان ،
خوی لە خویدا ، خە بات بوو لە پینا و ی پیشکەوتندا - بە لک و چا لاکانە -
یش بە شداری خە باتی کە لە کە یان کردو، رولیک ی چلونا یە تی کار یگەر -
یان لە نا و بز و وتنە وە ی ریزگار یخوازی کە لی کورددا گیرا و، بی سـری
ر و شنگەر انە و شور شگیر انە ی ئە وان بوونە بە شیک ی بنچینە یی و دانە برا و
لە ئایدیولوژیای بز و وتنە وە ی ریزگار یخوازی کورد، ئە و بز و وتنە وە ی
لە سەر مە تە ی ئە م سە دە یە دا وەک دیار دە یە کی با یە تی و میژ ووی سەر هە زان
هە لدا و رە الفتە ئایدیولوژی یە کان ی و سترە کتور و بنە مانی کری یی -
نو ئیە کان ی روشن تر خویان دەر خست •

(گرامیشی) لای بایە " ئە وای، ئینتیلیگینسیایە کە هوشیار -

بیک بە هیزە کۆمە لایەتی یە کان، هەر چی یە ک بن، دە بە خشی تا نە بە تە نی
لە ئا بۆ ریدا، بە لک و لە بواری کۆمە لایەتی و ساسیشدا هوشیاری دە ور -
گیرانی تاییبە تی خویان بن " (۱۹):

رونا کبیر انی نوێ و روشنگەر انی کورد، ئە وانە ی لە شارە کان ی

ئە ستە مبول و قاهیرە ی ساران و هە ندی شاری ئە وروپا دە یان خویند، یان
نیشتە چی بوون، کە و تە بوونە ژیر کار تی کردنی بز و وتنە وە ی کولتـووری

و سیاسی گهلانی تورکیا و عهرب و ایرانی سهره رای هندی گهلانی
 شه ریپا، شه بیرو را سیاسی و کومه لایمتی و روشنگه ریپانه ی رونا-
 کبیرانی شه نته وانه دهریان ده برین ، که رواله متیکی جیهانیان به خو-
 گرتبوو، کاریان ده کرده سهریان و، چا لاکانه ییش به شداری شه بزوتنه-
 وه سیاسی و کولتور ریپانه یان ده کرد که له پایتهختی شهم ولاتانه و
 هندی شاره گانی شه روپادا له دژی نیستیبدا و له پیناوی دیموکراسی و
 نازادی و دیاری کرنی چاره نویسی نته وه پیدا سهریان هلد او ، له سه-
 رمته ی شه سده یه شد اپیان نابوو قونا غیکی نویسه . چونکه هوشیاری
 سیاسی لای شه نته وه بیدار بو وانه تاراده یک به خیرایی بهره و پیمیش
 ده جوو گه شه ی ده کرد . شه نته وانه (دیار به کوردیشه وه) بهره سه ره
 زیاتر ده که وتنه ژیر کار تیکرنی بزوتنه وه ی سیاسی و روشنگه سهری
 شه ریپا . بیری بورژوازی ریزنا و او دره شه گانی (نازادی ، یه گسانی ،
 برایمتی) لاینگرانی زورتری بولای خوبی راده کیشا .
 بیری روشنگه ری و سیاسی له سه ره ده مه دا ، شه وه یله بوو کسه
 روشنبیران و نیشتمانی ره وهرانی شه نته وانه ی بیکه وه ده به ستسه وه و
 به شی هره گه وه ی چا لاکیه جور به جور ه گانیانی گرتبووه . نیشتما-
 نی ره وهران و روشنبیرانی کورد ، له سه ر لاپه ره ی ریزنامه و گوتاره گانیان ،
 وه ک گوتمان ، زیاتر له ره وانگه ی روشنگه ریبه وه چاره سهری مه سه له
 سیاسییه گانیان ده کرد . شه وان داوای نازادی و یه گسانی و بریار دانی
 چاره نویسی نته وه ییان ده کرد . بانگه وازیان ده دا تاپشت به شه قـلـ
 به ستیری و زولم و زوری ده ولت نه هیلری و مافه ده ستور بیبه گانسی و
 نته وه ییه گانی گهل زمان بکرین ۰۰۰ هتد (۲۰) -
 بوژانه وه ی ژبانی نته وه یی و کومه لایمتی گه لی کورد له و
 سه ره مه دا راده ی پیشکوهتن و بلا بوونه وه ی هوشیاری نته وه یی سه ر-
 جه می بیری سیاسی و ، شه ندازه ی بیکه یشتنی بزوتنه وه ی رزگار یخوازی
 کورد ده رده خات ، که له شه نجامی کومه لیک هوکار و گورانکاری میژووی

شاكاره‌كانى ئايدىپولېژىيە سىياسىيەگەي رۆشنتر دەرگەوتن و بەجورىكى
قولتر توانى خواست و بەرزەوه‌ندى و ئامانجەكانى گەلەكەمان سىو
رزگارى و پىشكەرتن و سەربەخۆيى و بەكيتى نەتەوهيى دەرپىرى.

***

هەلگىرسانى شەرى بەگەمى جىپەنى و ئەگەرەسات و مالوپرا -
نېيەي لەگەل خېرى هېنەي سنوورىكى گەبەرى بو شەم چا لاكېيانەدانە
رىگەي لەگەشەگردنى سەروشتىيانەي ژيان و رابوون (النهضة) نەتەوهيى
برى تەنانەت لەگوردستانى سەروو، بەسالىك زىاترىش بەر لەجەنگ
شەم چا لاكېيانە پەكيان خرا، چونكە دەولەتى پورژوازي تورك سىاسە
تىكى شوڤىنىستىيانەي ~~خەلگى~~ بەرامبەر بەگەلى كورد پىادەكەسردو،
تەواوى رىكخراو و گوڭارە رەژنامە يانەكانى قەدەغە گردن، لەوهش
زىاتر هېرشىكى بەرىنى گردن و دايلىوسىنى بەردەسەر نىشتمانپەرە -
ران و ئالا هەلگرانى بېرى سىاسى و روشنگەرى كورد، كە ناچارپوون
خوپان بشارتەوه يان لە هەل و مەرجىكى نالەباردا رەو لەدەرەوهي
ولات بەگەن .

شەم سىياسەتە شوڤىنىيە و سەختى گوزەران و بارەدۆخى ئابورى و
گومەلايەتى نالەبارى خەلگى كوردستان بېزارىيەكى فراوانى لەنيودا
دروست گردن كە - بەر لەجەنگ - لەدو و راپەرىنە چەكدارىيەگەي ناوچە -
كانى بقتلىس و بارزاندا دەرگەوتن . (٢١)

شەگەرچى شەم دووراپەرىنە لەسنوورىكى جوگرافى تەنگە
بەردامانە، بەهەي بەلامارى دىندانەي سوپاى تورك و هەلگىرسانى
جەنگەوه نەيانتوانى هېچ جورە سەرگەوتنىك بەدەست بېن، بەلام
هەردو و راپەرىنەكە هوشيارى نەتەوهيى و سىاسى زىاتريان لەنيو
خەلگىدا بلاوگردهوه، هاندەرى نوي بوون بو دريژەدان بەخەباتى
خوپان .

دوكتور كەمال مەزھەر شەحمەد لای واىە كە (نارەزايىسى و

بیزاری بی سنووری دانیشتهوانی کوردستان و پهره‌سهندنی هستسی
نمته‌وهی لئاویاندا چوارچیوهی باری گشتی کوردستانی پیش شهریان
پیک ده‌هینا و هیچ دویر نییه شه‌گه‌ر ناگری شهری به‌که‌می جیهانسی
هه‌لنمگیرسایه کوردستان به‌ایه به‌هلانیکه‌ی نه‌ی (۳۳)۰

جمنگی جیهانی شه‌گه‌م و شه‌جامه شهریه‌گانی به‌را‌ده‌یه‌کسی
شه‌تیر کاریان کرده سهر‌چاره نویسی نمته‌وهی کورد که‌تا شه‌مروش نه‌یتوا
نیوه لییان ده‌ریاز بیی . له‌سهریکه‌به‌ جه‌نگد کوردستانی کا‌ول کسردو
بزوه‌وتنه‌وهی کولته‌وهی ره‌شنگه‌ری و سیاسی تارا‌ده‌یه‌کی به‌کج‌سارزور
خاموش کردو له‌یری شه‌و، برسیتی و مالویرانی بی شه‌ندازه‌ی بونمته‌وه
که‌مان هینا . له‌سهریکه‌ده‌یکشه‌ه‌را‌سته‌خ‌دوا به‌دوای ته‌وا و بوونسی
شهر، ولاتانی شیمپرالیتی کوردستانیان له‌ نیوان چند ولاتی‌کندا
دابه‌ش کرد . شه‌م کاره‌نا مروفا‌ده‌یه نه‌به‌ته‌نی ریگه‌ی گه‌شه‌کردنسی
ئاساییانه‌ی ژبانی نمته‌وهی گه‌له‌که‌مانی به‌ست ، به‌لکو کومه‌لیک
گیره‌گرفتی نویی له‌به‌رده‌م بزوه‌وتنه‌وهی رزگاربخوازی کورددا دروست
کردو بارودوخیکی بابته‌یی شه‌وتوی به‌سهر دا به‌پاندا که‌له‌هر به‌شیکی
کوردستان به‌جیا . تارا‌ده‌یه‌کی زوریش دوور له‌به‌شه‌گانی دیکسه
خه‌بات بکات .

سهر‌چاره‌و په‌راویزه‌گان :

۱ - م.س لازاریف . مه‌سه‌له‌ی کورد ۱۸۹۱ - ۱۹۱۲ ، موسکو ۱۹۷۲
ل (۵۱) .

۲ - جوکرانانی عوسمانی به‌پی هه‌ردوو مه‌رسومی سولتان لسه
سالانی ۱۸۲۹ و ۱۸۵۶ ویستیان هه‌ندی ریفورم بیننه‌گوری به‌ک
شیوه‌ی گوکردنه‌وهی باج و خه‌راج، پاراستنی حورمه‌نی تاکه‌کسه‌س،

- (۱۱) - تاشیستا سەرژمیریك لهبەردەستدا نییه باس له خویندکارانی
 ئەم قوتابخانانە بکات پیش کوتایی سەدی رابردوو . بەلام لەسەرەتای
 ئەم سەردەمەیدا لەشاری ئامیدی ۴۵ قوتایی و لەزاخو ۴۰ ، لەدهسوک
 ۵۰ ، لەشاکری ۳۰ لەرەواندووز ۴۵ ، لەسلیمانی ۱۴۵ ، لەکوبە ۱۲۵ .
 لە صلاحیە (ا) ۱۵۰ و لەهەولیر ۱۵۵ قوتایی هەبوون .
 - بوزانین ئەم سی شارەمی دوایی ناویان لەسەرەوه (لەبەسەکەدا) نەها .
 نووه . بروانە : عبدالرزاق الھلالی ، تاریخ التعلیم فی العراق فی
 العهد العثماني (۱۸۳۸ - ۱۹۱۷) بغداد ۱۹۵۹ ل ۱۷۹ - ۱۸۰ .
 (۱۲) - ف . ئی . لیلین ، تەوازی دانراوەکان ، بەرگی ۲۳ ، صوفیسا
 ۱۹۸۱ ل ۱۴۳
 (۱۳) - بلەج شیرکو ، سەرچاوەی پیشوو ل ۵۲
 (۱۴) - بونمیونەیانە (کلۆپ) ی بختلیس کەمە کوتایی سالی ۱۹۰۹ دا
 کرایووە لەسەرەتادا ۷۰۰ ئەندامی هەبوو . کەچی دوای دوومانگ
 ژمارەیان گەیشتە هەشتا هەزار ئەندام (بروانە : م . س . لازاریف ،
 مەسەلەئە کورد . سەرچاوەی پیشوو ل ۱۴۷
 (۱۵) - جەلیلی جەلیلی ، سەرچاوەی پیشوو ل ۳۰
 (۱۶) - بۆزیاتر لەم روووەوە بروانە : د . عەبدولرحمان قاسملو ،
 کوردستان و کورد .
 (۱۷) - د . کەمال مەزھەر ئەحمەد ، کوردستان لە سالانی شەری بەکەمی
 جیھاندا ل ۳۵ - ۳۶
 (۱۸) - د . کەمال مەزھەر ئەحمەد ، هەروا بروانە - لازاریف (سەرچاوەی
 پیشوو) ل ۲۲۷ - ۲۲۸
 (۱۹) - عدد من الموء لفین - المثقفون والتقدم الاجتماعي - دمشق
 ۱۹۸۴ ل ۶۵
 (۲۰) - بونمیونە : بروانە ژمارەکانی روژنامەئە کوردستان (سەر -

چاوهی پیشو) ههروا بوژماره‌گانی روژا کیرنه‌بروانه جه‌مال

خه‌زنهدار ، روژی کورد ۱۹۱۳ ، به‌غدا ۱۹۸۱

(۲۱) - بوژی‌اتر ده‌بارهی شه‌م دوورا په‌رینه‌بروانه : د. که‌مال مه‌زه‌هر

شه‌مه‌د ، کوردستان له ۰۰۰ سه‌رچاوهی پیشو ، هه‌روا جه‌لیل‌سی

جه‌لیل ، نه‌غه‌ الاک‌راد ، سه‌رچاوهی پیشو .

(۲۲) - د. که‌مال مه‌زه‌هر شه‌مه‌د ، کوردستان له‌مالانی ۰۰۰ سه‌رچاوهی

پیشو ل ۴۸

بۇ پيشە ۋە بەرەۋ سەركە ۋەتىنى مەزنىتر

دوای چوار روزكاري چا لاكانە داھینەرانه ، حزبى كۆمونيستى سوڧىت ، لەيەكى تەمووزى ئەمسالدا ، انوزدەبەمبىن كونفرانسى خوى ، سەركەوتىوانەۋ ، لەبارودوخىكى پر لە ديموكراسى بى ۋىنەدا كۆتايى پىپىنا ۋ كۆمەللىك بىريارى گرىنگى سەبارەت سە سەرجهى ژيانى ئابورى و سىياسى و كۆلتوورى و ، ئايندەى پرۆسەى شۆرشگىرى نوپسازى و سەرلەئوى بىلپادكردنەۋە ۋەركرت .

ئە لىدوان و گفتوگو فراوان و خىدپىانەى كەمپىش و لەكاتسى كونفرانسەكەدا ، بەۋبەرى ئازادىبەۋە ، سەبارەت بە دەكومبىنىست و پىشنىارەكانى كۆمىتەى ناۋەندى كران و ، ئەۋرۇخى ديموكراسى و راشكاوى رەخنەۋ رەخنە لەخو گرتنەى باليان بەسەر كونفرانسەكەدا كىشابوو ، سەلماندىان كە پروسەى شۆرشگىرى پرېستروۋىكسا ، سەرەتاي ج كېرانكارىبەكى مەزنى لەكەل خوى ھىناۋەۋ ، تاج ئەندا . زەبەك ۋەۋە تواناي لەمىن نەھاتووى كۆمەلانى خەلكى ، كە سالانىكى دورودرىز سەھوى باركرانى ئاقۇلاى بىروكراتىزم و دوگماتىزم و فەسادە ۋە ، شىفلىج كرابوو بوژاۋەتتەۋەۋ كۆمەلگاي سوڧىت ج رابوونىكى شۆرشگىرانەى نوپى بەخوبەۋە دىۋە .!

كونفرانسەكە سەلماندى كە حزبى لىنىنى مەزنى ، سەركردەۋ رابەرى كۆمەلگاي سوڧىت ، بەبەك ئىرادەۋ دەنگەۋە لەدەۋرەى پرېستروۋ بگاۋ سەركردا بەتتەكەى كۆپۋونەتتەۋە . بۇبە كونفرانسەكە بەجەماسىكى

شورشگیران هوه پشتیوانی شهو پیشنیاران ههی کرد که هاوری میخا شیل
که ربا چوف بهناوی کومیتتهی ناوهندییه هوه ، پیشکمش
کردن ، بهئامانجی گمشیدانی ژبانی شابوری و پیشخستنی رژیمسی
سیاسی و بلاوکردنه هوه ، زیدمتری دیموکراسی .
کونفرانسی نوزدهه یه مینی حزبی کومونیستی سوئیت روداویکی
میژوویی و همگاویکی چلونا یهتی مهزنی گمشیدانی پروسهی
نویساری بوو ، شهو پرر سهیهی پیی ناومه قوناغی دووه مییه هوه قوناغی
لیتوردبوونه هوه جی بهچی کردنی بریاره کانی حزب و نویکردنه هوه
ژبیر خانی شابوری کومه لایهتی ، گمشیدانی سرخانی رژیمسی
سیاسی بهو جوړه می که لهگهل پیدا ویسته شورشگیریه نوییه گاندا
بگونجی .

شهو گورانکاریه مهزنانه می لهگومهلگای سوئیتدا رووده دهن -
که شهچامه کانی شهم کونفرانسه رووه قوناغیکی نوییان دهیسات -
همر له سهرمتاوه کاری خوبان کرده سر بزوتنه هوه کومونیستی و
دیموکراسی جیهان و ، قولبوونه هوه شهم پروسه میمش ، بهو پییه هوه
لهیه که مین ولاتی سوسیالیستیدا رووده دات وزهیه کی نوی بهخباتی
که لانی جیهان له پیناوی ناشتی و دیموکراسی و پیشکه وتنی کومه لایه
تیدا ، ده بهخشی .

شمه می کومونیسته کانی عراق ، کمله حزبه مهزنه که می لینینه هوه
فیرده بین و فیرده بین و فیرده بین ، بهچاوی پر له هیوا می شورشگیریه هوه
سرنجی شهو گورانکاریه مهزنانه دهن که له یه که مین ولاتی
سوسیالیستیدا رووده دهن ، پر بهدل ئاواته خوازین حزبی کومونیستی
سوئیت سرکه وتنی مهزنتر وده ست بینا و ، پروسه می شورشگیرانسه می
بویساری و قولکردنه هوه دیموکراسی و پیشخستنی زیاترو زیاتتری
سوسیالیزم سرکه وتوانه تهراوی بواره کانی ژبانی مادی و روحی
کومهلگای سوئیت بگریته هوه .
- دهسته می نووسران -

سپارڻي ڊهره دهی په کينډی سؤفیت :

بناغه مېده ئییه کانی بیرگردنه وهی نووی

شهنه تولى ډهرینین

بکرتیری کومیتهی ناوه نندی

حزبی کومونیستی سؤفیت

شوهه لسهغه تازه هیی حزبمان بوسیا سؤفی ډهره وه ډیر شتوه، بهر
له هموو شتیک زادهی قولبوونه وه هیه له لیکولینه وه وشیکردنه وه هی
سه منته ریشه یییه کانی په بکرتنی جیهانی هاوچهر خدا . به لام له همان
کاتیشدا پشتی بهغه زمونی (۷۰) سالهی ریبازی ئاشتیخوازانسه هی
سؤفیته وه به ستووه له سر ئاستی نیوده ولعتیداو، به شیوه هیکی روون
په یوهندی و پیکه وه لکانی سرده مه کانی تیدا دیاری ده دات : هر له
دیگریت (مرسوم) ی ئاشتیانه ی لینینه وه، که هر کی دامه زرانندی
ئاشتییه کی دیموکراتیانه ی گشتی بو هموو که لان بهی هیج جیاوازیه ک
راکه یاند ، تا شو بهرنامه هیی که ۲۷ مین کونگره ی حزبی کومونیستی
سؤفیت خستیه روو: بهرنامه ی دامه زرانندی سیستمیکی سرانسه ری
ئاسایشی نیوده ولعتی و بنیادنانی جیهانیکی له چه کی نیوکلیساری

وزه پروژمنگ بهدهر . همدوو شم کاره میژوبیانمش بهحق مورکیکی نویکارانهیان همه و بوونته بهشیک له نهریتهکانی سیاستی دهرهوهی سوئیت .

همر خودی شم واقیعمش ۴ شه سیاستی کردوته هوکاریکی بههیز لهسر لهنوی بنیانفنانهوهی بهیوهندی نیوان ولاتان لهسر بناغه دیموگرانی و مروث دوستیهکان . میخابیل گهر باجوئف لهکوبونهوهی شاهمنگ گیراندا بهبونهی بیرهوهری (۷۰) ساله شورشی سوسیالیستی مهزنی شوکتوبهرهوه ، بمنجهی بو شه دریز کرد کهولانی سوئیتیهکان ژیریتی ساغ و پتهوو بهرزهوهندی جهماوهری کار گهرانی هینابسه جهرگهی هلسوکهوته نیودهولمتیهکانهوه ، شممش کاریکه که جاران له دهرهوهی جوار چیوهی شهوشتهدابوو که به " سیاستی گهره " ناوده . بریت . شوگورانکاربیانه بهحق شورشگیرانه بوون ، کاتیکسی زوری بیست تا جیهان نه که همر تنیا لهبایهخهکهیان بکات ، بهلکو تاکه ریگای واقیعیانهشیان تیابینیت بوئوهوهی " یاسا ساکارهکانسی رهشت و دادبهروهری ، کهمیویسته کهمان لمپهیوهندی نیوان خوباندا دهستی پیوهبکرن ، بینه یاسای بهرزی بهیوهندی نیوان کهلاتیش (۱) شممش هفته سال لهمهبره ، یان تمنامت ۲۰ یان ۱۰ سالیس لهمهو . بهر بهلای زور کهسهوه تنیا جویره خهبال پلاوو شوئویابیهکی جوان بوو . بهلام شمرو شه برینسیانیهی که شوکتوبهر خستینهروو بوونته بهشیک لهیاسای نیودهولمتان ، شممش بهرلههموو شتیک ، لهسایهی دهستکر . تنی ولاتی سوئیتیهوه ، بهدریژی میژووی خوی ، بهمهسهله بههرستی و سهرهکیانیهوه لهسرثاستی جیهانی و بهپیی شه همتهکشتیهی که لینین دایرشت و ریگای بو خوش کرد ، همرهها لهسایهی شه خهباته دزهارهوه که ولاته سوسیالیستدکانی ترو سهرحمی بزوتنهوهی گومو . نیستی له پیناوی همان نامانجا کیراویانه .

کهلانی ولاتهکهمان شاهمنگی ۷۰ ساله شوکتوبهریان لسه

قوناغیکی گرنګه و ټالوزو ، به شیوه یه کی ناټاسایی ، پر لیب سر او ی ، میژووی خویاندا گیرا ، له قوناغیکدا که سر له نوی بنیادنانه و هیه کی ریشه یی گشت په یوه تدبیه کومه لایمتبیه کان دهستی پیکردووه . ثم بهر له نوی بنیادنانه و هیه میشتی به هه موو میژووی دوا ی شورشی ټوکتو بهر مان و بناغهی چه سپا وی ټه و سوسپالیزم مو به ستو و کله و لات ه که ماندا دا مه زرا وه

ټا مانجه که شی ، به کیرتی ، ژیان دنه و هی لیتیکه یشتنی لینینیانسه ی سوسپالیزمه به شیوه یه کی سر انسری له هردوو رووی تیستو ژووی پراکتیکه وه . هه ناسه پیدا هی نانه و هیه کی سوسپالیزمه ، هر وه ها تازه کړنه به یه کی ټیجگار قوی هه موو لایمنه کانی ژیان و ، ټه و بهری خستنه زرووی مرګی مړو ددوستانه ی سیستمی سوسپالیستیه . بیت و چه به تمین کونګر هس ټه و هی دوویات کړده وه که حزبی شیوعی سو فیت له م مه سه له یه دا ، واته له پیشکه و ټنی سر که به ټانه ی کومه لګای سو فیت بهر یبازی ټوکتو بهر دا ، ټه و کی سر که ی نیونته و هیانته ی خوی ده بینی . سر له نوی بنیادنانه و هیه ده زرووی ټه انای سوسپالیزمه له تازه بدونه و په مرګ ټن و خپراک کړنی بهر ده و امکا و ، له چاره سر کړنی نا کوکیه ټا به ټیه کانی و ، په پیدا کړنی تازه ترین شیوازه کانسی ری کخستنی کومه لایمتیدا . بویه دوژمنانی کومونیزم او و بهرری سخت زیاتر ده بنه و ه نه که هر ټه نیا له ره کړنی چاره ی و لات ه که مانسدا و بمس ، به لکه له نا و زرانندی ټه و حزب و هیزه کومه لایمتی و سیاسانه شدا که هاریکاریمان له گه دا ده کم . ټه ممش ټوخمیکي ټیجگار گرنګه له ټوخمه کانی ټه و واقیعه تازه یه دا که ټیستا په یدا ده بیت و ، هانده . ریکی به ده گمنه بو چالا کړدن و فراوان کړنی خه باتی بز ووتنسه و هی کومونستی و کریکاری و گشت هیزه چه ره و رزگار یخه از و پیشکه و . تنخه از ه کان له پیناری ناشنی و دیموکراسی و پیشکه و ټنی کومه لایه . تیدا . شایانی و بهیر هی نانه و هسه که به شدارانی پیکه یشتنه کسه ی

حزب و بزه‌وتنه‌وه بیانیه‌کان که له ۴ - ۵ ی نوڤه‌مه‌بری ۱۹۸۷ لسه
موسکودا گیرا، پهنجه‌یان بو شه و په‌یه‌ه‌ندییه شورگانیکیه راکیشا که
له نیوان سه‌رله‌نوی بنیادنانه‌وه‌ی ولاتی تیمه و چاره‌سه‌رکردنی شه و
مه‌سه‌له جیهانیانه دا هه‌یه که‌روه و به‌روه‌ی مروه‌قاییتی ده‌بنه‌وه .

له‌ه‌واری نیوه‌ده‌ولمتاندا حزبی کومونیستی سوڤیت به‌رله هه‌رشتیکی
تر شه‌وه‌ی مه‌به‌سته که‌پله‌ی به‌که‌می بایه‌خدان به‌دریت به‌وه لامدانه‌وه‌ی
مروه‌قانه‌و مارکسی - لینینیانه‌ی شه و پرسیاره سه‌ره‌کیانه‌ی که‌سه‌رده‌می
شه‌ر، ده‌یانخاته به‌ده‌م مروه‌قاییتی . له‌نا‌وه‌ر وکیشدا شه و پرسیارانه
له‌م دوو‌پرسیاره‌ی خباره‌وه‌دا که‌ده‌بنه‌وه : چون بتوانین جیهان لسه
کاره‌ساتی نیوکلیاری رزگاربه‌کین و ؟ چون شه ته‌انامه‌زنانه‌ی
خه‌لکی ، له‌زانیاری و دارایی مادی و گیانییدا که‌له‌که‌یان که‌سه‌رده‌وه ،
بخرینه خزمه‌تی خه‌یانته‌وه ؟

فله‌سه‌فه‌ی ها‌وچه‌رخ‌ی سوڤیتی له‌سیاستی ده‌ره‌وه‌وه‌دا به‌شیکی
خه‌به‌خه‌ری شه‌شته به‌که‌پارچه‌بیه بیک ده‌هینیت که‌ ئیستا له هه‌مه‌وه
جیهاندا به‌جه‌وتنه‌شه‌ی : " به‌رگرده‌وه‌ی تازه " نا‌سراوه‌و، ریه‌بازی
سیاستی نا‌وخو و ده‌ره‌وه‌ی حزبی کومونیستی سوڤیت ده‌نه‌خشین .
حزب و ولاته‌که‌مان هه‌ول و که‌وششیکی باشیان به‌خت کرد بو
گوروتین به‌خشین به‌ده‌سه‌تبه‌یککردنی سه‌رله‌نوی بنیادنانه‌وه‌ی په‌یوه‌ندییه .
کانی نیوان ده‌ولمتان شه و به‌رنامه‌یه‌ی حزبی کومونیستی سوڤیت له
۲۷ مین کونگره‌ی خه‌یدا سه‌بارته سیاستی ده‌ره‌وه‌خسته‌یه روو دارشته .
به‌کی بیکه‌اتوه‌ه له‌فله‌سه‌فه‌ی بنیادنانی جیهانیکی ئارام له چه‌رخ‌ی
روکیته نیوکلیاریه‌کاندا و ، نه‌خشه‌ی چه‌ندین کاری به‌رچاوه . هه‌ره‌وه‌ها
وه‌لامی حزبه به‌روه‌ی هه‌ره‌شه‌ی سه‌رده‌مه‌که‌ماندا .

ده‌رک به‌یککردنی پیوستی ئهم جوړه هه‌لسوکه‌وت کردنه له‌که‌ل
مه‌سه‌له‌کانی شه‌رو ناشتی و پیاده‌کردنی کاروباره نیوده‌ولمه‌تبه‌کاندا
به‌لایهن سه‌رکرداییتی حزبی کومونیستی سوڤیته‌وه جوړه ئیلها‌میکی

راپه رینی جوتیارانی هورین و شینخان لاپه ریه کی گه شی تیکوشانی شیوعییه کانه

مه لا شه محمد بانخیلانی

پیشه کی

په یامی میژووپی چینی کریکار، روخاندنی رژیم سرمایه -
داری و هینانه سرکاری حوکی چینی کریکارو دامه زانندن -
سوسیالیزم و رزگارکردنی هموو کومه لگایه له خوین مژینی چینایه تی
سته می نه ته وایه تی وگشت چهنه کانی زور داری . چینی کریکاریش
ثم نامانجه گهوره ی بو به دی نایه تی، شهگر ها وپه ایمانی تی له گهل
(چین) و توپزه چه وساه کانی تری کومهلدا ، به تایه تی جوتیاران پیک
نه هینی و رایان نه کیشیته نا و ململانی چینایه تی هوه دژی زور داران .
مه ده تی ها وپه ایمانی کومه لایه تی کریکاران و جوتیاران شیستا به کیکه
له مرجه کانی هر حزبیکی شیوعی و کارگه ریی و ، لینین له م رووه وه
ده لیت : (پرولیتاریا شهگر زور به ی همره زوری جوتیاران بولای خنوی
رانه کیشی ناتوانی سرکه وی) .

بمطابقتی دامالینی چهکی نیوکلیاری "

پهراویزهگان

- ۱ - مارکس-شنگلز تهواوی دانراوهگان ، بهرگی ۱۶ ل ۱۱
- بهزمانی رووسی -
- ۲ - " پراگدا " ۳ ی تشرینی دووهمی ۱۹۸۷
- ۳ - لینین ، تهواوی دانراوهگان ، بهرگی ۰۶ ل ۶۹ - ۷۰
بهزمانی رووسی -
- ۴ - همان سرچاوه ، بهرگی ۱۶ ل ۲۵

پیشه‌وهی هموو شتیک ، دهخاته‌ته‌ستوی گومون‌یسته‌دان و سرجه‌می
خه‌باتگیران له‌پیناوی پیش‌که‌وتنی گومه‌لا‌یه‌تیدا .

شیمه هموو‌مان لهم بو‌ار‌دا ته‌زم‌وونیک‌ی گرینگ‌مان گه‌له‌که
گردوو‌وو ، گرنگ‌ته‌یه‌یه که چوار‌چی‌وه‌ی ئال‌و‌زی ته‌زم‌وونی نیوان‌مان
فراوان‌که‌مین و هیچ‌توز‌قالیک‌ی لی به‌غیر و نه‌ده‌ین و ته‌زم‌وونی هر‌حزبیک
بلا‌و‌بکه‌ینه‌وه تا‌ها وریان‌مان له‌ولاته‌کانی تردا له‌خه‌باتی خو‌باندا به‌کار
به‌ین .

" . . . پیوسته یارمه‌تی گه‌لان بده‌ین بو‌ته‌وه‌ی ده‌ستیان بخه‌نه
نا و مه‌سه‌له‌کانی شه‌رو ئاشتی‌وه " (۴) ته‌م ته‌ر که گرنگ‌ی که له‌مه‌رسومی
ئاشتیانه‌ی لی‌یندا خرا‌وته روو ته‌مر و به‌توندیبه‌کی زیاتره‌وه رو‌وبه‌رووی
هم‌ه‌وان ده‌بیته‌وه . بو‌ونی بیه‌ر‌گر‌ده‌وه‌یه‌کی زیندوو‌انه‌ش له‌سر زه‌مین ،
به‌ئه‌نجام‌دانی ته‌م ته‌ر که‌وه به‌نده .

بهم بو‌نه‌یه‌شه‌وه ده‌بی ته‌وه‌مان له‌یاد نه‌جیت که‌بز ووتنه‌وه‌ی جه‌ما -
وه‌ری له‌پیناوی جیه‌انیکی ئارام و ئاسایشدا کاریکی مه‌حاله به‌پسی
هه‌نگاوی ده‌ستپیش‌خه‌رانه‌ی و لاته س‌سیال‌یسته‌کان له‌سر بنا‌غه‌ی بی‌ر -
گر‌ده‌وه‌ی تازه‌ی ئایدی‌ولوژی‌ای نه‌یی به‌یوه‌ندیبه‌ نیوده‌له‌ته‌یه‌کان .
هر‌چی سیاسه‌تی ده‌ره‌وه‌ی به‌کیتی به‌یه‌تیشه له‌دا‌هاتوو‌دا ،

ته‌وا میخا‌ئیل که‌ربا‌چیرف له ۱۵ ی کانه‌ونی دووه‌مدا له‌کاتی ته‌و‌چاو -
پیکه‌وتنه‌دا که‌له‌گه‌ل ته‌نجومه‌نی به‌ری‌وه‌به‌راسی سندوقی پارهی نیوده‌ویا
له‌تاندا ، له ژیر نا‌وونیشانی " له‌پیناوی مانه‌وه‌ی به‌ره‌گر‌تنی
مرو‌ئا‌یه‌تیدا ساز‌گرا ، به‌وردی با‌سی کرد کاتیک گووتی : " له
قونا‌غی دا‌هاتوو‌دا هر‌چی کو‌تشی به‌ر‌کردایه‌تی سو‌قیت هه‌یه له
بواری سیاسه‌تی ده‌ره‌وه‌دا ئاراسته‌ی پنه‌و‌کردن و به‌ره‌پیدانی شه‌وه
سه‌مه‌ته ئیحا‌بیانه‌ ده‌گریت که له به‌یوه‌ندیبه‌کانی نیوده‌وله‌تاندا
سه‌ریان هه‌لدا‌وه . ته‌مه‌ش واده‌که‌به‌نی که‌چاو‌ه‌روا‌ئن هه‌ولی تازه‌ی بنیاد
نه‌رانه‌مان لی بکه‌ن ، به‌ر له هموو شتیکیش ، له‌بواری چه‌ک دا‌مالیندا

به مانایه کی تر، گهر بیتو شه سیاسته له سر بناغهی بیرگردنه وهی تازه بنیادفرایی کمپشت به راستیه گانی نیستا و ئیرادهی گه لانه و ده به ستیت دنا شه کاته ده بیته کاریگی ههرمه کی که حممه به شیبینی بگریت و ده بیته هیزیک که رنگه شه و شایشه نیشتمانی هتیکم پیک بدات . گه گرایه به پاراستنی شه هات ته کایه وه، له ناگامیشدا شایشه . . . . . گشتیش تیک ده جیت .

له خباتدا دژی مفرسی شهری جیهانی ، له پیناوی چهك داماندا گاریگی شیا و وپوبوسته که وتوو ویزو راگورینه به له نیوان هیزه کومه لایمته سیاسیة خاوهن بیروبا بهره کومه لایمته و سیاسی و شایدیولوزیه جورا و جوره کان و بگره دژ به یه که گانییش دا بگریت . شه وتوو ویزوش له جوارچیوهی بز و وتنه وهی گریکاری و رزگار یخسازای و دیموکراتیدا گرنکیه کی تاییهتی هیه . پیگه یشتنه که ی تشرینیسی دیره می ۱۹۸۲ که له موسکه له نیوان نوینهرانی حزب و هیزه که مونیست و سوسیال دیموکرات و رزگار یخوازه دیموکراتی و پیشکه و تنخوازه کاندای گیردرا شه وهی سه لماند که بهره رزه بندیه کی ها و به شیان هیه له بهره پیدا نی گه تیکو سه بارمت به مه سه له بنهره تیانهی که شه مرو چاره نو بوسی ژبان له سر زه مین به چاره سر کردنیانه به به سترا و ته وه، شه سه ش توخمیکی مه بدهنی گرنکه له واقعیهتی سه رده مه که ماندا . حزبسی کومونیستی سوئیت متدانهی به وه هیه که بز و وتنه وهی که مه نیستیمان دهوانیت ها و به شیه کی بنیادنه رانه گ رنگ بکات له بهره پیدانی شه گفتوگو به فراروانه نیوان هیزه چه گانی جیهاندا ، هه روه ها سه چه پاندنی که له گه گانی توانای ناشنی و ژیریتی راست و دره ست و ئیرادهی پاک ، واته توانای مانه وهی مرو قایمته و کارتی کردنی له سه پروسهی میزویی .

شه مرو میزوو به رپر سیاری بیرگردنه وهی تازه ، که مه سه له مانه وهی توخمی مرو قایمته و پاراستنی ژبان له سرزه وهی ده خاتسه

رهوشتیه مرو قایمیه گشتیه کان دور ناخاته وه ره قولله ی بوو چونسه
مه زه بیه کومه لایمته گاندا خوی قهتیس ناکات ، بهلکه داکوکی لسه و
سهرچا وه و نهریتانه دهکات که له کهل بهرزه وه ندیه گانی پیش که وتنیسی
گشی مرو قایمته و بهرزه وه ندی جه ما وه ری فراوانی خهلکیدا کوکن،
به بهرزه وه ندی رول و پیگهی بیروبا وه رو بوچوونه سیاسی جه جورا و جوره گا.
نیشه وه .

نیستا له جبهاندا بزوتنه وه بیه کی نوی و شیجگار فراوان وناته با ،
به لام بههیز سهر هله ده دا شهویش بزوتنه وه بیه له پیناوی مانه وه ی مرو قایم
تیدا . شه کوکنر جه پانیمش که سالیک له مه و بهر له موسکو گیرا به شیوه .
بیه کی روون دهر بری بزوتنه وه که بوو . خهبات له دژی متریسی نیو کلیاری
بوته قوت با خانه بیه کی رهوشتی سیاسی کهوره که تیبیدا جه ما بهری فراوان
و گه لان فیری عونه ری پیگه وه ژبانی ناشتیا نه دهن و ، راستیه گانسی
جبهانی شهرو زیاتر زیاتر قایللیان دهکات به وه ی که به بیه که خستنیسی
کوشه گان و بهزالبوون به سهر شهویر به سته ئایدیولوژی و سیاسیانه دا
نه بیت که خهلکی لیک دانته برن ، محاله متریسی نیو کلیاری له نسا و
بجیت و ، خهلکی زیاتر با وه ره بیه پیدا ده کن که ناشی چاره سهر کردنی
گرنگترین مه سله ی سهر ده مه که مان ته نیا له ده ستنی پیاوانی سیاستدا
به مینیته وه .

شتیه کی تریش همه که با بیه خی له وه که مترنیه : پیویسته خدوی
سیاست به شیوه بیه کی بنه ره تنی بگوردریت چونکه شهرو مرو قایم ، بگسره
ملیونانی خهلکی و گه لان به شیوه بیه کی راسته و خو سهر قالی کاروباره
جبهانیه گان . سیاستی هیج و لاتیکیش نابیته سیاستی بنیادنه .
رو کار بگهر شه که ره شه کاره گرنگهی شهرو له بهرچا و نه گریت ، واته
هه لوکوشی و ناوات و ناره زووی مرو قایم و مرو قایمته ، که له مافسی
بهرزه و بهرزه وه ندی سهره کی ههر دو کیاندا ، له وه ی که به زیندویتنیسی
به میننه وه و فیری ژبانی پرشار ستانیتنی و مرو قانیه بین ، ره گه ده داته وه

دهکات که پله‌ی به‌کمی با به‌خ‌بدریت به‌به‌ها مروثایه‌تیه‌گشتیه‌گان .
 مارکس و ئینگلس به‌رژه‌وندیه‌ بنه‌رته‌یه‌گانی چینی کریکاران
 له‌به‌رژه‌وندی سهرجه‌می مروثایه‌تی جیانه‌کردوته‌وهو ، ره‌سنایه‌تی
 په‌یامی چینی کریکارو ، نامانجه‌کوته‌ایه‌گانی‌شی له‌ه‌دایه‌گه
 پرولیتاریا به‌ی رزگارکردنی همه‌وو که‌مهل له‌چه‌وسانه‌وهو ، زور‌داری
 ناتوانیت خوی رزگار بکات ، تیگه‌یستی‌ش هم واقیعمش به‌وسیه‌ی
 دهربری به‌رژه‌وندی‌چینایه‌تی خویه‌تی به‌شیکی شرکانیکیه‌له‌دره‌ست
 بوونی هوشیاری چینایه‌تی پرولیتاریا .

راستیشه‌که پیشه‌نگی سیاسی بزورتنه‌ه‌ی کریکاران ، هه‌روه‌ک
 لینین ده‌لیت ، رول‌ی دیاری خوی له‌ده‌ست ده‌دات کاتیک : " تاکسار
 ته‌انای سهرنج‌دان و هوشیاری چینی کریکار ته‌نیا ناراسته‌ی خودی
 خوی ، یان هه‌تاکو کاتیکیش که‌به‌پله‌ی به‌کم ناراسته‌ی خودی خسوی
 ده‌کات " لینین نووسیه‌تی ده‌لیت :

" ناسینی چینی کریکار بوخودی خوی ، به‌شیه‌یه‌کی نه‌پساوه
 به‌یوه‌سته‌ به‌ناسینی ته‌وا و روونی په‌یوه‌ندییه‌ ئالوگورکراوه‌گانی نیوان
 گشت چینه‌گانی گومه‌لگای هاوچه‌رخ ، شه‌ویش نه‌به‌ته‌نیا ناسینی‌گی
 تیوریانه‌وو بمس ۰۰ بگره‌راستریشه‌بلین : هینده‌تیوریانه‌تا ، هینده‌ی
 گنیاندراوبیت له‌سهرمتاقیرکردنه‌وه‌ی ژبانی سیاسی " (۳) . شه‌هم
 ناراسته‌گردنه‌ی هوشیاری چینایه‌تی پرولیتاریا رووه‌و سهرجه‌می
 سیستمی پیوه‌ندییه‌گومه‌لایه‌تیه‌گان - شه‌ویش نه‌ک ته‌نیا له‌چوارچیوه‌ی
 تاکه‌ولاتیکدا ، به‌لکو له‌سهرثاستی سهرانسهری جیه‌انیش - تایه‌تمه‌ند-
 به‌ه‌ی ناسراوو دیاری بیروباوه‌ری جه‌سپاوی سوبالیزمانه‌ه‌ه‌له‌لای
 چینی کریکار . شه‌م خه‌سله‌ته‌ی بیروباوه‌ریش له‌م سهرده‌مه‌ماندا زیاتر و
 زیاتر له‌به‌رژه‌وندیه‌ مروثایه‌تی گشتیه‌گان و له‌تیگه‌یشتنیکی شه‌وتوی
 جیه‌انی نزیک ده‌کاته‌وه‌که له‌توانایدا بیت زامنکاری گومان لسی
 نه‌کراوی مانه‌وه‌ی مروثایه‌تی به‌خسین . چینی کریکار خوی له‌سهرچاوه

کردنه ببهستين .

هوکار يکی تری گرنګ و تارا ده يک په کلاکره وه هه به که دمتوانی

کار بکاته سهرسیاستی دهسته هوکمرانه گانی و لاتانی سهرمایه داری
شویش : پته و بوونی پیگه گانی سوسیالیزمی جیهانی و گمشه سندنسی
توانای کارتیکردنی و ، کیشهی چینایستی و گشت روالته گانی ناکوکیه
کومه لایه تیه گانه که کار ده کاته سهر پروسه بایه تیه گان به جوړیک که له
به رژه و هندی ناشتی و مانه وه و سهر لهنوی بنیاد نانه وه په کی ریشه یی
په یوه نډیبه نیوده وله تیه گاندا بیت بهم واته هیش پیویسته که شه خه با -
ته ی بز و وتنه وه ی گومونیستی و کار گهری و رزگار یخواز ه گان و گشت
هیزه چهره و دیمو کرانخواز ه گان به ریای ده گمن ج له دژی کاره ساتی
نیو کلیاری سی یان له پیناوی چاره سهر کردنی شه که کومه لایه تی و سیا سی
و شاپوری کولتور ییبه گاندا بیت ، به شیوه یه کله مه و بهر رینه ی نه بووه ،
له یه که رهوتی په گگرتووی کودا خربگر یه وه ، چونکه له سهرنجامی کاردا
دوژمنانی ناشتی و دوژمنانی مانه وه ی مر و ثا یستی و دوژمنانی کار گهران
هر هه مان هیزن .

بار و دوخی بهر وودا و هستانه وه ی نیو کلیاری ناچار مان ده کات که
به دوا ی شیواز و شیوه ی تازه ی په یوه نډیبه مثالو گور کرا په گانی نیلوان
سیستیمه کومه لایه تیه جیا وازه گاندا بگهر یین چونکه شستا ته نیوا
به شیواز هی بۆر بۆر پتی ناشتیانه و کی برکی تی ناشتیانه نه بیت ناکری
ململانی نیوان سهرمایه داری و سوسیالیزم بپریت بهریوه . شه تیزه -
ثمان له بواری سیا ستی دهره وودا دا و له سوسیالیزم ناکات که واز له
سهر وهری و به ها گانی خوی بهینیت به لگو مانای گهران و دوزینه وه ی
ریځای پهیره و کردنی شه و پرینسپانه ده گهینی به شیوه یه که له گهل بار و -
دوخه تازه گاندا گونجا و بیت ، ههروه ها مانای رهفتار کردنیکی تره له
گهل خه با تدا له پیناوی شایدیا به رزه گانماندا .
بیر کردنه وه ی تازه له سیا ستی نیوده وله تاندا داخواری شه وه

کافی ثابلقه‌بدات ؟ ثایا سرمایه‌داری ده‌توانیت واز له‌خولیسای
 عه‌سکهرتاری بینیت و ثایا ده‌توانیت له‌رووی ثابوهر بیه‌وه بهی شهو
 خولیاید چالاکی بنوینی و بهره‌یکری ؟ له‌کوتاییشدا ، ثایا سیستمی
 سرمایه‌داری ده‌توانیت واز له‌کولونیا لیزمی نوی بهینیت ؟
 به‌واتا به‌کی تر و اتبع بینی بیر گردنه‌وهی تازه‌وه ، سه‌رگه‌وتنسی

سیاستیکی ته‌وا و تازه‌گه‌سه‌ر شه‌و بیر گردنه‌وه بنیاد نرابی و ، دان
 به‌یکه‌وه ژبانی شاستیانه‌ دا بینیت و له‌ک ده‌ستور یکی کشتی هه‌لسو که‌هوت
 کردن له‌سه‌ر شانوی جیهانی ، تارا ده‌یه‌کی ژور به‌سترا و ته‌وه به‌هم
 مه‌سه‌له‌یهی خواره‌وه : ثایا سرمایه‌داری ده‌توانیت خوی بکو جینی
 له‌گه‌ل بار و دوخی سیستمیکی تازه‌وه دا بهره‌وران‌هی ثابوهر بیدا له‌سایه‌ی
 به‌راوردگری شهوره‌ممندان‌هی به‌هاگیانیه‌کانی هه‌ردوو جیهانی
 سه‌رمایه‌و سوسیالیزمدا ؟ له‌راستیشدا دوزینه‌وهی وه‌لامی ، سه‌هم
 پرسیارانه‌ کاریکی ثاسان نیه ، حزبمان ج له‌تیوری و ج له‌ پراکتیکدا
 به‌دوای شه‌وه‌ لامانه‌دا ده‌کهری شه‌یش : به‌کواستنه‌وهی به‌رده‌وام بریکو-
 پینکی بیر گردنه‌وهی تازه‌وه بو بواری چالاکی سیاسی ده‌ره‌وه‌و چاگتسر
 کردن و دیقه‌تکاری له‌و بیر گردنه‌وه‌یه‌دا به‌پشت به‌ستن به‌له‌ز مووسسی
 که‌له‌که‌بووی شه‌م کاره .

شه‌م خاله‌ی دواییش به‌رای من شه‌وپهری با به‌خی هه‌به ، کاریکی
 ثاساییه‌ که‌ له‌نا ده‌سته‌ شه‌رمانره‌واکانی جیهانی سه‌رمایه‌داریشندا
 درک کردنی پیوستیه به‌یه‌له‌کانی چه‌رخنی نیوکلیاری بلا و ده‌سته‌وه :
 واته پیوستی ره‌چاو کردنی راستیه‌کانی چه‌رخنی نیوکلیاری له‌یفاوی
 مانده‌وه‌داو ، نیکه‌بشتنی شه‌وه‌ی که‌خولیسای عه‌سکهرتاری و کولونیا لیزمی
 تازه‌وه‌گره‌و کردن له‌سه‌ر هیز به‌کاره‌بندان له‌یه‌بوهندیه‌ نیوده‌وله‌ته‌سه-
 کاند ، له‌ثا کامدا ده‌رفه‌تی مانده‌وه له‌به‌رده‌م خودی شه‌وه‌ستانسه‌دا
 ناهیلیت ، به‌لام ساویلکه‌بیش ده‌بیت گهر نه‌یا بشت به‌و جوهره‌ ده‌رک

به لام ره سه نایهتی و بنه رهنیتی به ره گرتنی که مه لایهتی خه بات لسه
پیناوی مانه وهی مروثا یه تیدا ، له سایه ی خودی شه و بار و دوخه دا و بهر
له نه هیشتنی شه و نا کوکیانه شه که با سکران ، ده کانه شتیکی پیویست .
جکه له مه شه هیچ ده رفه تیکی تر بو پاراستنی شارستانیتی به دی لاکریت .
به لام ثایا شه مه ده رفعت و چاره یه کی واقیعیانه یه و ، ثایا ده کری

به شیوه یه کی جیدی با سی گورانکار یه کی ریشه یی له میژووی جه پاندا
بکریت له بار و دوخی شیتادا که هیشتا شیمپریا لیزم له به شیکسی زوری
بکریت له بار و دوخی شیتادا که هیشتا شیمپریا لیزم له به شیکسی زوری
شه تیره که ماندا بوونی همه و بگره توانایه کی نا و خوبی و هیزیکی زوری
نه و ته ی له پداری ثایووری و سیاسی و عه که ریدا همه که ده توانسی
به شیوه یه کی بنه رفتی کار بکاته بهر رهوت و مورکی پر و سه نیوده و له ته یه .
کان ۰۴

شه پر سیاراننه به حقه سختن و پیویستیان به شیکر دنه و به یه کی
قول همه له ره انکه ی فیرکار یه کانی مارکسیزم - لینینیه وهی ، نه ک -
ته نیا با به خیکی تیوری ، به لکوبا به خیکی پراکتیک یانه شیان همه یه ،
چونکه ده بیت - هر ره ک میخائیل که ربا چوگ له ۲ ی تشرینی دو وه می
۱۹۸۷ دا پنجه ی بورا کیشا ، کاتیک به یار مه تی بیرگر دنه وهی ته ا : وه یه
پیویستی ؛ توانای هیئانه دی ریژیمیکی بهر انسه ری ثاسایشی نیوده و له تی
له ره ده خست - ده بیت ؛ پیویستی و واقیعیته یی رویشتن بهم ریگا به سه دا
که یشتن بهم ثا مانجه به سه مینری " (۲)

واته پیش هر شتیکی تر با سی له وه سه لانه ده کریت که ده یوانین
بهم شیوه یه کی خواره وه دایا نریژین ؛ -

مترسی به ره کی شهر له سروشتنی شیمپریا لیزم دایه ، شه م
سروشته شه له خویه وه و ته نیا له ژیرکار تی کردنی هوکاره ده ره کیه کانسه دا
به شیوه یه کی بنه رفتی ناگوریت . له گهل شه و شه دا ثایا ده کریت له چهرخی
نیوکلیاریدا کار تی کردنیکی و ا به ره و بکریت که مه تر سپدارترین روانه ته .

له بورژوازی خپه چه کورن بکات و ، له هه مان گاتیشدا خوی به لایسه .
نگری ناشتی دابنی هر وهك چهن ناگری شهری نیو کلیاری مه حکوم بکات و
له سهریکی تریشه وه داکوکی له چه کی نیو کلیاری بکات . به خشینگی
مورکیکی مروه دستانه به سیاست دپوره نا کو که له گهل وه عز خوبندنه وه
بو ولاتان و گه لان .

بیرکردنه وهی تازه نیشانهی پایه کی تایبتهی هوشمه ن سدی
مروه ثانهی گشته له موناغیکی گیر و گرفتار ویدا که سهر چه می مروه ثایه تی
راسته خپه له هر دم مه سه لهی خه کوشتن یا خوپار استندا وه ستا وه تنسه وه .
هر وه ها بیرکردنه وهی تازه راستیه گانی چهرخی نو کلیاری نا سمانی
ثاوپنه ده کاته وه ، وهك قیلمنما یهك دیته گایه وه که ریگای ره فتاری
سیاسیانه له سایهی شه را ستیانه دا ده ست نیشان ده کات .

کاریکی حتمیشه که به رده و امبین له گهران به سهر شاریکا گانی
بیرکردنه وهی تازه و درك کردنی شه را ستیه تازانه و ریگاتازانهی به ره و
کومه لگایه کی نیوده ولتهی چاکترمان ده بن . پیویسته زور شت ده رك -
که بن و به ها و کاری همه لایه نه زور بار و دوخ به ره و شیوه یه کی چاکتر .
به ریسن .

به لای نیمه ی کومونیه سته گانی سوفیتیشه وه به ره پیدانگی
غیر کاری به گانی مارکسیزم و به ره و کورنیا ن به شیوه یه کی دا هینه رانه له
روژگاری شه رودا کلیلی بیرکردنه وهی تازه و شه و ریگایه یه که رو وه و شه
بیرکردنه وه یه مان ده بات ، شه مش پیویست به وه ده کات که به وردی بیر
بکهینه وه له دیا یله کتیکي ثالوزی نیوان شه وهی مروه ثایه تی گشتی یه و
شه وهی چینایه تی .

نیمه له سهر ده میکدا ده ژین که له به شی زوری جیبه اندا هیشتا
ناگری که به بایه تی به گانی نیوان چه وسینه ران و چه وسه و گان نه سردرا ونه ته وه
هر بویه ململاتی نیوان هیزه کومه لایه تی و سیاسی به گان له پینه ساوی
دامه زانندی شه رژیم کومه لایه تی بان شه و پتریان کاریکی حتمیه .

یا سایه‌هویی به‌لگو له‌روهی به‌کرده‌وه‌شوه . هه‌روه‌ها له‌گه‌ل نا‌زادی
تسه‌کردن و مافی ها و لاتیان‌داین له ره‌خنه‌گرتنی گشت شه‌وشت نسه‌ی
به‌لادانی ده‌زان له بنه‌رته‌گانی دادپه‌روه‌ری کومه‌لایه‌تی و دیموکراسی
سوسیالیستیمان . مافه‌گه‌سایه‌تی و کومه‌لایه‌تیه‌گانی مرو‌ف پیکه‌وه
به‌ستراون و هه‌ریه‌گه‌یان شه‌ویتر ده‌وله‌مهند ده‌گات .

ولاتانی سوسیالیستی داوای فراوان‌کردنی هاریکاری نیوده‌وه .
له‌تان ده‌گه‌ن له‌بواری مافه‌سیاسی و کومه‌لایه‌تی و گه‌سایه‌تیه‌گانه‌سی
ها و لاتیان‌دا ، بیگومان له‌گه‌ل ریزگرتنی یا سا‌گانی هه‌رو لاتیک ، شه‌گه‌ر
باس‌کردنی مافی مرو‌ف شتیکی پیویست بیت ، شه‌وا پیویسته با‌سی
هه‌وو مافه‌گان بکریت له‌پیشه‌وه‌ش شه‌وانه‌یان که په‌یوه‌ندیان به‌ملیو .
بان خه‌ل‌کیه‌وه هه‌یه . به‌لام روژئا و اخوی له‌م جوړه با‌کردنه لاده‌ات .
په‌کیتی سو‌فیت پیشنیاری شه‌وه‌ی کرده‌وه که له‌موسکودا کونگره
به‌ک سه‌بارت ها و کاری مرو‌فانه ساز بکریت . به‌لام له‌گه‌ل شه‌ه‌ش‌دا
که روژئا و بو‌ماوه‌یه‌کی دوور و دریز شه‌م مه‌سه‌لانه‌ی به " وه‌ره‌قه‌یه‌کی
چاک " ده‌زانی ، که چی ئیستاده‌یه‌ویت له‌ژیر په‌ریه‌ی کومه‌لیک " مه‌رجی
پیشه‌کی " خوی له‌م پیشنیاره به‌رجاوه‌مان بدزیته‌وه . ئیسه دلنیا یسن
له‌وه‌ی که جیا و ازیه ئایدیولوژیه‌گان که سپیک نین له‌ریگای ها و کاری
مرو‌فانه‌دا . لیره‌دا شه‌ی " ها و کاری " ده‌ه‌یات ده‌کسه‌وه . خو شه‌گه‌ر
کوسپیکی راسته‌قینه هه‌بیت شه‌وا بازرگانی کردنه به‌مه‌سه‌له مرو‌فایه‌تیه
کانه‌وه له‌پیناری سیاستی به‌روو وه‌ستانه‌وه‌دا .

به‌مانایه‌کی فراوانتر ئامانجی فه‌لسفه‌ی سیاستی ده‌ره‌وه‌ی
سو‌فیت شه‌وه‌یه که مورکیکی مرو‌فده‌ستانه به په‌یوه‌ندییه نیوده‌ولتیه .
گان به‌خشیت شه‌مه‌ش به‌ر له‌هه‌رشتیکی تر داوای زالبوون ده‌گات به‌سه‌ر
نزیکیوونه‌وه‌ی سیاست له‌ده‌ستوره گشتیه‌گانی ره‌وشتی مرو‌فانه‌وه ،
دو‌زینه‌وه‌ی زامنکاری ره‌وشتیانه بو‌پاراستنی ئاشتی . له‌کاروبار نیوده .
له‌تیه‌گاندا شوینی که رتبوونی هوشمندی نیه : نا‌گری پیا و دا‌کوکی

جبهه‌ایگان و پیشکنین بوشایبیه‌گانی دهره‌به‌و به‌کار هیئانیا ن بومه‌به‌ستی
 ناشتیانه .

ثیمه به‌ستی کونگره‌یه‌کی حیبهانی له داها توودا سه‌بارت به
 مه‌سه‌له‌گانی ناسایشی نابووری به‌کاریکی سوودممنند ده: اینن به‌ویبیه‌ی
 ده‌گری له‌یدا اگومهلک مه‌سه‌له‌بکولیته‌وه که ئیستا بوونته کوسب
 له‌بردهم په‌یوه‌ندیبه نابووریبه‌گانی حیبهاندا . ثم په‌یوه‌ندیانه خوبان
 له‌خوباندا گرنکن و چاککردن ده‌بخشن بو ناشتیبه‌کی بسنه‌رده‌وام و
 همه‌شیه‌ی .

له‌ده‌مه‌ده‌می سده‌ی بیست ویه‌که‌میندا مه‌سه‌له‌ی خهبات له‌پیناوی
 صافه‌گانی مروفدا به‌ پیداگرتنیکی هر چی‌زور تره‌وه خوی ده‌سه‌پینسی
 به‌سر نه‌خشی گاره‌گانی ژبانی ده‌ولمتیدا . خه‌لی نایه‌وه‌ی به‌زولم و
 زورداری، چ له‌کاروباره‌گانی نیوده‌ولمتاندا و چ له‌ناو‌خودی هر ده‌ولسه
 تیگدا ، قایل بین . ثممش کاریکی سروشتیه‌ی ئه‌و ئاسته‌ده‌ره‌خست
 که‌شارستانی پی‌ی که‌یشتووه . چونجه‌خهبات له‌پیناوی پیشکه‌وتنی
 کومه‌لایمتیدا له‌ناکا‌مدا خهباته‌ له‌پیناوی ئه‌وگورانکاریه‌کومه‌لایسه
 تیانه‌دا که‌ده‌بیته‌ هوی فراوانگرتنیکی په‌ره‌گرتووی مافی زوربه‌ی
 زوری خه‌لکی .

ثیمه‌ی کومونیه‌سته‌گانی سو‌قیت وای ده‌بینین که‌ رزگار بوون له
 گوتی چه‌وساندنه‌وه مه‌رجی سه‌ره‌کی زامنکردنی گشت ماف و نازادیه
 گانی مروفه‌ له‌ واقعی به‌کرده‌وه‌دا و ، بانگه‌واز بوه‌ینانه‌دیبه‌کی
 به‌کرده‌وه‌ی سه‌رجه‌می گه‌وماف و نازادیه‌یان راده‌هیلین که‌هر دووبزوو
 نه‌وه‌ی گریکاران و دیموکراتی خهباتیان بو‌ده‌کن ، له‌وبا‌وه‌ره‌شداین
 که‌ له‌پیشه‌وه‌ی ثم مافانه‌دا مافی کارکردن و مافی کارگه‌ران دیست
 له‌بره‌یوه‌بردنی خوبتیدا ، واته‌ ها‌وبه‌شیکردنی به‌کرده‌وه‌یان له‌بره‌یوه
 بردنی به‌ره‌مه‌پینان و کاروباری کومه‌لایه‌تی و ده‌ولمتدا . سه‌روه‌ها
 ثیمه‌ لایه‌نگری به‌کسانی هم‌وو‌گه‌لان و نه‌ته‌وه‌کانین نه‌ک هر له‌رووی

نیوده وله تاندا واز له گشت شه و کوشانه بهینریت که ده یانه ویست
به یوه دیبه نیوده وله تیه کان بهمه بهستی فشار هینان و دهستیوه ردان له
کاروباری ناوخوی ده وله تاندا و ه کار بهینیت .

دووه م : پیویسته مه سه له ی قهرزه کانی و لاتانی تازه پیگه یشتوو به شیوه
یه کی دایه روه رانه چاره سر بکریت . چونکه شه و بار و دوخه ی که تییدا
سی چاره کی دانیش توانی زه مین ناتوانن قهرزه کانیان بده نه وه و ، ده سته
یه کی که میش له ولاتانی روژاوا رولی سورخووری همره به هیژوتوانسای
تیاده بینن ، نهک همر به شیوه یه کی بنهرمتی له گهل داخه از یبه کانی
ثاسایشی ثابووریدا ناکوکه ، به لکوپه یوه ستیشه به متریسی هه ژانسی
کومه لایمتی متریسیدار یشه وه .

سیه م : پیویسته گوش بخت بکریت بودا مه زانندی رژیمکی تازه ی
ثابوری نیوده وله تان که له سر مه بده نه کانی یه کسانی و ثاسایشی
ثابووری بوهه موو ولاتان بنیان برایی .

چوارهم : پیویسته مه بدهنی " خو پرچه ککردن له بری گه شه کردن " به و
مه بدهنه پیچه وانیه جیگای بگریته وه که ده لیت : " چهک دامالین له
پیناوی گه شه کردندا " شه مش به شیوه یه کی فراوان له لایهن کومه لگسای
نیوده وله تانه وه پیشوازی لی ده کریت همر وهک ثاماده کردنی شه و کونگره
فراوانه پیشانیان دا که له ثاب - شهیلولی ۱۹۸۷ دا له باره گای نه ته وه .
یه کگرتووه کان له نیویورکدا سه بارمت په یوه ندی ثالوگورکرای نیوان
خو پرچه ککردن و گه شه سندن به ستر .

پینجه م : پیویسته هه ولوکوشی گشت ولاتان بکرین به یهک بوده ست
کردن به چاره سر کردنی شه و مه سه له جیهانیانه ی که چاره نووسی شارستا
نیه تییان پیوه به ستر او ته وه وهک : نه هیشتنی برسیتی و نه داری بسی
سنوور و په تاه نه خوینده واری له چهن دین ناوجهی بهر فراواندا ، دابین
کردنی پیویسته په ره گرتووه کانی مروقا یمتی له سه رچا وه کانی و زه
خه ارده مهنی و ، پاراستنی سروشت و داگیرکردنی ثاشتیانه ی ده ریسا

بو ململانی نیوان دوو سبستمه کسه ، نیوان به کیتی سو قیت و ولاته
 به کگرتوگان • مه سه لهی چاره سه رکردنی ناشتیانهی کیشه هه ریمایه تیه -
 کان شه رکیکه لوژیکی بیکه وه به ندی و به کپار چه بی جیهان به سه ماندا
 ده سه پینی •

به هیج جور بیکش کار بکی شیا و نیه - شه مهش هه رده م وه بی سری
 شه مه ریکا بیه کان دینه وه - که هه ولی به کیتی سو قیت بو گفتوگو و راگور -
 ینه وه له گهل ولاته به کگرتو وه کاندایک بد ریته وه وه ک بلیی نیمسه
 ده ست بهرداری هاریکاری کردن له گهل خه بانی رزگاری خوازانهی گهلان
 ده بین و به رژه وه ندی ولاته تا زه بیکه به شتو وه کان و از لی ده هینین • هه
 چونیک بیت ، به کیتی سو قیت به شیوه بیه کی ته با و ریکو بیک مه بده شتی
 " به که مینی ماف " رو به رو ی سیاستی شیمپریا لیزه ده کاته وه له نار دنه -
 ده ره وهی شورشی چه واشه و ، گرنگترین به شیکی شه مه بده شهش و از هیفانه
 له ده ست تیوه ردانی کاروباری ولاتانی تر •

هه شه مه شه هه لو یسته کانی به کیتی سو قیت دیاری ده کات له
 گیر وگرفتنی روزه لاتی نا وه راست و کیشه ی نیوان شیران و عیراق و بارو
 دیوخه کانی شه مه ریکای نا وه راست و گشت چاو که معتر سیداره کانی تری
 شه ستیره که مان • هه ر لیر مشدا و له چاره سه رکردنی بار و دوخی شه فدانستان
 که مبو چیادا سه ر چاوه له ریگای چاره بیه کی سیا سیانه وه هه لده گرت •

پیویسته که به ر کردنه وهی تازه له بواری به بوهندیه نا بووریه -
 کانیشدا به ر جه سه بیت ، چونکه چه مکی نا سایشی نا بووریانه به شیکی
 بیکه پینه ری بناغه کانی سیستمی سه رانه ری نا سایشی نیوده وله تیه ،
 شه و بناغانه ی که ۲۷ مین کونگره ی حزبی کومونیستی به کیتی سو قیت
 خستینه رو و ه هیفانه ری چه مکی نا سایشی نا بووریانه ده توانیت و ده بی
 یار مه تی پهیدا کردنی دوخیکی و ابدات که شه پهری له بار بیت بومه سه -
 لهی ناشتی •

بو شه مهش ، به که مین شت پیویسته که له هه سو کهوت کردنی

خلته و گهسری رابردوو بی متمانهیی و گومان لههیک کردن که بهدریژای
چهندین سال گهلهکه بوون .

بهلام مهسهلهکانی ئاسایشی عهسکهری ههرچهندیش گرنگدین،
چارهسهرکردنیان ناتوانیت ببیته تاکه زامنکاریکی مانهوهی مروهقیابه
تی ، بویه زامنکردنی ئاسایشی سیاسی توخمیکی جهوههری گرنگه له
بهربهست کردنی کارهساتی نیوکلیاریدا ، ئەممش ئهرکیکی ئالسنوزه و
بهبوونده بههپورکردنهوهی بارودوخه تهنکوچهلهماویهکان و ریکخستی
هاوکاری دووقولی و چمندلایینی . بهلام بهرای من ناوهروکی ئەم ئهرکه
له چهپاندنی متمانهیه لهسهر شانوی جیهانی و بهپلهی بهگهملسه
نیوان ولاته نیوکلیاریهکاندا و لهپیشهوهش لهنیوان بهکیتی سوئیت و
ولاتهیهگرتوووهکاندا و لهنیوان ولاتانی ریکهوتننامهی وارشیو
ویهمانی ئەقلهنتیدا .

کاتیکیش ئیمه داوای بیکهوهژیانی ئاشتیانهی نیوان دهولهتان
دهکین ، بیکومان بهشیوههیک دههپهین که نهک نکولی بکات بهلکسو ،
بهپهچهوانهوه ، مافی ههر گهلیک لهههلبژاردنی ئازادانهی ریگاوشیوازه .
کانی بهرگرتنی خوی بکاته کاریکی بهیوینت .

بهکیتی سوئیت لهوهوه سهرچاوهههلهگرتیت کهمترسی شه و
کیشه دهولتیانهی لهههولی ریگرتن له ههلبژاردنی ریگای میسزووی
که لانهوه ههلهقولین ، نهک ههرتمنیا لهوهدایه که دوخی ئەم بیان شه و
ناوچهی جیهان بهگیانی دوژمناییتی ژههراوی دهکات و بهس ، بهلکسو
لهوهشدا به که سهرجهمی رژیم دامنزراوی پهپهندی نیوان دهولهتان
ادهلهقینی و دهیخاته مترسیهوه .

بهپهچهوانهی نیوهندهئیمپریالیهکانیشهوه ، که له کیشه
ههریمایمتیهکاندا بهدهگیهکی ههمیشهیی مانورگیران دههینن لهئاستی
بهرووداوهستانهوه و سیاستی هیز بهکار هیفان و پروپاگهندهی دژ به
سوئیت ، ئیمه لهو باوهره داین که ناشی ئهوکیشانه بکرینه گورهپانیک

نهج امدانی کاری داگیر کردن نهکات .

شیمه بهما بهخپیدانیکي گه وره وه سهرنج ددهینه گشت
 شهو بیرو راو بوچوونه به که لکانمی که ها و بنده کانمان لهوتوویژه گاندا و
 ولاتان و هیزه کومه لایضی سیاسیة کانی تر بیشکمش دهگن شهمنش سو
 شهوهی ، که ربگری بلین ، دهستپیشخه ربیه کانی خویمانیا ن پی پارا ربکه
 ین . لهم رووشه وه بایمخیکي زور ددهین بهو بوچوونه وهی لهروژنا وادا
 داده ربیزیت و ناوی " بهرگریبه کی ناهیرش بهرو گرژی نهیرویسین " ی
 لینراوه و وک جیکریک سو شهو بهرگریبه داده ربی که پشت بهتر ساندنیسی
 نیوکلیار انه وه دهبه ستیت .

لهو با وهره دام که منم بوچوونه وه بوچوونه که هی شیمه سهارت به
 دابینگر دنیکی ماقولانهی پیرسته کان بک سهرچا وهی ها و بهشیا ن هه به
 شهوش هیشتنه وهی نهنیا شه که بهرگری کاربیه کانی هیزه چه گداره گانه .
 ده میگشه شیمه لیکولینه وهی شهم جوړه مهسه لانه مان پیشنیاری بهیمانی
 شهلمنتی کردووه ، ههروه ها پیشنیاری که مگردنه وهی ریشه یی هیزه چه گداره
 ره گانیشمان کردووه هه له دهریای شهلمنتیه وه تا شوروال ، به پلسه ی
 به که میش مه به ستیمان کیشانه وهی چه که هیرش به ره هه ره مقرر سیداره گانه
 له ناوچه ی بیک که شتنی راسته وخوی ههردوو ها و په ایمانیه که .

شهوهی جیگای کرنکی پیدانیش بیت شهوهیه که ولاتانی ربیکه و .
 تفنانهی وار شو کاتیک بهویهری وردیه وه ده کترینای عهسکهری خویمان
 دارشت به پیشنیاریکی بهرچا ویشه وه روویان کرده ولاتانی بهیمانیسی
 سهرووی شهلمنتی که : دهستبگری بهراگورینه وهیه کی شهوتو مه به ستیسی
 بهراوردگر دنی ده کترینای عهسکهری ههردوو ها و په ایمانیه که و شیکردنه وهی
 مهورک و ستمی بهر مگرتنیا ن بیت به مه به ستی ربیکه وتن له سهر مهرجسی
 شهوتو که توانای دهستدربیزی لایهکیان بوسهر لایمنه کی تر له تارا دا نسه
 نه هیلیت . بهرای منیش شهوه ریگایه کی دروسته بو به هیز کردنیسی
 بهگردنه وهی متمانه له شهو روویا و له جیهاندا بهگشتی و ، بو وه لاشانیسی

کیمیا و پیش بران بهر پیره، شه به بیان دهر خست که توانای هینانهدی شه
چیره چاه دیر بیه له ئار ادایه گهر لایهنه کان ئاره زووی شه به بیان هه بیت و،
به گیتی سوختیش شه، لایهنه نیه که گیر و گرفت ده خاته ری دی دارشتن .
دامه زانندی ئامراز یکی نیوده وله تی بوچا و دیری بوته بهمشیکی
بیکه پینه له خودی پروسی چمک دامالین و بهمشیه به کی حتمی ده بیته
هوی گورانکار بیه کی چه وه هری نهک ههر ته نیا له په یوه ندیه کانی نیسه .
ده وله تاندا به لگو له دوخی کومه لایمتیشدا ئیستا هه لویت له مه سه له ی
چا و دیری کردن بوته تاقیکردنه وهی شه ره فمندی و ئاشکرا کاری و ئامه لایی
ههر کومه لگا یهک .

ناوه روک و سه مته کانی مه زه مپ (ده کترینا ای عه سه کری و لاتان
چ ههر یهک به ته نیا و ج بیکه وه شه و پهری بایه خیان هه به بو زامه کردنی
ئاسایشی گشتی . و لاتانی سو سیالیستی له دوایه مین کوبونه وهی لیژنه ی
سیاسی و لاتانی ریکه و تننامه ی وارشودا به و پهری روونی و وردییه وه
ده کترینیای عه سه کری خویان دارشت که له بار و دوخی جیهانی ها و چه رخدا
دیقه تگاری تیدا کرا وه و پهری پیدرا وه .

ولاتمان شه و بیر کردنه وه سیاسی تازیه یی وه لامه ره وهی بار و .
دوخی چه رخی نیوکلیاری و داخو از بیه کانی تهی گواستوته وه بو سواری
زانستی : و لاتانی ریکه و تننامه ی وارشو بهمشیه به کی ئاشکرا شه و بیان
راگه یاندا که مهر کی ده کترینیای عه سه کری بیان خولادانه له شه رچ نیوکلیا .
ری و ج تهقلیدی و، ده سنگرتنی خویان بهم راگه یانده وه دوویات کرده وه .
به لگه نامه ی و لاتانی ریکه و تننامه ی وارشوش بریتیه له بهر نامه به کی
کار کردن له بنیادنانی هیزه چه کداره کانیدا و، شه بهر نامه به له سه
مه بده تی دابین کردنی ماقولانه ی پیوستیه کان دامه زرا وه و بوخته سی
ناوه روکه که ی له وه دایه که چه ندایه تی و بیکه اتوو بیه کی شه و توی هیزه .
چه کداره کانیان له بهر ده ستد ابیت که ته نیا به می رایه زانندی شه رکی
بهرگری کردن و بهر وودا وه ستانه وهی دوژمنگاریدا بکات و بهمشیه

بهر ژه هندی گشت لایه نه گانه و، هر هه وایکیش بره هلسنگان دنیسان
 له روانگه کی برکی و دست گرتنه به سیاستی " نهرم نه سوون و
 هیزبیشاندان " نهک تنیا له گهل نا وهر وکی شه وریککه و تننا مانهدا نا کو.
 که بهس بهلکو بهشیه به کی با بهتیش مه بهستی مه لچنین به به بهستی
 مه عنده بی و دهر و ونیه له ریگای جهک دامالیندا و هه ولی سه اماندنسی
 شه به که پیوسته و از له جوونه پیشه وه بهم ریگایه دا بهینری و شه
 جه گانه ی پاکتا و ده گرین پیوسته جیگایان پر گریته وه، شه مش سهره .
 رای شه وهی بهته و اوی ناشکرایه کناشی و ناگری توند و تیژتر بگریت .
 سوئیت و ا له مه سه لهی دامالینی جه کی نیو کلیاری ده گات که
 بهشیکی جیانه گراهی پر بهی گشتی جهک دامالینه که خه لادان له
 پورپورینی جه کدار کردنی بوشاییه گانی دهر وه و پاکتا و کردنی جه که
 کیمیا به گان و که مگردنه وهی جه که ته قلیدیه گان و هیزه جه کداره کانیش
 ده گریته خوی .

جیهان پاش بیسنیاره گانمان له ۱۸ ای کانونی دهر وهی ۱۹۸۶ و
 پاش پیگه یشتنه گانی ریکیافیک و واشنتون پی ی نایه توننا غبکی سی
 تا بهی پر وهی جیهانی دوز من به چه کی نیو کلیاری به وه، توننا غبک
 که نهک هر بره له شاهاتی زهر، بهلکو پیریشه له بلان و نه خشه ی و اتیمیا
 له و کاری، بهر چاره ی هه اقولا و لیئانه وه . له م باره دهر خه شدا مه سه له ی
 چا و دیری کردنی جهک دامالین بایه خیکی تابهستی بهیدا ده گات و جاله
 بهر شه وهی باس له که مگردنه وه، بگره پاکتا و کردنی ته و ا بهی هه نده ی
 خه بری جه کی نیو کلیاری ده گریت ، شه ا کاره گانی دنیا به بن له بهری به
 چه ونی . پیگه و تننا مه گان له مه سه له نهدا بایه خیکی چا و نایه تی سه ی
 ده گریته خوی و چا و دیری کردن ده بیته به کیک له گریگترین نا مراه گانی
 زامن کردنی ناسایش ، هه بری به ده بیته چا و دیری به کی و اتیمیا به سهره .
 سه ری و جیگای متمانه بیته . شه و توننا یژانه ش که له مهر پاکتا و کردنی
 رو کیته مه و دا نا و هندی و که متر له وه مه و دایانه پاکتا و کردنی جه کی

دەر بریوه .

ئەو ریککەوتنا مەیهی پاکتا و کردنی روکیته مەودا ناوهندی و ئەوانەیی مەودا یان کەمترە کەلەگاتی سەردانەکەیی میخا بیل کەر با چوئادا بو و اشنتون ئیمزاکرا ، یەکەمین هەنگاوی بەگەردە بەیە لەسەر ئەو ریکگایە چونکە ئیمزاکردن و هینانەدی بەرنامەیی دارشتنی ئەو زەفتارە بەرچا . و انەیی لەو اشنتون سەبارەت بە کەمکردنەوهی چەکی هیرش بردنی ستراتیژی لەسەری ریککەوتوون ، لەناوەروکدا دوا یی بەتو ناغیکسی دوو درێژ دەهینیت ، کەتیییدا ستراتیژی ئاسایش تەنیا لەسەر بناغەیی زیادکردنی توانا نیوکلیار یەکان داربزرابوو ، هەر وادەرگای تو ناغیز تازە دەخاتە سەر پشت کەتیییدا وردە وردە ئەو توانایانەو گشت چۆرەکانی ترە چەکی قە لاچو کردنی بەگومەل لەنا و دەبرین .

تایبەت مەندی هەلو بستی سوئیتی لەو دەایە کە ئیمە بەشیوه .

یەکی تیوری تەوا و تازە زەفتار لەگەل مەسەلەیی کەمکردنەوه و نەهیشتنی جەبەخانە نیوکلیار یەکان دەکەین ، ئەک بەوی یەیی کە تەنیا مەسەلەیی عەسکەری تەکنیکیه ، بەلک بە ییەیی کە مەسەلەیی سیاسی و دەر و نییشه .

هەر ئەمەشە روونی دەکاتەوه کە یەکیتهی سوئیت بەچی هیندە

بەخیرایی بەدەنگ نیکەرانی و ترسی لایەنە هاوبەشەکانیەوه دەچیت و کەچی هەموو کاتیگیش لایەنەکەیی تر بەهەمان شیوه بەپیری یە دەناچیت . هەر یەها ئیمە رووی دەکاتەوه بەچی ئیمە قاییل نیین کە ریککەوتنا مە کەیی باشنتەن لە روانگەیی " کێ قازانجی کردو کی دورانی " هەلسە نکیین . هەر هەول بە کوششیکیش بەئەوهی رای گشتی بەو زەوتەدا بەرە کەر انە بەیە بەبەر کردنەوهی کەن کە لەزام کردنی سەرکەوتنی لایەک بەسەر لایەنەکەیی تر دانەبیت هیچ زامەنکار ییەکی ئاسایش بەدی ناکات بەلام ئەو ریککەوتنا مانەیی لە پیکەهیشتنی سوئیت و ئەمریکسا دا ئەنجامدران بەر هەمی چارەسەریکی ماتەبۆلی ئەوتە یە کە بەلام دەره بەی

بارودوخی په یوه نډی نیوده ولسمان ره چاوده کات : واته هوکاره عسکری و سیاسي و ثابوری و شیکولویژي مروفا په تبه کان .

کاتیکیش شیمه چه مکه فلسفې و سیاسیه کان و هر ده گپړ پښه سر زمانیکي به کرده وه . زمانی چاره سر کردنی مه سهله کانی نا سایش له بواری عسکریدا ، هوا بهر له هر شتیکی تر پیشنیاری شسه به پیشکش به ولاتانی خاوهن چه کی نیوکلیاری ده کهین که گفتی شسه به بدن په نا نه به نه بهر شهر له دزی به کتر ، بان دزی و لاتانی تری خاوهن چه کی نیوکلیاری بان تقلیدی و ، پیویسته شو همنگا وانه ی مه به ستیان که مکر دنه وه ی نا ستی بهر و و دا وه ستانه وه ی عسکری به بهینه زامنکاریکی چه سپاه یی شم جوره گفت دانه .

کاریکی نا شکر اشه شو تیزه ی که زامن کردنی ها و سمنگیه تسی عسکری نیوان به کیتی سو قییت و ولاته به کگرتو به کان و ، نیسوان و لاتانی ریکه و تنامه ی وار شوو په یمانی شملمنتی به شتیکی پیویست ده زانییت ، به کی که له پیکه پینه ره گرنه گه کانی بوچوونی سو قییت سه باره ت مه سهله ی چه ک دامالین . شیمه له وه وه بهر چا وه هله ده گرین که نا ستی شم ها و سمنگیه شستا شجکار بهر زه و ، ولاته که مان دا وای شو ده ده کات شم نا سته تا له توانا دا بیت نزم بگریته وه .

له واقیعی شدا هیچ جوره چه کیک نیه که به کیتی سو قییت نا ماده یی خوی له هر که مکر دنه وه و بگره له نا و بردنی دهر نه بریبی ، بگره هیچ جوره چه کیک نیه که به کیتی سو قییت پیشنیاری له باره یه وه نه خستبته

ر ۳۰

به که مین داخواز کاری بیر کردنه وه ی تازه دانسانه به پیویستی بان له توانا دا به و نی دامه ز راندنی جیپانیکي بی چه کی نیوکلیاری . راکه بیان دنه که ی میخائیل کهر با چو ش که له ۱۵ ای کانونی دوه مسی ۱۹۸۶ دا بلا و کرایه وه بهر نامه ی پاکتا و کردنی چه کی نیوکلیاری ، پیش کونایی هاتنی سده ی بیستم ، به کرده به شم داخواز بیستی

بهلگو له هه مان کاتیشدا ده بیته هوی شپرتوی په یوه ندییه نیوده وله تیه کان
وله ئا کامیشدا مفرسی شهر زیاتر ده بیت ، ئیستا چه کی زیاتر مانای
ئاسایش و ئارامی که مفره ، نهک زیاتر .

له سایه ئه و باره دوخه واقیعیانه ئیستا له ئارادان ، ولاتانی
خاوه ن سیستمی کومه لایقی جیا واز و سهر به ها و په ایمانیه عه سگریسه
سیا سیه جهره و جوره کان ده توان و پیوستیشه له سهریان که ها و به شسی
له گهل به کتردا بکمن بو چاره سهر کردنی مه سله ریشه بیه گانی ئاسایش .
له سهر ده می ئه مرو ماندا ناگری ئاسایشی به کیتی سوئیت به بوسی
ئاسایشی ولاته به کتر تووه کان و . ئاسایشی ولاتانی ریکه و تنامه ی
وارشو به بی ئاسایشی ولاتانی ها و په ایمانیته سهر ووی ئه تله نته زامن
بگریته و ، به بی زامن کردنی ئاسایشی هه موو لایهک ئاسایشی گشتی
نایه ته دی . به بی ئاسایشی به گان بو هه مووان مه حاله هه ج ده وله تیک
خاوه نی ئاسایش بیت .

به رژه وهندی ولاتان ، که دا کوکی لیکردنیان کاریکی ره وایسه و
پیوسته جیگای ریزگرتن بن ، به هه ج جوریک ناغی بگریته بیانوه بو
دا واکردنی ئیختیاز و مان و پله و پایه ی تایبته ئی و خوژا لگدن به سهر -
جیهانی ها و چه ر خدا و ، زه مین یان هه ندی پارچه ی بو لایهک پاوان بگری
بهلگو به بیچه وانه یه ، ریزگرتن و باریزگاری کردنی مافی که لان له
رهفتار کردنی سهر به ستانه به چاره نووسی خوبانه وه دوومره حسی
پیویستن بو په رگرتنی سروشتی په یوه ندییه نیوده وله تیه کان .

کاتیکیش حزبی کومونیستی سوئیت ئه م لیتیکه بشتنه فه لسه
قیه ی جیهان و ئه مر و و دوار وژی کرده رتیبشانده ری خوی بناغه گانسی
رژیمیکی سهرانسه ری بو ئاسایشی نیوده وله تان دارشت که به چا کترین
و به ر بلاوترین شیوه ده ربری به چوون و رهفتاره تازه گانمانه له سیا سته ی
نیوده وله تاندا . چه کی رژیم سهرانسه ری ئاسایشی نیوده وله تان
هه موو ولاتان و نا و چه کان ده گریته وه و سهر چه می هه کاره کاریگره گانی

• ئەمەش ھەر لەئێستاوە، نەك لە داھاتووبەھکی دووردا - كە چەندایەتی و چلوناوەتی چەکی كە ئەكەكراو مرووڤ لە توانای چاودیری كردنی كاریگەرانی ئەو چەكەو " رەفتارەكانی " بی بەش بكات • بەواتەبەھکی تر بۆر بۆرپێنی خۆبەرچەككردنی بی سنوور لەوانەبە لەژیر چساودەری دەرچیت و لوژیکی تەفرۆتوناكاری خوی بەشیوەبەھکی وا بەسەر سیاسە • كاندای سەپینی كە تەنانەت پارستگی ئامرازكانی قەلاچوكردنیش نەتوانن بێنە زامەكاری ھېچ نەبیت ناشتیەکی لاواز و ناچەسپا و • رادەبەرەگرتنی تەكنەلوژیای عەسكەری ھیندە خێرایە كە كاتیکی ئەوشو ناھیلیتەووە بو گرتنەبەری برباری سیاسانەو، بەخیرایەھکی بەرەگەر • تۆبەووە توانای راگرتنی ھەلخزانی مرووڤایەتی بەرەوکارەساتی نیوكلیاری كەم دەبیتەووە • ئەمەش مانای ئەوەبە كە رەجەبوكردنی ھوکاری ناسکی كات دەبیتە بەكێك لەگەرنكترین توخم و پێكەپنەرەكانی بێرگرتنەووەی تازە •

لەلایەکی تریشەووە ئامرازی بەرۆوداوەستانەووەو راگرتنی شەری نیوكلیاری ، تائیسە بەھېچ جورێك كاریکی مسوگەر نیەو ، مەترسی ھاگەیرسانی پێكدانیکی نیوكلیاری بەریكەوت و بەبی ئەوەی مەبەستی ھېچ لایەك بێت ئارادەبەھکی ھیندە زیادی كۆدەووە كە ناكۆری بیی قایل بێن و ئەم مەترسیەش تادیت كەشەدەسینی ، ئەمەش ئەوە دەكەبەنسی كەخودی " ھاوسەنگیتی ترس " چیتەر ناتوانیت ھوکاریك بێت لاسە ھوکارەكانی سنوور بودانان و جەھوكردنی عەسكەری سیاسی •

گشت ئەم راستیە بابەتیانەش ، بەشیوەبەھکی حەتمی ، بەرەو ئەودەزەنجامەمان دەبەن كەدەلیت لەچەرخێ نیوكلیاریدا مەحالە تەنیا لەریگای ئامرازە عەسكەریە تەكنیکەبەگانەووە ئاسایشی و لاتان زامەن كۆریت ، ج گای لەریگای بەرنامەش وەك دەستپیشخەری بەرگەریكاری ستراتیزیانەووە، كەلەمەتێ ئەنجامدانیدا بەھېچ جورێك ناتوانیت خاكەكانی و لاتە بەكگرتنەووەكان بپاریزی و لەمەترسی دووربان خاتەووە •

به واته به کی تر جبهان بریتیه له کوبه کی به کپارچه بی ناکوک کسه
چهندین مهسه لهی هاوبشی نهوتوی ههیه واپبویست دهکن چاره سهه ری
وایان بو بدوزریته وه ، که له ژیر سایه ی نهو همه لایه نیه شدا ، به دایه
هموو لایک بن و هموان به سندیان گهن .

هموو شه مش گه رانکار بیه کی ریشه داری چهندین رهفتاری
خوو پیوه گه رانکار بیه کی ریشه داری چهندین رهفتاری
سیاسی و ، بیروراکاندا سهبارت به مهسه له گانی شهروناشتی و بهرگری
و ناسایشی نیشتمانی و نیوده ولعتی کرده کاریکی حتمی . به لام شتی
سه ره کی نه وه به که داخوازی و از هینانیکی شیلکیرانه ی کرد له قالب و
شیوازی نهو جوړه بیروناوهرو کردارانیه که له ماوه ی چهندین سه ده ی
دووړه دریزدا سه رچاوه بیان له نیکر ه ی قابل بوون به شهرو گیشه چه کدار بیه
گانه وه هه لکرتبوو .

نیستا پیویسته ، که له ریزی گرنکترین خه سلخته باوه ر بیه پینرا .
وه گانی سیاسی ده ره وه ی پر له هه شتی بهر پر سیاریدا ، درک پیکردنی
شهرو استیه ساکاره دا بنریت که ده لیت : شهرو نیوکلیاری ناتوانیت و
ناشی بییته نامرزی که یشتن به هیح نامانجیگی ماقبول له سه ر ناستی
نیوده ولعتاندا . له بهر شهوش که شه ره تهقلیدیه کانیش له رووی ناکامه .
فهوتینه ره گانیان وه شهرو تا راده بیه کی دیار بیکرا ولشه ری نیوکلیاری
دهچن ، شهوا کاریکی راسته که هه مان هه لسه نگانندی بهیره وک . سراه
به رامبه ر شه ری نیوکلیاری به سه ر نهو " جوړه " پیکدادانه چه کدار بیه
نه ی نیوان ده ولعته که وه ره کانیشدا بهیره و بکه یین .

باوه ر بیه پینراویگی تریش ههیه بریتیه له وه ی که هه ر وک چون
له خودی شه ری نیوکلیاریدا ، ناواش له مه سه له ی بوړ بوړ پینی خویر چه مگ
کردندا مه حاله سه ر که وتن بو لایک به سه ر لایه که ی تر دا وده ست بیت .
هوی شه مش ، بهر له هه رشتیگی تر ، بو شه وه ده که ره بته وه کسه
دریزه پیدانی بوړ بوړ پینی خویر چه ککردن له وانیه حالمتیگی وابخولقینی

کتوپری شاسمانی نه بووه، به لگو شاکامی بیرکردنه ووه و شیکردنه و به به کی
 زانستیانهی قهولی بارودوخه کان و، بهرچا و گرتنی راستیه کان
 جیهانی ها و چهرخ و بهرزه و هندیه کانی و لاتکه مان و گشت و لاتان
 بووه *

دارشتنی بیرکردنه و به به کی تازه پیویستی به شیکردنه و به به کی
 و ردوسه رانسهری جیهانی ها و چهرخ و گشت نه راستیه جورا و جورا نسه
 همبوو که بیبانه و به دناسریته و به به کی په رگرتنی خودی نه و راستیا
 نهش، هر و به ها پیویستی به شیکردنه و به کی گشت نه و ریگه به بوو که سیاه
 تی دهره و به سوئیت بریوتی و نه و مه سه لانهی چاره سهرکراون و نه و
 مه سه لانهش که به چندی هوی جورا و جور بی چاره سهرکردن ما و نه
 ته و به سهرباری همبوو نه مهش نه و به کی ناوی بیرکردنه و به کی تازه ی لسی
 دمنیین شتیکی شاماده و دابرا و قالب و هرگرتوونیه له گشت به شه کانیدا
 به پیچه و انه و به، نه جوره بیرکردنه و به به کی به توانای لیتیگه
 یشتن و درک کردنی دیارده تازه کان و، گهران به دوا ی چاره سهری
 تازه دا همیه و واته بریتیه له ریبا ز دوزبیه کی در یژخایینی پیاده کردنی
 کار و باره نیوده و اهتیه کان که کار یگه ریبه که به شیه و به کی راسته و خو
 بهنده به سهرانسهریتی و همه لایینی پهیره و کردینه و به *

راستیه به هر صیه کانی جیهان ها و چهر خیش لهم خا لانهی

خواره و هدا کو بونه و به :

به کم : دروست کردن و کهله که کردنی چه کی نیوکلیاری توانا به کی
 واده خاته دهستی مروقه و به که بتوانی هرچی گیان له بهری سهرزه و پیسه
 لهنا و بهری * همبووانیش دان به و هدا دهنین که محاله که سیک له سهری
 نیوکلیاریدا سهر که ویت و شهریکی لهم جوره ته نیا ته فر و تونا بوونیکی
 گشتی ده بیت *

دووم : خودی جیهان به شیه و به کی جه و بهری گوردرا و وه زیاتر شالوزو
 همه لایین و ناکوک و، له هه مان کاتیشدا، زیاتر پیگه و به ستر او بووه *

دیاره کاریکی سروشتی دهی، پیشهنگی سیاسی چینسی
 کریکاری عراق که حزبی شیمیه هم مهدهئه له به لگه نامه گانسی دا
 شوق بداتهوه و بو بهدیهینانی تیبکوشی و، له بهر روشناییه که میدا
 کاربکات، هاورى قههد (دامه زرينه رى حزب) به کهم کهس بوو له ولاتی
 شیمه دا به تیژبینیه کی وردی چینایه تیه وه، به گرنکیه کی شایسته
 سهیری تیکوشانی له لادیدا کردووه و بایهخی به دامه زراندنسی
 ریکخراوی حزبی لهنا و جوتیاراندا داوه و، سهرنجی ژبان و گوزهرانی
 داون و پی له سه سازدان و ریکخستن و سهرکردایه تی کردنیسان
 داگرتووه، دژی شستعمار و دهر به گایه تی ۰۰ حزب له چله گاندا به که
 مین ریکخراوی نهی له زیر ناوی (کومه لی دوستانی جوتیاران) دا
 پیکهینا و پاشان دواى له کار کهوتنی هم ریکخراوهیه، له سه ره تى
 په نجا گاندا ریکخراوی (کومه لی جوتیاران) ی دامه زراندا ۰ شهم دوو
 ریکخراوهیه به سه رکردایه تی شیوه یه کان له سه رانسه رى عیرا قدا، به
 تاییه تی له و نا وجه دیهاتیانه ی نا کوکی چینایه تیان تیا توندوتیژبوو،
 بهل و پیویان بلا و بووه و، توانییان که لیک راپهرین و قاره مانیتی وهک :
 (راپهرینی جوتیارانی شار و چکه ی حه ی دیوانیه و شامیه و نالزیرج و
 دزه یی و وارماوه و هورین و شیخان ۰۰۰ هتدا) راپهرایه تی بکه ن، که سه ر
 جه میان مورکیکی سیاسی و هه ندیکیشیان چه کدار بیان هه بوو، راسته و
 خوش روو بهر رووی دهر به گد و مولک داره گه وره کان ببوونه وه، که له و
 ده مه دا پیگه ی کومه لایه تی حوکه ی کریگرته ی شستعمار یان پیکده هینا
 بو نمونه کومه لی جوتیاران ریکخراویکی هینده کاریگه ربوو، پیش و
 پاش شورشی چوارده ی ته مموز ده ور یکی دیاری له روودا وه گانی عیرا قدا
 نواندو، دوا به دوا ی سه ر کهوتنی شورشیش ژماره ی شه نامانی له (۳۰۰)
 هزار کهس زیاتر بوو .

به کورتی مه سه له ی جوتیاران و چاره سه رکردنی کیشه ی زه وی و
 سه رکردایه تی کردنی خه باتی جوتیاران و گریدانى به خه باتی کریکارا .

نهوه له عیراقددا به ستر او تهوه به ناوی حزبی شیوعی عیراق و ، هیج
 نه بهردیکی ریک و پیکی چینایهتی جوتیارانیش له ده ره وهی سر کردایهتی
 کردن و کارتیکردنی حزبا هست پی ناگری و ، دروشمی (زهوی بوئوه
 که سهیه که دهیچینی او) جوتیار برای جوتیاره و ، دوزمنیان تاغ سا و
 ئیستعمار (و چندان دروشمی لهم بایتمش هر له ریگای حزبینه وه
 که یشته که بنده کان و بوونه ویردی سرزاری رهنجده رانی لادی .
 له سردهمی ئیمپراتوریهتی دهر به گایهتی عوسمانی دا ، شه
 دهه که عیراق سی ویلایهتی شه بوون ، جوتیارانی شه ویلایه تانمش و هک
 ویلایهته گانی تری شه حوکه دهر به گایهتی عسکریه ، بهدریزایی
 (۴۰۰) سالیک له زیر شالوی زوردارانه و داگیر کردن و باج و جسنه زا و
 مولکانه و سراندها ده یاننا لاندو ته وای زهوی و زاره گانی شیان (شه میری)
 بوون .

دوای داگیر کردن عیراق له لایهن ئیستعماری بهریتانیلیا و
 پاشان پیکهینانی ده ولهتی عیراق و سر هلدانی چینی مولکدار و ده ره -
 بهگ له سر هک خیل و گهوره پیاوانی شاینی و هیترا ، که ئیستعمار و
 حوکه می پاشایهتی نیمچه دهر به گایهتی دروستیان کرد ، تا وهک پیگهی
 کومه لایهتی پشتی پیوه بدن ، بهشی هره زوری زهوی به گانی شه میری -
 یان خسته زیر دهه لاتی دهر به گدو مولکداره کان و ، جوتیارانیش که
 پشتا و پشت شه زهوی به یان به ده سته وه بوو ، بی بهر سی بوون و دو چساری
 درندانترین شیوهی جهوسانه وه بوونه وه و ، به مجورمش مهسه له ی زهوی له
 عیراقددا پیی نایه قوناغیکی تازه وه و ، جوتیارانیش له تیکوشانیاندا
 راسته و خو رو و بهرووی دهر به گد و حوکه می پاشایهتی و ئیستعمار بوونه وه .

یا ساکانی تهسویه

له کوتایی ساله گانی سی دا ، حوکه می پاشایهتی یا سسای
 تهسویه دهر کرد ، که بو چه سپاندن و شوین قایم کردن دهر به گایهتی

تەرخان بوون . بهی ی بهکیك له م یا سایانه هەر کهسیك بو ماوهی (۱۰)
 سال پارچه زهوییهکی بهدهستهوه ببوایه و کاری لهسەر بکرد با وهیج
 نا کوکییهکی لهسەر نهبووایه لهسەری تا پۆ دهکرا ، بونموونه له روزنامهی
 (وقاشعی عراقی) دا دایرهی تهسویه ناگادا ریبیهکی بلاو دهکردهوه و تهوهی
 رادهگهیاندا که فلانی کوری فلان خۆی بهخاوهنی فلانه زهوی دهزانی
 هەر کهسیکی تر خوی بهخاوهنی شهو زهوییه دهزانی با تا روژی شهونده
 (نزاع) تو ماریکات ، دیاره کهس نهدهبوو ، شهگر کهسیکیش ههبوایه
 سهرکوت دهکرا و زهوییهکانیان به قازانجی سهرهک خیل و گهوره پیاوانی
 شاینی و کهسانی سهره رژیمی پاشایهتی ده بریبهوه . لهردا ده پستی
 ئیشارمت بههوش بگری که شهو ده مه جوتیاران له رووی ناگایی سیاسی و
 هوشمندی چینا بهتیوه که لیک لهپاش بوون .

له هندی ناوچهی تری و لاتدا ، بهتایبهتی ناوچهی عهز ب نشینه .
 کان ، رژیمی پاشایهتی یاسای (لهزمه) دهکرد و خستیه پهیره و کردنه .
 وهو تا شورش ۱۴ ی ته مموزی سالی ۱۹۵۸ کاری پیدهکرا . شه یاسایه
 چند ناوچهیهکی کوردستانیش گرتبووه و له شاره زوورو خانه قیسن .
 بهی ی شه یاسایه زهوییهکان به جوتیاران بهپارهیهکی کهم که له لایهن
 رژیمهوه دیاری دهکرا دهه رایه کری . شهو کهسهی زهوی و مولکی ههبوایه
 زهوی کری پی نه دههرا ، به لام بهگه جافهکان و سهرهک خپلهکانی شاره .
 زوور ، که لهو ده مه دا بو بهر زه وهندی چینا بهتی خویان دهیانزانی بهسه ج
 فرت و فیلتیک زیاتر جوتیاران بچه وسینه وهو دهست به سهر زهوییهکانیا .
 ندا بگرن و رژیمیش بهشتیوانی دهکردن ، سهره رای شهوی مولکیان هه بوو
 دهچوون به ناوی چند کهسیکی سهر به خویانه وه زهوییان بهگری دهگرت و

خیره بیره که یان هه لده لوشی . به لام له تا کامی خهباتیکی سهختی
 جوتیاران به سهر کردا بهتی شیوعیهکان لهو ناوچه مه دا که له سهره تای
 چله کانه وه دهستپیکرد له سهره تای پهناکاندا توانرا سهر کهوتسین

بهدست بخری و رژیم و دهره به گه گان ناچار بکرین و زهویه گان بدرینه
جوتیاران .

راپهرینه که ی هۆرین و شیخان . . سهرتا

زهوی و زاری ناحیه ی هۆرین و شیخان و قورمتووی سهر به قهزای
خانه تین هه موو (شه میری) بوون . له بهر شهوی شهونا و چانه دوور دهست
بوون ، رژیم بریاری دا زهویه گانیاں به جوتیاران بفروشیت . بو شه من له
سهرتای چله گاندا بریاریکی دهر کرد ، به پیی شهو بریاره بوهر گوندیک
پاره به کی دیاریکرا و دانرا که سالانه له ماوه ی (۱۰) سالدا پاره که
بدری به رژیم و پاشان زهویه گانیاں له سهر تاپو دهری و ، ده بیته مولکی
خویان و له شه میری دهر ده چی .

بو شه نجامدانی شه کارمش دهر گاکانی رژیم کونه په رست له
هر گوندیکدا سهر کاریکیاں دانا که سالانه شهو پاره به کوبکاته وهو بیدا
به رژیم و ، ناوی شهوه میان لینان که شهوانه شهلقه ی نیوان جوتیاران و دهو .
له تن ، دیار شهوانه ی که دهر کرانه سهر کار له سهره ک خیل و کوخا و
موختارو شهو که سانه بوون که بو رژیم جیکه ی پرسیار نه بوون . له م ریگایه .
شهوه دهیانویست پاش شهوه ی پاره که له جوتیاران بکیشن شهوه ، شهوان
به سهر گونده گاندا به سپین و پیگه ی کومه لایته ی رژیم ی پاشایه تسی
نیمچه دهره به گایته سهر به شهستعمار له ناوچه که دا بچه سپین .

شهوکاته ده بوایه جوتیارانی ناوچه که شه بریاره ره فز بکه من و
تیبکوشن له پیناوی شهوه ی شهو زهوی و زارانیه پشته کاری له سهر
ده که من و مولکی خویانهو له سهریاں تاپو بکری . به لام له بهر نه بوونسی
وریا بیه کی سیاسی و هوش مندیی چینایته ی شهوتو که یار مه تیاں بدات
نه که ونه داوی رژیم نیمچه دهره به گایته شهوه ، به بریاره کهو به دانانی
سهر کارو سالانه که رازی بوون . جگه له جوتیارانی گوندی ژاله منا و

که هر لهسهرهتاوه رهغزی شهوهیان کرد سهرکاربان بو دابنری و زهکات وپاره بدمن .

دیارهلم مهسهلهیهدا بهگدو سهرهک خیل و شیخ و پیاوهثاینسه کونهپهرستهگان ، بهنیازی دهست گرتن بهسهر زهوی و زارهکاندا هسهر یهکه له شوین و ریئی خویدهوه کنهیی شهوهی دهکردجوتیاران مل کهج بگهن . شهوهبوو جوتیاران دهیهکی وشکهدان و سی یهکی بهراویان بهناوی زهکاته . وه بهوسهرکارانیهدهدا ، سهرکارهکانیش بهمشیکی شهو پارهو زهکاتهیان بو خوبان لادهدا و بهمشیکی تری پارهکهیان بهناوی خوئیائهوه تهسلیمی رژیم دهکردوهسلهکانیشیان به شیمرا و پهئجه سووری خوبان وهردهگرت .

لهسهرهتای سالی ۱۹۵۱دا ماوهکه تهوا و بوو . سهرکارهگان بهه نیازبوون فهرمانسهرانی (ساج و تسویه) بینن و سنوری مولکداریبسی و زهویبهکانیان بو دیاربیکهن . بهلام لهو ماوهیهدا جوتیاران وریابوونهوه و حزب لهناویاندا کهوته کارکردن و شایانی باسه که هر له سهرهتاوه مل کهج نهکردنی گوندی ژالهنا و هوکاریکی گرنکهبوو بهسهرنج راکیشانی گوندهگانی دهورو بهرو وریاگردنهوهی جوتیاران وتهتینهوهی رایهرینهکه . یهکهم چار جوتیارانی گوندی (شاوبار) دهنگیان دایهپال دهنگی (ژالهنا و) پاشان گوندی تریان هاته پال و سهرجهمی شهم گوندانه (شاوبار ، ژالهنا و ، گهرمک ، بانی بی ، کوپرمک ، دهرهقهلم ، سراو ، ناودی ، شمشیرکول)

کهوتنه جموجول و کارکردن . لهسهرهتاادا چالاکي حزب لهناوجوتیارانی ناوجهکهدا . لهبهر چندان هو . کارتیگردنیکی کاریگهرانهی نهبوو . بهلام کاتی که ناکوکی نیوان جوتیاران له لایهک و سهرکارهگان ورژیی پاشایهتی له لایهکی ترهوه گهیشته تر و پکی تهقینه وهلم دهمهدا شیمسه کهوتینه کارگردنیکی بی وچان و وهگهرخستنی هاورپی و دوستان بو سازدانی جوتیاران و ریکخستنیان بو دیفاعکردن له مافه زهوتکراوه . کانیان و بو وهرگرتنهوهی زهویبهکانیان و تیکشکانندی حوکمی پاشا .

یمتی نیمچهدر بهگایمتی و ههول و تهقه لاکانی بو قوتگردنهوهی خاوهن
مولک و دهر بهک لهنا و چه کهدا .

حوکمی پاشایمتی و سرکار و سرهک خیله تهلقه له گوئیگان
زور ههولیان دهدا رهوتی کیشهکه به لایهکی تردابهن و لهنا و هروکسی
کومه لایمتی دادپهروهرانهی دوور بخهنهوه . به لام لهنهحامی تهئسیری
زوری حزب دا جوتیاران بهچوریکی وا هوشیار بهوتنهوه ، که ههر زوو
شارهزایی کارشاژاوه گهیریهکانی دوزمان دهبوون و بهبی پرسی حزب
پهنايان بو هیج کاریک نهدهبرد . لهماوهی راهیرینهکهداکه (۱۵) مانگی
خایاند تمنیا بهک رووداوی شاژاوه گهیری روی دا ، شهویش سوتاندنی
خهرمانیک بوو ، شیمهزوو ، پیراگهیشتین و بهیارممتیدانی جوتیاران نهما .
نهیلا شه چهنه کارانه تمهنه بکن و بگهنه شه و راهیهکه دوزمن بتوانی
سوودی لی و هربگری . رژیم و کریگرتهکانی بهنهقهست ههولیان دهدا
چهندکاریکی وهک مال سووتان و خهرمان سوتان و تهق و توق و گوشت وهر
رووبدات ، بو شهوهی بهیپی مادهی ژماره (۴۳) ی نیزامی دهعاوی عشا .
بهیری بهناوی شاژاوه گهیریهوه دهست بکیشننهنا و چه که ژماره بهک له
جوتیاران بگرن و ژماره بهکیان دوور بخهنهوه و راهیرینهکه لهبار بچوینن
وبه کاریکی شاژاوه گیزی لهقهلم بدن . به لام دیقهتکاریبی و وریایی
جوتیاران و پیشره وه کهیان شه پیلانهی پووج کردهوه و لهگهل بهریا کردنی
راهیرینه کهمشدا هیمنا یمتی نا و چه که تاراده ، کی باش پاریزرا و بوو .
لهبهدا شوینی خویمتی باسی شهوش بگری که جوتیاران پیو .
یستیان بهوه نه بوو چهک به کار بهینن شهگرچی ژماره بهکیان له و پسهری
شاماده بووندا بوون . په لاماری تفهنگ له بهگد و سرکار و رژیم پاشایه .
تی بدن و سرکارهکان بکوژن ، به لام شیمه ریگه مان نهان له بهر شه
هویانه :

۱ - رژیم له دووی بیانوویهک دهگمرا ، تهق و توقیک رووبدا و له ههر
دوولا چهند کهسیک بکوژنی ، تادهست بکیشنیه نا و چه که بهنلیساوی

(مشاغبه) دروستگردنهوه بزووتنهوه که سرکوتبکات .

۲- بمشبووهیهکی گشتی گیانی عمشایهیری لهناوجهکهدا زالبوو .

شو سرکارو پیاوانهی وهسمان بهکد و رژیمیش که له کهل جوتیارانداله ناکوکی دابوون ، پیوهندی خزما بهتیا ن لهگهل جوتیاراندا آههوو . جا .

دوو نهبوو شهگر کاره که بگهیشته بایه نهکوشتن ، خولیای عمشایهیری و توله سندنهوه ، مهسهله سرکیه که ی ون بگردبا .

۳- مهنرسی شهوه مان نهبوو سرکارو به که کان بتوانن چمک بهکار

بهینن .

۴ - شیمه دهمانهویت تا شهورا دهیهی دهگری ، له لایهک جوتیاران سازو

تا ماده کرین ، له لایهکی ترهوه مهسهله که لهریگی شهوههول و کوششانه .

وه که خرابوونه کار بمشبووهیهکی قانونی رژیم و شلقه لهگه بیکانسی

ناچار بکرین دهست له زهوییهکان هه لگرن و ، تا شه شوینهی که دهگری

وهزه که بههیمنی پروات . کاتیکیش لهکرا و ناچار بووین ، شه واشبووهی

راپهرینه که دهگورینه راپهرینیکی چهگداریی . لهروژانی راپهرینه کهدا

شیمه راستهوخو پیوهندیمان لهگهل سرکردا بهتی حزیدا دهکرد لسه

بهغدا . بههوی حزبهوه (لجنه معاونهالعداله) (۱) . چند پاریزهر .

یکیان داینی بو دیفا عکردن له جوتیاران و مهسهله کهمان . بهکیک لسهو

پاریزهرانه محمهد بابان بوو .

هر لهروژانی راپهرینه کهدا کهلکمان لهههل و مهرجی تیکوشه .

رانه ی ناوجوتیاران وهرگرت و بهکیتی و هاوخهباتی جوتیارانمان کرده

بناغه بو چند کاریکی تری سوود بهخشی وهک : یارمهتی دانی خیزانه

ههره هزارهکان و همتیوو بیوهژنهکان و هه لگرتنی خهرجی پرسه لهسهر

کهس و کاری مردوه بهدهنگه بهکترهوه چوون و هاندانی کهله کاریی لسه

نیوان جوتیاراندا و ۰۰۰ هتد . دیاره لهم رووهوه سهر کهوتنه کهی جوتیارانی

گوندی بانخیلان کهله سالی ۱۹۵۰ دا پاش خهباتیکی سهخت بهدهستی .

نهینا بهسهر خاوهن مولکدا سهر کهوتن ، رهنگدانه وهیهکی ههستیگرایی

لی و هردهگرتن • له سلیمانیشدا ژماره یهك پاریزه ر هه بوون سه ر
به م لیژنه یه وهك ملا كمالی محامی و قادر مصطفی ونوری بگا و

هیترا ، به لام زور ناشكرا نه بوون •

۱ - به ریوه بهری ناحیه ی مهیدان •

۲ - قایمقامی خانه قین •

۳ - موته سه رفی دیاله •

۴ - به ریوه بهری دایره ی ته سو بهی دیاله •

۵ - به ریوه بهری دایره ی گشتی ته سو به •

۶ - وه زیری ناوخو •

۷ - شهنجومه نی نواب

۸ - شهنجومه نی وه زیران •

۹ - حزبی وطنی دیمقراطی (حزبیکی بورژوای ناشكرای شه وده مه بوو)

۱۰ - هه موو روژنامه ناشكرا و نه یه یه گان ، له وانه روژنامه ی (القاعده)

و (نازادی) حزب •

دوای شه كارانه رژیم ناچار بوو له خانه قین وهك له تیک بو شه و
گوندانه بکاته وه ، تامه سه له که به مشیوه یه کی قانونی به کلا بگریته وه
شیمش له نا وجوتیاراندا چند دهسته ولیژنه یه کمان ساز کردبو
سه ره رشتی کردن و در یژه دان به م شیوه خه باته • واته تا ماده کردنسی
خه لکیکی شه و تو له به رده م دادگا گانی رژیمی پاشایه تی نیمچه ده ره به گا -
یه تی دابته وان دیفاع له داخو از یه به گانی جوتیاران بکه ن • لیژنه یه کمان
له باشترین وهوشیارترین جوتیاران هه لپژارد بو هاتوو جوی دایره گانی
ده ولت و شاره گان • له هه ر گوندی کیشدا چند پیاوما قولیکمان دیاری
کرد بو سه ره ره رشتی شیش و کاری نا و گونده گان و کو کردنه یه ی کومه ک و
پیناک بو خه رچی هاتوو جوی نوینه ران • له زی ره کترین و گور جو گولترین
لاوانی هه ر گوندی ک جوار تا پینج جوتیاری لاومان گو ده کرده وه نهخته
نهخته سازو تا ماده مان ده کردن و به ره و حزبان ده هینان شه و لاوانسه

داینه مۆی بزووتنه وه که بوون، له هه مان کاتدا شهوشتانه مان بوو روون
 گردنه وه که شامانجی شیمه له م بزووتنه وه یه تمنیا و مرگرتنه وه ی زهوی
 نیه، شه م بزووتنه وه یه به شیکه له بزووتنه وه یه کی فراوانتر که له
 سه رانسهری عیزاق له شارو لادی دا هیهو، مه رامیش به رده و امبوونه له
 خه باتدا بو جیهه جیکردنی شامانچه گشتی یه کانی گهل.

هه ر بریار و ری نوینی یه کی حزب هه بوایه سه رته شه و لاوانه -
 مان شاگادار ده کرده وه و شه وانیش به ده وری خوبان چا لاکیهه کیی فراوانی
 وایان ده نواند، که له رووی فکری و سیا سییه وه جوتیارانیان شاماده
 ده کرد، به مجوره سه رته ی بزووتنه وه که دهستی بیکردو گیانی خه باتگیرام
 نه ی جوتیاران چوشدرا و سوزیان گری گرت، شه و ما وریانه ی ته رخانگرا -
 بوون بو سه رکردایه تی کردن و ریکخستنی رایه رینه که به رده و ام له کار
 کردن دا بوون، به جوتیاره رایه ریوه کانمان راه که میانده که شه وان به تمنیا
 نین، خه باتی شه وان شه له قه یه که له زنجیره یه کی له پسان نه هاتوو، بو شه
 کارم یاداشتی ها کاری و پالیه شتیمان له جوتیارانی ناوجهی شاره -
 زوور و وارماوه بو کو کردنه وه و ره وانیه ی روژنامه شاکرا و نه پینه کانمان
 ده کردو، کاتیکیش بلاوده کرانه وه روژنامه کانمان ده بردو بو مان ده خویند -
 نه وه، شه مش و ره قایمتر و سورتتری ده کردن له خه باتی ره وایاندا و، به روا
 متمانه یانی به حزب و به وها وریانه ی سه رکردایه تی رایه رینه که میان ده کرد
 به هیزتر کرد.

کاتیک جوتیاران له سه ر داخوازییه کانیا ن سوهر بوون که زه و ییه -
 کان به ناویانه وه تومار بکرتیت و شاغا و خاوه ن مولکیان لی تموت نه گرتیه -
 وه، سه رتایای گونده کان له چا لاکیهه کی به رده و ام دا بوون، له م کاتهدا
 سه رکار و کوپخاکان - که ده یانویست ده ست به سه ر زه و ییه کاندا بگرن
 به هاندانی رژیم پاشایه تی په نایان بو شایخه لاهدین و شیخ عوسمانی
 بیاره برده تا ده سه لاتی شیخایه تی خوبان بخه نه کار و جوتیاره کار رازی
 بکن که ده ست له زه و ییه کان هملگرن، به لام وه لامی جوتیاران توپه له

قورپك بووبهدهمی شیخ و پییا وهکانی رژیمی پاشایهتی دادرا و پی یان
گوتن :

- باشه شیخهکان شهگه راست دهکن ، باخویان دهست لسهو

هزاران دونمههلگرن که دهستیان بهسردا گرتوووهو بیدمن بهجوتیاران
وهزار نشینه بی زهوییهکانی دیهاتهکان ، شهوکاته نیمش دهست لسهو
زهوییه ههلدهگرین که کیشهی لسهوه .

شیخ عوسمانی بیاره بهکیک لهخهلیفهکانی خوی بهنسیاوی

(شهورهحمانی حمدی سانه) بو شهچامدانی شهم کاره گلاوهنارده ناوچه
که ، بهلام خهلیفهی شیخیش چکه له بی خورمهت بوون و همناسه ساردی
نهیتوانی شتیکی تر له جوتیاران وهرگری و بوشیخی بهریتهوه . چونکه
شهو جوتیاره لاوانهی که حزب بوهوشیاری بلاهکردنهوهوهاندان سازی
کردبوون ، دهوریکی با لایان لهوهدا گیرابوو ، کهدووور نییه لهشهجامدا
سهرکارو کولاک و دهرهبهگهکان بوونیا تر چهوسانهوهی جوتیاران ودهست
گرتن بهسهر زهوییهکاندا ، پهنابو دین بهرن .

بهمجوره پاش خهباتیکی توندو تجزی جینایهتی ، دواي (۱۵)

مانگی نهسرهوتنی سهدان جوتیار بهسهرگرداپهتی حزبی شیوعی عیراق
و خیراگری جوتیارانی ناوچهی هورین و شیخان و پشتیوانی جوتیارانی
ناوچهکانی ترو و مهیدان چهل نهکردن بو دهرهبهگه و سهرهک خیل و پییاوا -
نی تری سهردهمی پاشایهتی و چووونه نیوتهنگای حوکمی نیمچه
دهرهبهگایهتی و دهست ههلنهگرتن له مافه رهواکانیان ، جوتیارانی
شهو ناوچههتوانیان داخوا زهوییهکانیان بهدی بینین و زهوییهکانیان
وهرگرتسهوه .

دوايه مين جهنگ

دهزگاکانی حوکمی پاشایهتی کونهپهست لهشاری خانهتین

بریاریان دا شهگه و هفدی جوتیاران دهست له زهوییهکان ههلنهگری بو

گولاک و سرکاره کان ، شهوا (۱۴) که میان لی دهگرن و لهنا وجه که میان
 دهور دهخنده بهو ، سرکاره کانی دهگرینه ده ره به گد و خاوهن مولگیسی
 نا وجه که به لام لهروژه توندی تیزه به کلا که ره وه کانی نا کو که به گدا ، وه فده
 که له بهر دم دادگا خورا گرانه نه که هر پاشه کشی و تنایلی نه کرد ،
 بهلکو همیشه به پروا و وره بهر زیه وه په نجه میان به چاوی سرکار و پیا وانی
 حوکمی پاشایه تی دا ده کرد . کاتیک که مهترسی شهوه پهیدا بوو وه فده که ،
 یان بمشیکی بگیری ، به چاریک (۷۸) چوتیار مان پیکه وه ناردده شاری
 خانه تین و له کار به ده ستانیان که بیانند : یان ده بی شه مانیش بگرن ، یان
 ده بی هاوری و نوینه ره کانیان به زمان حالی ره می چوتیاران قبول گمن و
 داخوازیه کانیان جیبه جی بگمن . به مجوره چوتیاران له مهر ماغ و هه تی
 ره وای خویان شیلگیر بوون و پتیا ن داگرت و شاریان جینه هیش تا له
 ره زی ۲۲ - ۱۱ ۱۹۵۲ دا سرکار و گولاک و حوکمی پاشایه تیان نا چاری
 چو کدادان کرد و له بهر دم دادگا دا دانیان به وه دانا که زه به به کان مولگی
 چوتیاران و شهوپاره میمش که له بری زه به به کان درا وه و سرکاره کسان
 به ناوی خویانه وه دایانه بهر ژیم ، پاره و ره نجی چوتیاران بووه . دوی
 شه گمشته سر که وه تووش کاتیک وه فده که شه چوتیاران هی چوو بوونه
 پشتیوانی وه فده که به ره و گونده کان گهرانه وه ، بره به خوبه وون له نا و چوتیا -
 راندا پتر تمشه نهی کرد و به کیتی نیوانیان قایمتر چه سیا و ؛ یا تر له
 دهوری حبه که میان و کومه لهی چوتیاران خربوونه وه .

سر که هتنی چوتیارانی هورین و شیخان نه که هر له گهر دستاندا
 بهلکو له سران سوری غیرا قدا دهنگی دایه وه و ، له ههر دوو ریژنا مسه
 نه پنی حزب (القاعده) و (نازادی) دا بلا و کرایه وه ، ههر واکم لیک له
 چاپه مهنیه شاکرا کانیش شه سر که وه تنه میان له لاپه ره کانی خویاندا
 شهوق پی دایه وه .

شایانی پیکه وه گریدانی مهنتیتی به لیره دا ، که شیشارمت
 به ره بکهین شه سر که وه تنه له روودا وه کانی شه ده می و لات دابرا ونه .

بوو . لهو کاتانه‌ی ناکوکی نیوان جوتیاران و کولاکه‌کان گه‌یشتبووه
 تروپک و به سرکه‌وتنی جوتیاران کوتایی هات . سرتایای عیـراق
 ده‌کولای کومه لانی خملک له شاره‌کاندا هملرژا بوونه سر شه‌قام و گسوره .
 پانه‌کان و راه‌رینه‌کهی تشرینی دووه‌می ۱۹۵۲ که له‌روزی ۱۹ ی/۱۱ وه
 تا ۲۳ ی/۱۱ ی خایاننده‌ستی پیکردبوو . هر لهو ماوه‌یهدا له‌روزی
 ۲۰ ی/۱۱ ی ۱۹۵۲ راه‌رینه‌کهی جوتیارانی ئالزیرجی عه‌ماره‌ته‌قییه‌وه .
 له‌روژانی راه‌رینه‌کهدا به‌کیتی به‌کی شه‌وتو له نیوان جوتیارا-
 ندا دروست بوو ، ژماره‌یه‌ک له سرکار و کولاکه‌کان له ترساندا گونده
 کانبان به‌جیه‌یشت . به‌شیکیان چوونه لای عوسمان به‌گی هورین و
 به‌شیکی تریشیان به‌ره‌و خانه‌قین و به‌غدا و شوینه‌کانی تر ملیان نا .
 شه‌م بزووتنه‌وه‌یه پاش سرکه‌وتنه‌کمش دانه‌مرکایه‌وه ، به‌لک-
 بوو به بزووتنه‌وه‌یه‌کی تیکوشه‌رانه‌ی سیاسی حزبی به‌رین و ریکخرا-
 ویکی حزبی به‌هیزو گومه‌له‌یه‌کی نه‌یستی جوتیاران له ناوجه‌کوه ده‌ورو
 به‌ری دا دامه‌زرا ، که‌تا پاش شورش چووردده‌ی ته‌موزی ۱۹۵۸ یشت‌ه‌واری
 ناوجه‌کوه له‌زیر سرگردایه‌تی حزبا بوو . بو‌نهمه‌یونه پاش سرکه‌وتنسی
 شورش ۱۴ ی ته‌ممیز گونده‌کانی هورین و شیخان تا ده‌گاته سرسنوری
 شیران و به‌ره‌و ناوجه‌ی تاوه‌گوزی و هندی له گونده‌کانی هله‌بج‌شه
 که‌نزیکه‌ی (۶۰) گوند بوون به‌ستران به‌ریکخراوه‌ی ده‌ربه‌ندیخانه‌وه‌و
 به‌وه رازی نه‌ده‌بوون ته‌نیا له‌گومه‌له‌ی جوتیاران دا کاربکهن و هه‌موو
 دا‌ایان ده‌گرد بینه ریزی حزبه‌وه . بو‌یه له‌به‌ر که‌می گادیر ناچار بو‌وین
 (۳۰) (۳۰) پیکه‌وه کوپان بکه‌ینه‌وه و سیاستی حزبیان بو‌و شی بکه‌ینه‌وه و
 سازو ئاماده‌یان بکه‌ین .

دوا وشه

دیاره ناوجه‌ی هورین و شیخان ، وه‌ک ده‌میان ناوجه‌ی تمیری

کوردستان بهر شا لاوی شوئینیستانه‌ی ته‌هجیر کهوت و ئیستا ههموو
ئهو گوئدانه که لاوه و بیرانن و جوتیاره‌گانیشیان به‌سهر شهردوگا زوره
ملیکاندا دابمشکراون.

خهبات و زروقی جوتیاران و ، به‌شیوه‌یه‌کی گشتی تابله‌ی چینا -
یهتی له لادی دا ، ج له‌بهر ئاستی ههموو عیراق و ج له‌سهر ئاستی
کوردستان ، ئیستا له‌یله‌یه‌کی تر دایه‌وله زور روه‌وه له‌کمل په‌نجاکاندا
بو به‌راورد کردن ناشین ، به‌لام نه‌بهر ده‌چینا یه‌تیه‌کانی را بردوو کو مه‌لێک
ده‌رس و په‌ندی به‌نرخیان خستوته‌روه ، که‌تا ئیستاش که‌لک و سوودی
گرتگیان هه‌یه‌و ، ریک‌خراوه‌کانی حه‌مان به‌تا یه‌تی شه‌وانه‌یان که‌راسته
وخو سه‌ر کردایه‌تی ریک‌خستنی لادیکان ده‌که‌ن دا وایان لی ده‌گری به‌سه
قوله ، سه‌رنجی ئهم نه‌بهر دانه‌بدن و ده‌ر سه‌جه‌وه‌ری به‌کانیان دیسه‌اری
بکه‌ن و گیانی نوێیان به‌ به‌ردا بکه‌ن و له‌ خهباتی شه‌رووی جوتیاراندا
که‌لکیان لی به‌ریگرن بو سازدانی جوتیاران و ریک‌خستن و سه‌ر کردایه‌تی
کردنیان ، له‌ دیفا عکردن له‌ گوئده‌کانیان دژی شا لاوی ته‌هجیر و گوئده
بیران کردن و ، له‌خهباتیاندا له‌ هاوشانی چین و ته‌په‌زه‌ پیشکه‌وتنه‌خوازه
ی تر دا ، له‌په‌ینا وی برانه‌وه‌ی شه‌ری کاولکار و روخاندنی دیکتاتور -
، فاشی و پاک‌کردنه‌وه‌ی عیراق له‌ سیاسه‌ت و ریه‌بازه‌ چه‌په‌له‌کانی
، حوکمه‌ که‌ لادی و گشت و کالی کاولکردوووه ، جوتیارانسی
به‌رووی گوشت و بریکی له‌ وینه‌ نه‌بوو کردوته‌وه‌و ، دیمه‌نسی
ی ئهم سیاسه‌ته‌ چه‌په‌لمش روژانه له‌ دیهاته‌کانی کوردستان و
رانسه‌ری عیراتدا به‌ریا ده‌گریت .

ئىمىر نېرەى مەزۇكايە تېن

ئەلەين تۇماس

ئىندامى مەكتەبى سىياسى

كۆمىتەى ناۋەندى حزبى

كارى جاماىكايى

تادىت زىاتر و زىاتر باسى ئەو مەسلە سەرانسەريانە دەكەين
كە تا رادەيەكى زۆر جىپەنى ئەمرو دەكەنەشتىكى پىگەۋە بەستراۋ و
كامل و كۆ . جا ئايا مەسلەى ئاقرەتان يەكەن نىە لەو مەسلە لانسە ؟
لەر استىدا ئەو مەسلەيەكە كە پەيوەندى بەھەر خىزان و ھەر كەسىكى
سەر رەۋى ئەم جىپەنەۋە ھەيو، بەتەنيا ھول و كوشى يەك توخمىش
(جىنس) چارەسەر ناكرىت .

كۆمىنىستەگان ھەردەم لايەنى چىنايەتى مەسلەكە پەيوەندى
بەنەرتىيەگەيان بە بارودوخى ئابوۋرى و كۆمە لايەتتەۋە بەئاشكراختوتە
رور . چونكە تەنيا گەرانكارى رىشەبى ئەو بارودوخە لە كۆمەلگاكانى
پىش سۆسيالىزىمدا لەتوانايدايە رىكار كەردنى ئاقرەتان ئەنجام دات و
ھەر ئەمەشە سەمتى گشتى چارەسەر كەردنى مەسلەى ئاقرەتان ، ئەمەيە
ئەلىف باى ئايدىلوزى ماركسىستى - لىنىنىستى و رىبازدەۋى شۆر -
شكېرانەمان بەلام ئايا ئەمە رادەكەيەنى ، كە لەزىر ئەو بەھانەيەدا ،

گرنگی و بایه‌خی بواری گیانی و ره‌بشتی بسرینه‌وه به‌گه‌می سه‌یری
بگه‌ین ؟ په‌یوه‌ندی نیوان خه‌لکی ونیوان هه‌رده‌وو توخمه‌که پشت گوی
بخه‌ین ؟ پیویسته هۆکاری مروفانه له بوچوون و چا لاکي کومونیه‌سته .
کاندا شوینی شیا و شه‌ری خوی بگریت .

جا ئایا ته‌رخانه‌کردنی ژماره‌ی مانگی ئاداری گوڤنسه‌اری
" مه‌سه‌له‌کانی ناشتی و سوئیا لیزم " و بیرو رای دوو سی ئافرمت له
سه‌ر کرده‌کانی بزوتنه‌وه‌ی کومونیه‌ستی له‌توانا ئیدایه‌ نرخ و به‌ه‌سای
ته‌وای به‌جوړه بو چوون و لیگولینه‌وه به‌بخشیت ؟ ئایا هیزه به‌ر-
غراوانه چه‌ره ، دیموکرا ته‌خوازه‌کان ده‌توانن ده‌وله‌مندی گه‌ن ؟
بو نوینه‌رانی حزب و بزوتنه‌وه‌کان له پیکه‌یه‌شته‌که‌ی موسکودا باسی
شه‌یه‌یان نه‌کرد بوو ؟ بو سالی پار له‌کونگره‌ی جیهانی ئافره‌تاندا
مه‌سه‌له‌ی له‌م جوړه نه‌خرا بووه روو ؟ .

با په‌سیاریکی تریش بگه‌م ، که ره‌نگه له‌نیوان شه‌وپه‌ر سیاراندا
که نیگه‌رانیم ده‌بزوینن دوا به‌مین په‌سیار نه‌بیت ، شه‌ویش شه‌وه‌یه :
ئایا کومونیه‌سته‌کان شه‌مه‌سه‌له‌یه به‌گشت مه‌ودا و ئالوزیه‌کانیه‌وه
ده‌خه‌نه به‌ر چاره ، ئایا بایه‌خی په‌یه‌ستیان به‌هۆکاری خویته‌ی (زاتی) .
داوه ؟ به‌شیه‌یه‌کی هه‌سته‌پیکرا و ج شتیک له ریزه‌کانی حزبه‌کومونیه‌ستی
و بزوتنه‌وه دیموکرا تی و په‌شکه‌وتنه‌خوازه‌کاندا ده‌بیته‌ که‌سپ ؟ شه‌مرو
هه‌له‌سه‌که‌رت کردن و تیگه‌یه‌شتنی پیویست و په‌سه‌ن و امان دا و الیده‌کات
که به‌شیه‌یه‌کی واقیعیانه و به‌گیانی په‌خه‌نه له‌خو گرتنه‌وه ئاوپ له
خومان به‌هینه‌ره . جا ئایا کومونیه‌سته‌کان به‌ژن و پیاویانه‌وه ، له
توانا ئیدایه هه‌لو یستی خو بان له مه‌سه‌له‌ی ئافره‌تان بگوین ؟ .

خودی ژبان شه‌مرو ئافره‌تانی خاوه‌ن بیروبا وه‌ری جیا و ازوسه‌ر
به‌حزبه‌ جۆرا و جۆره‌کان و غه‌یره حزبه‌کانیش ، که بارودوخی و لاته -
کانیشیان له‌یه‌ک جیا وازه ، و الیده‌کات له‌وه بگه‌ن که : به هیچ شیوه‌یه‌ک
ناگریت شه‌رکی هه‌ره گرنگی پاراستنی ناشتی و خه‌بات له پیئسه‌ای

مافه‌کانیاند او له پیناوی دواړو ژبیکي چاکتر بو مناله‌کانیان و بهرز-
 گردنه‌هه‌ی ناشنی ژبانی خیزانه‌کانیان له بارو و دوخی هستیک—راوی
 نابوری و کومه‌لایمتی و سیاسی شم بیان شو و لات و ، له پیزبه‌ندی
 هیزه‌گان له‌سهر ناشنی جیهان جیا‌گریته‌هه . له پال شم‌شدا : بزوه‌تنه‌هه‌ی
 ثا‌فرمتان گه‌شترته‌هه راده‌یه‌کی شه‌ته‌هه که : ژوربه‌ی بمشدارانی په‌یه‌ندی
 راسته‌و خو‌ی نیوان چه‌وساندنه‌هه‌ی چینایمتی و په‌که‌ایمتی : نه‌ته‌ایمتی
 نا‌ه‌که‌مه‌لگا چه‌سینه‌ره‌گان و چه‌وساندنه‌هه‌له‌سهر بنا‌غده‌ی توخم به‌روونی
 ده‌بینن .

ثیستا نه‌داری له‌را‌ده به‌ده‌رو شو سو‌کایمتی پیکردنه بی سنوو-
 ره‌ی له سایه‌ی سیستیک بورژوا دوو‌چاری ثا‌فرمتی زه‌وون و له‌مان
 بی بمشکراو ده‌بیته‌هه بو‌نه گرن‌گترین مهرج و پیشینه‌ی چوونه پال
 هیزه‌گانی ناشنی و دیموکراسی و پیش‌که‌یتنی کومه‌لایمتی . ده‌سی
 شه‌وش بزانی که شم باره ثا‌فرمتانی جو‌را و جو‌رت‌ترین پی‌که چینایمتی و
 کومه‌لایمتیه‌گان مانده‌وو ده‌کات و نازاریان ده‌دات هرله : ثا‌فرمتی
 کریکار و هاوسه‌ری کریکار و ثا‌فرمتی جو‌تیار و خیزانی پیا‌وانی کسم
 ده‌رامت و هم‌زاره‌هه ، تا بمثا‌فرمتانی چینی خپش‌گوزهران ده‌کات ، له‌زور
 لایمن و ره‌وه‌هه (۱) . به‌ی له‌به‌ر چا‌و‌گرتنی هو‌کاری خو‌بیتیش ، به‌و
 شیوه‌یه‌ی که پی‌وسته ، شو پیشینه‌یه‌ی با‌سکرا به‌چاکترین شیوه نایته-
 دی . له‌پیشه‌هه‌ی شو هو‌کارانمش ناشت و راست و دروستی شو‌گشتکاربه
 تیوری و ده‌ره‌نجامه زانستیه شو‌ر‌شکیرانه‌یه که هردهم کومونیه‌سته‌گان
 خو‌یانیان بی پر چک ده‌کمن .

په‌کیک له‌و ده‌ره‌نجامانه گرن‌گترین با‌به‌تی شیوه به‌ر‌کردنه‌هه‌ی
 سیاسیان‌ه‌ی تازه‌یه ، واته شه‌هه‌ی که : بو‌چوونی چینایمتی شو راستیه
 ناسر‌پته‌هه که زور له دیارده‌و پرو‌سه‌گانی جیهانی ها‌و‌چهر‌خمان تیکده-
 چرژین و هندیک جار بمش‌وه‌یه‌کی شی‌جگار کتوپر ها‌و‌توخمیتنی و
 لیکنیزیکي په‌یدا ده‌کمن . له‌وش ده‌جیت کاتی شه‌هه ها‌تبی‌ت لسه

بزووتنه وهی ئافرمتاندا دیا یله کتیکێ ئالۆزی شهو دیاردانه بخرینه
بهر لیکۆلینه وه واز له دروشم بهرز کردنه وه و بهر ستنی قالب و چوار چیه
ئاماده و بهردهسته کان بهینریت . چونکله لایه کهوه ، تا بزووتنه وهی
کۆمونیستی بهشیوهیهکی شیلگیرانه تر خهبات له پینا و به کسانسی
ئافرمتاندا بکات و زیاتر دوه رووی بهورژوا له مهر شه مهسهلهیه ریسوا
بیت ، شهوا زووتر شه وینهیهی بزووتنه وهی کۆمونیستی دهسدرپیتشه وه

که گوایه " نموونهیهکی تری رژیمی با و کایهتی - بهترین ئارکیه - " .
شه مش شه بهری با بهخی هیه ، چونکه دوزمنایهتی کردنی کۆمونیزم
ئامرازی سه رهکی کهرت کردنی بزووتنه وهی ئافرهتان و دوه رختنه وهیهتی
له ها و پهیمانه سه ره کیه گانی چ له و لاتیکێ دیا ریکرا ودا بیان له سه ره
ئاستی جیهان .

به لام ، له لایهکی تریشه وه ، دهی پر سیاری شهوه بکمین ئایا
ئاکامه گانی کهرت بهون هه ردهم بهک مانا و نا وه ر وکیان هه بووه ؟ ئیمه ی
کۆمونیستان . بهدریژای چندين سال " می خوازی " (الان شویه) مان
بهشتیکێ نامۆ له جه ما وهی ئافرهتان ، که بهورژوا بهشیوهیهکی
دهستگردانه هینا بپته کایه وه ، له قهلهم دهدا و بزووتنه وه که مان کردبووه
دوو بهمشه وه : " می خوازه کان " و " هیزه شوورشگیره کان " . چا ئایا
شه پرۆ شه جیره بهشکردنه دا بیره به راست ده رچوه ؟ ئایا بزووتنه وهی
" می خوازی " تمنیا له پیناوی به کسانسی ئافرهتاندا خهبات ده کات
بیان بهشیوهیهکی با بهتیانه تیگه لۆی بزووتنه وهی گشتی و شیجگار
فراوانی دیمو کرات خوازی ده بیت ؟ له کوتايشدا دهی شهوه بزانی که
خهبات له پیناوی رزگار کردنی ئافرهتدا مهسهلهیهکی چینا بهتسی و
بهشیکه له شه کی ستراتیزی پرولیتاریا ، چونکه مارکسیزم - لینینیزم
ههولتی رزگار کردنی هه موو خه لگیتی .

بیگومان ده توانم بهشیوهیهکی کورت وه لامی مهسهلهی " می

خوازی " له مروډا بدهمه وه . بو نمونه پهنجه بو شهوه دريژ ده کم که له بلاوکراوه به لگه نامه کانی ژماره مک له حربه کومونيسټيه کانسې شهوره پاي روژنا وادا کراوه به چندين بمشه وه : مي خوازی کونه پهرستانه بوژوازی ليبراليانه ، سوسال ديموکراتيانه ، سوساليسټيانه . هتد هره وه ها ده توانم شهوش بلنم که نيچه کاتيک جوړی هيزه کانی بزوتنه . وهی ثافره تان ته مک ده که پنه وه وله دوورنگی رمش و سپيدا ته تيسيان ددهين ، له راستيدا واقع زه بوون ده که مين و بهی شهوهی مبهه ستمان بيت - شتی سره کيش له مه ياندايه . هيزه کونه پهرسته کان زیاتر ده چه سپينين و به خيتر تريان ده که مين چونکه پال به و کومله درو د لانس وه ده يکين بولايان ، که هنگاوی هاتنه پيشه وه يان تا نيستا بچسوک و سنوورداره .

جابويه له ههلسنگاندي بزوتنه وهی ثافره تان و پهله جورا و جوړه گانيدا به شيده يه کی راست و هروست ، پيوسته کومونيسټ پشت بهناوه روکی چينا يمتی و پوختهی نه خدشو چا لاکيه گانانی ببه ستيت . به لام خدی چه مکي " ناوه روکی چينا يمتی " پيش خباتی له دژی ههر کوسپک که دینه ريگای پيشکه وتنی مره نايه تی ، گرتوته خو . ههر چی سر به خبيی ثابووريشه ، که سره های سر به خبيی راسته قينه يه ، شهوا شهو خه شکانه مان داواي ده کهن که له لاته سر ما يسه داری تازه بيگه يشتوره گاندا ده ژين . نيچه ، بهر له ههر شتيکی تر ، له پيناوی شهو دا کار ده که مين که توانای ته وای خويندن و ناماده کرنسي پيشه گمريانه به شيه يه کی شاناد زامن بگريت و دامه زراوه کانی صلوان به ثاسانی ده سته که ين و ثاسيکی شيا بيان هه بيت ، چونکه شهوه بله پناغهی به شدار يکردنی به کسانانه له بهر هه مه يانی کومه لايه تسي دا داده يين . به لام ته نانت شهوانمش که ده رفعت و توانای و ايان بو مهيسر ده بيت ههر له سره تاوه روو به رووی جيا واز کاری ده بنه وه .

شافرهتان بهشی ز بیری سوپای بیکارانی جبهان ، سی له سهر
 پینجی شهوانه پیک دههینن که له ، لاتنه تا: ه بیگه بشتوو ه گاندا بهده ای
 کاردا دهگه رینر تمنگه چله مهی نابو وریش باره کومه لایه تیه گانی
 سهر شانی شافره تانی تا شهوپهر گرانتر کردویه . له کاتیگدا شهوپه بر
 چینه چه سینهره کان بیده گیبه کی همیشه بی دهستی کاری هه رزان پیک
 دههینی و هندی شافره تان ناچار دهین بهنا هه مو ارترین هه لو مه رجسی
 کار کردن بگری شیجگار کهم و قهدهغه کردنی بیکختنی نهقابیش رازی
 بهن . جا له بهر ریشنایی شه و استیانهدا پیویست به کاریکی تروئسد
 توئتر و شالوگ بگراره هیوان ههردوو بزور تنه وهی شافره تان و نهقابه .
 کان ههیه ، بریا نهقابه کان شه بار و دوخیمان و بهر چار دهگرت که
 شافره تان کاری تیدا دهکن .

شافره تان شویینیکی تا بیه تیان ههیه له کومه لگادا : بهر له
 هه موه شتیگ ، به پییهی دایکی خردی مره قابه تین ، دیوه میش بهر
 پییهی که سهر له نوی بهر هه مهینه ره وهی نه ریت و بهها کومه لایه تیه
 باوه گانن و سییه میش بهر پییهی که به کار هیئهری راسته و خری شه و
 نه ریت و به هایانن . هه ره ها پیروندیبه کی دیایله کتیکیان ههیه له
 نیوان شه و شه کانهی شافره تاندا که په نجه مان به دریز کردن و له نیوان
 شه و ره گره گمشیاندا که ره که بهر هه مهینه رانی راسته و خری و ناراسته
 خری خیر و بیره ما بیه کان دهگیرن ، که شافره تان له هه موه کومه لگادا
 بهر هه مهینه ری به شتیگی زوریانن . به لام شه و کاره میان له دریزه پیدان
 هیشتنه وه و ناماده کردنی دهستی کاردا زور جار له زیر ناوی " دایک " و
 " ژن " و " کج " و " نمنک " و " کاره کهر " و " دایمن " و " سکر تیر " و
 چندین ناوی ترده که مانای خزمه تکردن و چاودیری ده که هینن ، نکولسی
 لی دهگریت و داد ههوش ریت ، شه مش ریکا به چه وسینه ران ده دات که له
 زیر په ردهی به شان و بالدا هاتنی شه که زوره گانی شافره تاندا شه
 قازانجه انهمیان به شان وه که له تاکامی شه و رنج و کوششه ی شافره تان

دهستان دهکده ویت .

له لایه کی تریشه وه ، راست نیه شم جوړه کاره بخړیته پال شه و
چا لاکیه بهر هه مهینه رانه یه ی کریکارانی پیا وړ ئا فرته وه که بهته واری
گریگه ی نادریت . بویه لهو با وهره دام که پیویسته گومونسته کان سر .
له نوی رووبکهنه وه " سرمایه " که ی کارل مارکس و بهوردبینه گسی
زیاتره وه لهو " چهوسانه وه شاردانویه " بگن که دوو چاری نیسره ی
مروفا یه تی ده بیته وه .

هه روه ها ، بهرای من ، له کاتی لیگولینه وه ی مهسه له کانسی
ناشتی و بهر گرتی و به کسانیدا پیویسته به شیوه یه کی حتمی مهسه له ی
خیزان و رول و پیگه ی ئا فرمت تییدا بخړیته بهر باسکردن . هه لسو که و .
تکردنی تازه له گهل به یوه ندیبه کانی نیوان ده ولته تاندا و به یوه ندیبه کانی
ناو خدی شه ده ولته تانه ، که ئیستا پیویسته بیته کایه وه و چاره سر
کردنی ناشتیانه ی کیشه و جیا واریه کان بکاته سه فیکه ی سره کی ، به سر
به یوه ندیبه کانی ناوخیزانیدا به یوه ده گرت ناشتی له چو گرتیسن
شانه ی کومهلگا وه دست پیده کات و پیویسته خه لکی ج لهنا و خیزان و
ج له دهره وه یدا فیری زیانی ناشتیانه بین لهنا و هر و کیشدا ژماره یه کی
زوری ئا فرمتان لهنا و شم شانیه دا بو یه که مین جار له سره شتی زه بره
زهنگه تیده گمن ، کاتیک روو بهر ووی رواله ته کانی ده بنه وه وهک : لیدان و
چهوساندنه وه له لایمن با و که وه و ، زور جار زهر پیگه یانندی گیانی له
لایمن کهسانی به ته منتره وه ، سر باری لیدانی ژن به مه بهستی نه فسی
و " بوته وه ی شوینی خدی بزانیته " زور جاریش شم پیشیلکردنه ناهه
مواره ی رهفتاری مروثانه له زور چندین بوچوونی واداده شاردیته وه که

ناوهر وکی هه موویان لهو هه لو بیسته دا خست ده بیته وه که ئا فرمت

پا بهندیکی ته وای ئاره زووی " خاونه که یه تی " .

هه ر بهم شیوه یه ش زور دایک و با وک به بی هیج سلکردنه به یهک

له مناله کانی خوځيان ددهن ، گمر بيتو له بهر هر هوښه ک لييان تور بهين .
 جا با له مه ورد بينه وه : شه دايک و با وکانه له راستيدا ده ليين " نيمه
 تنيا له بهر شه وهی که له مناله گانمان به هيز ترين به مجوره چاره سر .
 گردنه ی کيشه کان راهاتووين ، شهه جگه له ووش که زياني مناله کان
 نمان به شه وه به ستر اوته " . شينجا بابيينه سر پهيوه ندي ني .
 ده ولتان و بينين چين و لاتنه به گرتووه کان " سزای " شه و گرینادا
 بچکه لانه بهی داو چون هه ولیدا له سر گوی نارايهلی . " سزای " .
 ليبييا و نيکارا گوا بدات و ، له ريگای سندووقی پارهی نيوده ولتانه وه
 بهر اسبه مشقه دو لاريگی ساقه سهری داوای مل که ج کردن و لاسای
 گردنه وهی ده کات و زماني فرمان و هر شه کاری بهر امبهر و لاتانسی
 ريگاريخوازو و لاتنه سوسيا لسته کان به کار ده هينيت . سر جه می
 شه مش و امان ليده کات که با وه به پيرويستی هه لسو که و تکر دنیکسی
 ته و او تازه بينين بهر امبهر هر بواريک له بواره کانی پيوه ندي نيوان
 هلگی و ده ولتان .

له و مللانيه فيکريدها که شهرو لهنا و بز ووتنه وهی شافرهتان
 و بهدوره و بهریدا ده گوزهری هيزه گونسيرقا تيزميه (المحافظه) تازه کان
 پهنا ده بنه بهر ديما گويکيا به کی شيچگار وه ستايانه ، به له بهر چا و .
 گرتنی فراوانيوون و هه مه رنگيتی بز ووتنه وهی شافرهتان ، خوځيان له
 گهل بار و دوځه تازه کاندا ده گونجینن و ، به شپوه به کی شه خورانسه
 داخواز کاریه به په لوکانی هندی به می بز ووتنه وهی شافرهتان ۴ به کار .
 ديلن و هه ولده دن بهر هوتيگی گونبهر ستانه هيدا بهرن و پيچه وانسه
 بهر شه وه ندي جه ما وهی شافرهتان بيت . بو نمونه خه بات له پيئا و
 مافی ته لاتداند ده بيته شامانچيک خوځی له خوځيدا و دور له بهر چا و
 گرتنی بار و دوځی مادی شافرهتان . به بيانوری بهر هنگاری گردنی بهنا و
 شوقينزمی پيا وانه و جيا واز کاری له سر بنا غهی توخم (خولياي توخم
 په رستی) . و بهر وکهی گيروده می پيا وان و شهيدا ييان بهر امبهر گشت

شیوه‌یه‌کی ریکختن و سرگردایه‌تی کردن بمشویه‌یه‌کی کشتیسی ،
 شهوانه بمشویه‌یه‌کی دستگردانه خولیا‌ی دوزمانایه‌تی کردنی بیساوان
 جیش دهن و بهمش تا راه‌یه‌کی زور ته‌گه‌ره ده‌خنه بهر ریکسای
 هارکاری کردن له‌کهل شه و نه‌تا باندا که داکوکی له مافه‌کشتیسی و
 تایه‌تیه‌گانی کارگهران ده‌گهن .

جا له‌پینا و پنه‌و‌کردن و گمشه پیدانی بزورتنه‌وه‌که‌دا ، له‌سهر
 شیمه‌ی گرمونستان پیوسته که بمشویه‌یه‌کی بهرچاوه باوه‌ریپیکرا و
 ریو‌پوش له‌سهر شه و " دوسته " ساختا‌نه‌ی رزکارکردنی ثا‌فره‌تسان
 لایه‌رین و شه ته‌نگه‌به‌ره بخمین‌به‌رچاوه که ره‌نگه جه‌ما‌ه‌ری ثا‌فره‌تانی
 پیدا بهرن له ریگای دایرینه‌وه له‌مه‌سه‌له‌گانی ناشتی یان له خه‌بات
 بو‌یه‌گانی .

به‌لام هه‌ولو کوشه‌گانان ره‌نگه لا‌وازی‌یان تیگه‌وت کسه‌ر .
 بیته له‌وه‌به‌رچاوه‌گرتنی شه و ناکوکیه‌وه‌لانه‌دا که پده‌مدیان به‌ری‌ولی
 ثا‌فره‌ته‌ره حمیه‌ کهم و کور‌بیمان حمیه‌ یان پشت کدیان بخمین ، واته
 شه ناکوکیانه‌ی که بمشویه‌یه‌کی راسته‌خو‌ریه‌سترا و نه‌ته‌وه به‌سار و
 دوخی نابوری که‌مه‌لایه‌تیه‌ره و چندین هده له‌وه‌ریپیش به‌ری‌سان
 هه‌ل‌دایه کاتیک " مافی دایک " لایه‌را ، هه‌ر به‌گه‌ر ته‌کل‌سی ده‌گیت ،
 توخمی ثا‌فره‌تان خرایترین شکستی‌یان خوارده .

کاریکی ثا‌ساییه که شه‌ری که‌سیکی شه‌ره‌فمه‌ندینه نکول‌سی
 له‌ه‌بکات که له‌سایه‌ی سه‌سال‌ی‌مدا و به‌ه‌وی یا سا و ده‌ستوره که‌مه‌ل
 به‌تیه‌گانه‌وه ، بنکه‌یه‌کی کاری خرابان بو‌ری کارکردنی ثا‌فره‌تان له‌سه
 ثا‌رادایه . شه بنکه‌یمش بریتیه له : به‌ثا‌سانی ده‌نگه‌ه‌تنی را‌هینانی
 پیشه‌یی بر خه‌بندن ، کارکردن ، یارمه‌تی بو‌دایه‌نگاه یاغچه‌گانی
 منالان ، مه‌ل‌ته‌تی دایکایه‌تی به‌گری‌وه ، یارمه‌تی بو‌منالان ، شه
 هه‌نگاه گرنگانه‌ی که یارمه‌تی کارکردن دایکایه‌تی له به‌ک کاتدا
 ده‌دات ، دانی بمشیک له کری خانوو له لایه‌ن ده‌له‌ته‌وه ، خره‌تکو .

زاری پزیشکیانهی بهخوږای و ، زهنجیرهک یاسای شهوتو که جیاواز -
کاری لهگهل ټافرماندا قهدهغه دهکات و ، یارممتی سزادانی شهو
کهسانه ددهات کهخراب رهفتاریان لهگهلدا دهکن . بههیج جوړیکیش
نابی لهبایهخی شهو دستکهوتانه کهم بکهینهوه ، چونکه تهنانست
لیدوانیش سهارمت همرگورانکارپیهک لهباری ټافرماندا بهیسی
بناغهیهکی مادی شتیگی بی سوود دهییت .

کهربیتو کومهلگا لهترانایدا بیټ پهکسانی ټابویری نیوان
همردیو توخم زامن بکات ، بهلام بهردهبرام بیټ لهوهدا کهلیپرسرای
ټافرمت بهرامبهر خیزانهکهی بهشرکی سرهکی بزانیټ ، شهوابهشیوه-
یهکی حتمی زور ناکوکی دهمینینهوهوبگره کهلهکمش دهن بوئمویونه
هندی ټافرمت مبهستیان نیه - یان ناتوانن - بهشیوهیهکی تیروتهسل
سوود لهو توانا . مادیبانه بهرگرن که له کومهلگا داههپهو جیگسای
شایستهی خویان بگرن . لهم حالتهشدا تهنیا پیاو(واته میگردی
ټافرتهکه) یان پهنکه خیزانهکشی تازانج بکات ، بهلام کومهلگا
بههمهینههریکی لهدهست دهچیت و سوود له بهروو بوونی کارهکهی
بهکاری داهینهرانشهوه ، وهرناگریټ . بهیټ و بالورمش سهارمت
شهوی گواپه رولی سرهکی و همیشهی ټافرمت تهنیا دامهزراندن و
فراوانکردنی خیزان و دهست بهمالهوبگرتنه ، شهو ریگی هبنانهدی
گشت توانا مروفایهتیهکانیان لی دهگریټ و شهو جوړه لاف وگهزافه ،
لهگهل همیرو مروف دوستیه روالمتانه کهشیاندا ، جیگای بسرواو
متمانه نین .

لهربا وهردام کهشم بواره پیوستی بهبیرلیگردنهوبهیهکی
تازه همیه . دهبا لهخوږمان بپرسین : ټایا دابمشکردنی بایولوژی
منا لآن بهسمرگوریکچدا بیانووویهکی سرهکی نیه لهدابمشکردنی
رولهکاندا و ، بوپاسا وکردنی شهو زاپه بهکارناهیټریت که گواپسه
لهسر ټافرمت پیوسته بهرپرسیاری سرهکی بهرامبهر بهروورهکردنی

منا لآن بگریخته شهستوو ؟ دهبی شهوانه کیبن که سوود لهم جوره رایه
 وهردهگرن ؟

کاریگی ناساییه که ده بی ریگخراوه کانی شافرمتان و ریگخرا
 اوه جهما وهرییه کانی تر پشتگیری خبات بکن له پینا وی دامه زرانندی
 پیوهندی ها وریپیمتی به کسان له نیوان ژنان و پیاواندا و له پینا وی
 بریاردانی مهتلهکان و گرتنه شهستوی بهر برسیاری بهر وهرده کردنی
 منا لآن بهشیوهیه کی ها ویمش و ، له پینا و زیاد کردنی دامه زراوه تاییه
 تیه کانی منا لآن و پیشکش کردنی یار مهتیه کی کاریگه تر به منا لانی
 پهک کهوته ، وک بهشیک له مافی شافرمت له وهدا که بیه وی بیپیتسه
 دایک ، بیان نهیه وی

باری زبیره ی شافرمتان له خیزانه کانیاندا به شتر اوه ته به
 پیگه کانیانته وه له کار و که مهلگادا (که زور جار پیگه به کی وا به ستانه
 به) و له لایه کی تریشه وه شه باره بیان له نا و خیزاندا زیاتر وابهسته
 بیان له کار و که مهلگادا ده چه سی

حزبی کاری جامایکایی بهشیوهیه کی رهخنه له خوگرانه وه
 په نجه بوئهم باره راده کیشت ، له رهوتی خباتی که له که مانسدا ،
 کاتیک دهلیت : زور کهس وای ده بینن که ده توان سوود و هر گرن
 (له راستیشدا سوود وهردهگرن) له رهزا مهنندی شافرمتان به بساری
 وابهسته کی خو بیان و به لای پیاوانه وه شهوه ی زیاتر جی خوشما -
 نیبیت شهوهیه که شافرمتان ته نیا جل شتن و چیشت لیان و سهر
 په رشتی خیزان به شهر کی خو بیان بزنان ، بویه ته نانت له نا و حزبیشدا
 رووبه رووی بهر نکاری پیاوان ده بیننه وه ده بی بهدوای بهلگهی سلمینه
 ردا بکه ریبن تا تییا نیگه به بینن کهم " قازانجه " نیستا بوئسه
 شمشیرتیکی دووتیغی ، چونکه هوشمندی وچا لاکی نیوه ی شه
 هیزانه لاوا زده کات که ده توان به شداری بکن له مه سله ی شورشی
 نیشتمانی و کومه لایه تیدا " (۲)

لینین له و توویزه بهنا و بانگه که ی ۱۹۲۰ یدا له گهل کلارا
زیتکن با سی رولی تایبتهی شافرستان و باری سرشانیا نی کرد و په نجهی
بو شهوه دریز کرد که چون شهوه ریڅخستنی خوږتهی شافرستان به ده ورو
بهری شوات و شامانجه تایبتهیه گانیاندا ده کاته کاریکی پیویست و
چون ده بیته شهو شوات و شامانجان هینه کار و خولیا ی سر جه می
حزب و تیگرای بز و تنه وهی کریکاران ، هر وه هادانی به پیویستی
به شدار کردنی راسته و خوی پیا و اندا نا له گشت شه مه سه لانس هدا و
گوتی : کاری کومونستانه مان لهنا و جه ما وهری شافرستاندا و کاری
سیا سیمان به شیکلی زور له کاری په روه رده کردنی پیا و ان ده گریته خوی
پیویسته روانگو و بوچوونی خود سهرانه ی را بردو و به ته وای له نا و
حزب و لهنا و جه ما وهری شادا بنه پر بکهین ، شه مش به کیگه له شه رکه .
سیا سیه گانمان ، هر وه ک شه رکی پیویستی به په له ی دامه زان دنی
ده سته یه کی سر کردای ته له ها وری پیا نی پیا و و شافرمت ، له وانسه ی
شاماده یه کی تیوری و به کرده وهی قولیان هیه ، تابکه ونه کاری
حزبیا نه لهنا و جه ما وهری شافرستانی رهنجد ه ردا و بو شه وهی په ره سه و
کاره بدمن " (۳) .

شه با به ته لینینیه به هیچ جوړیک با یه خی زیندوانه ی خوی
له دست نه دا وه ، چونکه شاماده نه بوون بو تیرو انینیکی جیدی وره خنه
له خوگرانه ی شه و مه سله یه ی که زور جار به گیانیکی که متهر خه میه وه و
نا وده بریت گوا یه مه سله یه کی " تایبته و " " تمنیا به لای جه ما وهری
شافرستانه وه با یه خی هیه " له راستیدا نیشانه ی رفتار کردنه به ههستی
خو بهزل زانینی پیا وانه وه ، مه گهر هر شه مش هوی شه وه نیه که
به کرده وه هیچ جوړه و تاریکی زانستی و کتیبیک له لایهن نوو سه ره
کومونسته پیا و ه گانه وه بو شه با به ته دان ه ترا وه ؟

ههندی کهس پیشبینی بود گانه وه و لهنا وچوونی بهم زووانه ی
خیزان ده کهن ، زور کهسی تریش به راستی و به شیوه یه کی جینس دی

نیگهران و سه‌غله‌تی شه‌مه‌سه‌له‌یه‌ن . بمش به‌حالی خوم من له‌و به‌نا و " بووکانه‌وه‌یه‌ی خیزان " دا همندیک له‌و نا‌کوکیانه به‌دی ده‌کشم که‌له سه‌ره‌وه باسکران : چوونکه نا‌کری تا هه‌تا هه‌تا به‌تا به‌تا مه‌زر و ویسی خه‌لکی بو‌نازادی و خوده‌ر برینیان ، له هه‌مان چوارچیوه‌ی یا سایسی په‌یوه‌ندییه‌کاندا قه‌تیس بکریئن . بو‌یه پی‌ویسته نه‌ک سنگ بکو‌تین و شینی شه‌مه‌بووکانه‌وه ساخنه بکه‌ین ، به‌لگو مه‌سه‌له‌که ره‌به‌یکه‌ینه‌وه وله واقیعی به‌کرده‌وه‌دا یارمه‌تی دامه‌زراندنی خیزانیکی شه‌وتسو بده‌ین که په‌یوه‌ندی نیوان شه‌ندا مه‌کانی له‌سه‌ر به‌کسانی و پشتگیری به‌کتر بنیادنرابی .

شه‌وه‌ی ده‌بینه‌کو‌سپی ری‌ی خه‌بات له‌پیناوی خیزانیکی له‌م جو‌ره‌دا راهاتنه به‌وه‌ی که خیزان وه‌ک شتیگی مه‌یوسه‌یر بکری . به‌لام له‌واقیعه‌دا له‌نا و خیزانیشه‌دا شیواری تازه‌ی ها ورئیه‌تی په‌رده‌گیری ، شه‌مش وانا‌که‌یه‌نی که هه‌ر شتیگی تازه سه‌ره‌له‌دا و هه‌نگاویکه به‌ره‌و پی‌شه‌وه . به‌لام چه‌ندین سه‌ره‌تای وادیاروان داوه که له‌که‌ل نموونه‌ی به‌رزماندا ، واته‌له‌که‌ل کو‌مه‌لگایه‌کدا که چه‌وانه‌وه‌ی مروقی له‌ه لایه‌ن مروقه‌وه تیا نه‌بی‌ت و نا‌زاری هه‌لبژاردن بو‌هه‌ردوو لا زامه‌ن بکات ، ته‌با وگونجاون . لیره‌دا باسمان له ناوه‌روکه نه‌ک له رواله‌ت وشپوه . کاتیکیش له کو‌نگره‌ی جیهانی ئافره‌تاندا له‌مو‌کو باسی شه‌وه‌کرا که تیروانینیکی دوژمانه له‌ئارا‌دا نه‌بی‌ت به‌رامبه‌ر هاور . بیه‌تی پیا و وژن به‌بی تو‌مارکردنی ره‌سمیانه‌ی شووکردن ، له‌راستیدا واقیعه‌به‌وشپوه‌ی که هه‌یه چه‌سپینرا و داخواری ئافره‌تان له‌وه‌دا که خویان سه‌روه‌ری ژبانی تاییه‌تی خو‌بان بن وه‌به‌ر چا وگیرا . واقیعیش ، بی‌گومان ، شه‌و جو‌ره ریک‌خستنه‌ی خیزان ده‌چه‌سپینی که‌له‌که‌ل فونا‌غه جو‌را و جو‌ره‌کانی په‌ره‌گرتنی کو‌مه‌لگادا ، به‌ره‌و نه‌هیشته‌نی کشت جو‌ره چه‌وساندنه‌وه‌یه‌ک ، ده‌گونجی .

کاتی شه‌وه هاتووه کاری چا لا‌کانه‌تر شه‌نجام بدری‌ت بو چاره

سەرکردنیکى راستهقىنهى مهسهلهى ئافرهتان، دهسا با رېكھوتنا مهى
 نهته وه به گگرتووه گانى سالى ۱۹۷۹ سمارهت پاكتا و كردنى گشت
 شيوه گانى جيا وازكارى بهرا مبهر ئافرهتان، له ئه رشيف بينينسه دهرو
 شا لا وىكى فراوان بهر با بگهين تا حكومهته كان ناچارى ئيمزا كردن و
 بهرپه و كردنى بگهين، دهسا تيورى و بهرپه و كارى خهبات له دژى پيشيل
 كردنى مافى ئافرهتان بگهينه ئاستيك كه له گهلى داخواز كار بيه.
 گانى سهرده مه كاماندا بگونجى و، با به شيوه به كى كار بگهرا نه ترهانى
 بهر سه مندنى رېكخراوه نا و خو بيه گانى ئافرهتان بدهين : له نا و چه
 گوندنشين و گه ره كى شاره كان و شوينى كار و كويژو زانكو گاندا ههر
 وه كو جار انيش پيگه يشته جيهانيه كان به چا لاکى و كارىكى چساك
 ده ژمير درين، گرنك شهويه به شيوه به كى و رېكبخرين كه يار مهتى پهله
 جورا و جوره گانى بزوتنه وهى ئافرهتان بدهن كار و خهباتيان پسهره
 پيبدن و ريك و بيكيان كه ن له دژى بيرو را دوا كه وتووه كان و له پينا وى
 شوينىكى تا بيه تيدا بو ئافرهتان له گشت بواره گانى ژياندا .

ئهر كى ئيمهى كومونيه ته كانيش له وه دايه كه له نا و چه رگه
 جه ما وهى ئافرهتاندا بين تالينان تيبگهين و سه رجه مى دانيش تووانى
 زه مين له ليگولينه وه و چاره سهر كردنى شه مه سه لانه دا به شدار بگهين
 كه روو به رووى شارستانينى دهنه به چونكه ئافرهتان نيروه، مروه ئمايه.
 تين و ده توان بيه هيزيكى شه تو كه بهى شه وان هينانه دى ئاشتى
 و بهر سه مند و به كسانى كارىكى مه حال بيت .
 بهرا و بزه گان

۱ - بهر وه به ريه كان ده ر بارهى فلاديمير شليج لينين . بهر كى پينجه م

مۆكو ، ۱۹۸۴ ل ۵۱ (به زمانى رووسى)

-۲

۳- بهر وه به ريه كان ده ر بارهى فلاديمير شليج لينين ل . (۵۲) .

لفزيس مان دهر باره ي :

څو ځل تير وگوته

دهگري ښمه بينينه بهر چاوي خومان که له شوي نيکي ښم
جيپانندا حوکم و با لاهستي عقل دا بمزري ؟ هر له وکانه وه که
کومهلکاي مروفايه تي سمری ههلدا وه عقلی به تر سنا کترین دوز منی
خوی زانیوه وه ریگای ښایینه وه سنووردار و باله سته ی کردووه . هر -
کاتیکیش عقل بهر وه ښازادی ته کانی دایي ښهوا کومهلکا سوپا وښوردوی
بی شوماری له دزی راپه راندووه وه هر وهک بلای سوپا کانی کریسک بن
هیرش ده بینه سمر یونان . خو ښهگر روزیک له روزان عقل سمر که وتبی
ښهوا به کاره ساتیکی کاتی و سمر ده می پاشا که ردانییه کی تر سنساک
دانراوه وه له ښاکامدا ښه وترسه ی له ناخی خهلکیدا ښه یزوواند به ده دم
دوکه لی رمشی ښاگره کانه وه دهره و بیوه .
خوپاشایه تیه کانی ښم سمر ده مه به خویان و مه تر یا لیز مسه
چاره گرانه که بیانوه له وه لای هر سمر ههلدانیکی عقلدا خویان له
پشت ملیونان سمره نیزه وه له بوسه ده نین .

جا تو بلی عهقل به سهر هموو کوسپهکاندا زال بیی و؟ خوئی
 ببیته ئا لای شهکاوه بهنووکی سهرمنیزه کانهوه و؟ عهقل و دهسه لاتداری
 پهکگیرن؟ دهگری شهوه بینینه پیش چاوی خومان کهتهوا وی گهلپک،
 دهست لهنا و دهستی سهرکردهکانیدا، متمانه بهعهقل و بهشیلگیری
 له سازش نههاتوو هیزی شیلها مبهخشی بیی؟ تو بلی شهوگلهسه
 بهنا وی نیکمرانی ئازار بزوینی عهقلهوه بریاربدات واز لهوژیانسه
 ئازهلپه بیی کهکه لانی تر بهسهری دههبن وههر درو بهکی نهجسات دهر
 رهتکاتهوه و تا سهر دلسوزو فیداکاری راستی بیت، تهنا نمت گهر شهو
 دهستگرتنمشی بهراستیهوه ههرمشی لهنا وچوونی لیپکات؟ دهگری
 گهلپک بینینه بهرچاوی خومان کهبهنا وی خوشهوبستی بهرزیبهوه بهرا-
 مبهر شهوهی ههمیشهیه، قوربانی بهو شتانه بدات که را بووردهوبهسهر
 چوون؟

ههرچی گهوره پیاوانی فرههسی ههن، ههر وهک تهوا وی نهتهوه-
 کهیان، ههردهم توانیویانه هاوسنگی له نیوان تیژیستی سهرتلبای
 ههست شهنگیز و هیزو رووناکی عهقلدا بدوزنهوه. شهوان ههرگیسز
 زهمین لهژیر پیی خوباندا وون ناکن، شهگهرچی بوئه و دیوهه وریش
 بهرژنا بنهوه شهوان بسته با لانی به لام دیسوودرنج و تارما پیش نین.
 شهوان دهژین، شهوان مروژن. تهنا نمت فلوبیریش بهههست و چیژی
 له سنوور بهمدرنا سکیهوه ذاتی شهوهی نهکردووو شتیک وینه بکیشی
 که ناٹا سایی و له نموونه بهدهر بیت. شهوانه چهند پلهو پایمشیان،
 بهرژبیت به لام جیهانی دهورو بهرییان زیاتر له خودی خوبان جیکای
 پایهخ و بهرنج دانیانه شهوان بهدل و بهگیان دهیان هوی تیکه لای خملکی
 تیکه لای گله که میان بهن. راسته شهو گهلمش داوای قوربانی دانیان
 لی ناکات و مایهی قیزهاتنهوه میان نیهو به نهزانی و گهندهله
 چیژیبهوه شهکتیان ناکات. هونهری نهتهوهیی شه گله. شهدهبهو،
 عهقلیش زیاتر له ههرشتیکی تر جیکای پایهخ پیدانیتی. شه گلهسه

ثا مادیه دواي گهوره پیاوانی گدوی بوههر کوئی بهرن ، شهوايش خهر -
 دم بهره و بهرزی ، بهره و زالوون به سر خودا دهیمن . " توکاتیک
 شه ندیشه بهره و دهده که بهت که میک عه قلت دهستگیر دهیبت ، کوئیکیش
 جوامیری - کاتیک سهرنجی شتی قه شهتکده دهیبت " فلوبیر دهستوانی
 شم بیرو که بهی خوی دریزه پیدات و بلی " توکاتیک سهرنجی دلی
 خه لکی دهدهیبت فیتری خیرخوازی دهیبت ، کاتیکیش فیتری که راهت و
 شاپروی مروقانه دهیبت که دلی خوت بنا سیت و ههست بهرق و کینه
 بکهیبت به راهت بهره و دهده که بهت که میک عه قلت دهستگیر دهیبت ، کوئیکیش
 بکهیبت " .

شه ونا کارتیگردنی رو مان و ههلبهسته بهرهنسیپه کان - هوشمه .
 ندیبه کی دیموگراتیان بهیان بهره و دهده کرد . ج زولا و ج بهل اکیش ، سهره -
 رای ههول و کوشی خوی ، هه مان کارتیگردنیان هه بووه . چونکه رو مان
 که بهره له سهر رووی زیان دانه مالی و تابلویه کی فراوانی بهیوه ندیبه
 مروقانه تیبه کان له کاتی کارتیگردنی شالوگور کرا و و بزووتنه وه یاندا
 دهنه خشین ، له ناوه روکدا بهیوه سته به فیگره ی به کسانیه وه و سهرده می
 گمه گردنی هاوکاتی سهر کهوتنی دیموگراسیه به لام دراما به سنوردار -
 یتی شهرستوگراتیان بهی خویبه وه سهر کهوتنی دیموگراسی ههوالسی روز
 شایا بوونی دههات . بهلزاک - شاعیری دیموگراسی خه باتگیر بسوو ،
 زولاش - شاعیری دیموگراسی سهر فرازو سهر کهوتوو .

لیکتور هیگو که ههلبهسته که مار خوازه گانی سهرده می دورگا -
 که ی وهک که ره نای سهر کهوتن ده زرنکینه وه ، سانت بو ف که له بهر له ما -
 ندا داگوکی له سهر بهستی روزنامه گهری دهکات ، فلوبیر و ئیدیا له -
 که ی سهارمت شه ده ولته می له لایهن زانایان وه ، له لایهن خودی عه قله وه
 جو کمرانی ده گریبت ، لامارتین که بهوشه گانی خوی شه پولی شاده میزا -
 دی له که مار سهردهر کردووی جله و کرد ، روشفور که سهر سخته نامه
 کهوته کیشه وه له گهل شادا ، زولا که زه بریزهنگی هات و هاوار که سهری

ناچار گرد له ناست دهنګی راستیدا لال بیی - گشت شهوانه شهو
 بهخته وهریبهیان ههبووه که مهحکومی بیدهنګی نهبن و خویان بهسهر
 کردهی بی سوپا نهزانن، بهختیاری قسهکردنیا ن ههبووه لهسهر تریبوو -
 نهوه بو شهو گلهی که چا لاکي عقل بهیار بیهکی روت و بی مانا
 نازمیریت • شهو بهختیار بیهیان تاقیکردوته که وشهکانی خویسنان
 ببینن چون دهنه کارو کردارو چون عقل زه مین دهسورپنی •
 لهههر یهکیک لهوانه دا فولتیر دهژیا • فولتیری سهر له نسوی
 ژیاوه • شیوهی شهلمانی گشت شهوی با سکر ژیا نی گوتهیه • شهوژیا نهی
 له کردار دا خوی نه دوزیبهوه و دور بوو له ژیا نی گلهوه •
 ههردووکیان گیانیا ن پره له رق و تورمی ، شهوتوره بیه کی که
 تمنیا بهپیا وانی مهزن بهخشاوه • فولتیری عقل پهرست رقی له ههموو
 شهوانه ده بیتهوه که وهکوو شهو بییر ناکهنهوه و زیاتر نامادهی سازش
 کار بیه له گهل دهسه لاتی سهر زه مینیدا و هک لهوهی له گهل دهسه لاتی
 ناپنیدا • شهو بورژوا یه - که عقل چهکی دهستی • شهو بورژوا یه یه
 که عقل دهکاته پاره و دهسه لاتداری و بههه مان شیوه رقی ج له سهر ستو -
 گراته گان و ج له گهل ده بیتهوه و بههه مان رادمش لییا ن دهترسی • کینهی
 شهو بهرام بهر رو سو - کینهی بورژوا یه که بهرام بهر کا برا یهک که له
 گلهوه ههلقو لاییت • به لام عقل به پهرده و امی له گیانیدا گه شهوی
 ده کرد و پیده گهشت و وهک بالی فولتیر به تمنیا ریگای چمن دین نهوهی
 تهی کرد بییت، شهو زیاتر سهر بهست ده بوو ، بهسهر هوشمندی و بگره
 ترسی بورژوا یانمشدا زال ده بووه کاری قاره مانانهی شهنجام دما و خیره
 خواژی بلا و ده کردهوه • همه سمت و خوین گهر می عقل بوو که فولتیری
 رزگار کرد •

گوته رقی لهههر شتیکه که تهبا نه بییت ، ههرشتیک گه بههوی
 یهک لایه نی عقل و ناره زوره کانهوه ، بههوی پیدا گرتنی و نهر مسی
 نهواندنهوه ، بتوانیت ها و سمنګی سروشت تیک بدات • شهو رقی له

یاخی بوونی مروث ده بیتهوه بهرووی سروشتدا . چونکه شهو بهر جهستهی خودی سروشت و همه لایهنیتی بی سنوور و دور بهتیهقی لهههر جسوره به لادا شاندنیک . شهو به لای شهو خه لکه بچکولانهو نازاره کانیا نسا تیده پهری و ناوریان لی ناداتهوه ، چونکه له لایهن شهو و سروشتهوه حوکیان بهسهردا درایه و دهیی لهناو بچن . چا چونکه له خوشه ویستیه کهیدا بهرام بهر سروشت مل کهج و خوبه دهسته وه دهره شهو به ممرگی شورش اهره نسی و هنریش فون کلیست قایله .

درووی فولتیر له گوتهوه بهک دووری عهتلی مروثه له سروشتهوه له داهینانه کانی گوتهدا گیانی بی سنوور دهوله مندی گهر دوون ناپینه ده بیتهوه به لام له بهر همه فنه تازیه کانی فولتیردا ته نیا نه خسهی شهکا دیمیایی گهر دوون ، ته نیا سیبه ره کهی ناپینه ده بیتهوه . گوتهه خوشه ریستیه کی بهرزو دووره بهر پیری بهرام بهر مروث ههیه ههر بهک خوشه ریستی خوا وهندی دروستکار بهرام بهر دهستگرده کهی خوی ، به لام فولتیر تارادهی خو به کوشت دان ناپینهی داکوکی کردنه له مروثا یهن شهو بهک لایهنه و ناپه وی شتیکی تربیت ، شهو بهر جهسته کاری را بهرین مروثه دژی سروشت ، دژی که مژهیی و خاو و خلیجکی و زورداری . شهو به کالته پیکردنیکی جهر گبرانهوه هیرش ده باته بهر جیدیهتی کسه میشکانهی سروشت ، واته بهو ناپینهی که مروثا نهترین چه که . شهو رقی لهههر شتیکی کین و خروپیه وه گیراوه ، رقی لهههر شتیکی که رهق و وشک بو بیتهوه و بو بیته نیستان ، ههر شتیکی که بیه وی له زیر کونترولی بیرو ره خنه گرتن خیری دهر بازکات . شهو گوئی ناداته شیرادهی سروشت و زادهی شهو سروشته که مریته کانه و گوئی رایهلی فهرانه کانیا ناپینه . بگره شهو داخواز کار بیه کانی خیری ده خاته روو که له یاسا تاپه تیه . کانی نا و خوییهوه ، له یاسا کانی داد پهر وهری و راستیهوه هملقو لاون . شهو له توریهی و رقدا دهنگی دهنووسی و سیما و بهر و چاوی ده شیوی . به لام گوته چند دوورتر لهو دهر رانی و به ج شکر و دانا بیه که به چاوی

همه‌ی وقت بینی ده‌گیژی و له به‌زایی به‌هه‌بته‌نی خه‌بیه‌وه سه‌یری
 ده‌بروبه‌ری ده‌کات ، شه‌و زبردارییه‌ی دیده‌ی قه‌ولتیر ته‌م و مژاوی ده‌کات
 به‌لای شه‌مه‌وه پاساو دراوه‌ی جیگای تیگه‌بشتنه ، شه‌و دره‌بیمش که‌قوله‌تیر
 له‌دژی دیته‌جوش به‌لای که‌ته‌وه به‌شیکه‌ له‌راستی مه‌زنی سره‌شت ، هه‌ر
 خه‌باتیکیش دژی شه‌و شته‌ی هه‌میشه‌بیه‌و دژی ده‌سه‌لاتی پیروزی سه‌وه-
 شته به‌لای شه‌مه‌وه مایه‌ی پیگه‌نین و کالته‌ پی‌ کردنه ، نای ده‌ماگیرو
 تیزره‌وه‌کان چند حمزه‌که‌من سوپا‌کانیان بنیره‌ سه‌ر شه‌و ده‌سه‌لاته‌ی
 به‌ده‌م ها‌باره‌وه هم‌رشی بکه‌نه سه‌ر هه‌روه‌ک بلاییت له‌شه‌ره‌که‌ . هی‌لای
 قالم‌داین (۱) .

به‌لام له‌ئا‌کا‌میشدا شه‌وان سه‌رده‌که‌ون و له‌سه‌ر گرده‌کانیان‌ه‌وه
 سه‌رویدی " مارسیلیز " ده‌لینه‌وه‌و سوپا‌کانی فریدریکی پیره‌میرد له‌به‌ر
 ده‌میاندا پاشه‌کسه‌ ده‌که‌ن ، سه‌رکه‌وتنی شه‌وان - سه‌رکه‌وتنی شه‌وه‌قله
 یه ، که‌ له‌که‌وت و زنجیره‌کانی رزگاری سه‌وه ، به‌سه‌ر سه‌روشت و نه‌رپته
 کاندای ، سه‌رکه‌وتنی قه‌ولتیره‌ به‌سه‌ر گوتهدا ، که‌وته به‌گیانیکی پر له
 سوکایه‌نی پی‌کردن و قیزه‌اتنه‌وه‌ده‌روا و دوور ده‌که‌وتنه‌وه .
 به‌لام توپلیکی سووکایه‌تی کردنی به‌شوورش تا‌شه‌و راده‌سه‌ی
 ده‌رده‌که‌ویت پته‌وه‌ پی‌ که‌لین‌بیت ؟ نایا جا‌به‌روانی شه‌وه‌ی لسه‌ی
 نه‌ده‌کرا که‌شه‌ویش ناره‌زووی کردار شه‌نجامدانی لاپه‌یدا‌بیت و لسه
 هه‌میشه‌بیه‌وه پی‌ بنیته‌ شه‌ه‌شته‌ی که‌ ها‌وچه‌رخه ؟ له‌راستیدا هه‌ولیک
 له‌م چه‌شنه‌ی دا (هه‌ولی رزگار کردنی خه‌لکی قایمیر له‌ یاسای ده‌ره‌به
 گانه‌ی راوکردن) به‌لام شه‌وه هه‌ولیک بیسه‌وده‌بوو جا ده‌بی شه‌و دلره‌-
 قییه‌ی به‌رامبه‌ر شوورش مانای چی بیت ؟ شه‌و دلره‌قییه‌ی سه‌وه به‌ره‌سه‌ت
 له‌ ریگای داهینانیدا ، هه‌ر وه‌ک چون گرده‌سه‌رغرا: زه‌کانی قالمی سه‌وه
 به‌ره‌سه‌ت له‌ ریگای سوپا‌کانی رژیمدا ، توپلیکی لیره‌دا نازارنیک‌خوی
 حمشار نه‌دا‌بیت ، نازاری مروفقیک که‌سه‌ر به‌که‌لیکی سه‌ت و نا‌جا‌که
 مروفقیک که‌ده‌سه‌ت به‌سته‌ی رژیم‌ی هه‌میشه‌می شته‌کانه ؟ له‌راستیشدا

" سربېستیه ناوځوځیبه کهی " حکه له هه وی د پینه ویه چی ارجیوهیه کی جوان ، بو شو زیانه کی پر بو له له خوبو دووی و پر بو له شتی شار او ه و نه در کیندراو ، شتی کی تر نه بوو ، شهره زاری شار درا وهی شو له و در کاندنیدا شاکرا ده بیټ که ده لیټ به در یژی ای زیانی ، به در یژا بی شو زیانه مه زن و سخت و سرفراز هگا هه دهم هه سنی به شهرم و ترس کردووه له شاست هه ر هه من زاده یه گدا که بهر کی شه سهر انسه ی پوشی بی .

شهر ستو کراته کان به هه موو شیوازیک شازی فولتیریان دها ، به لام شه به مه نه ده شله ژا - به لگو سیداره ی بو جه لده به ستن . شه و کاتیک که یه که مین زهر شارا سته ی پیان وانی شایین و پاشایان کرا گه رایه وه بو نیشتمان و شینر له هه و زهر پکی تری تاز دها شو سهر کرده و رایه ری هیرش به ران بوو . له هه شو پینیکدا که راستی به رام بهر قازانج ، عقل به رام بهر ده سه لاتداری رایه وایه ناوی شو زرنگی ده هات و دهنگی دها یه وه . خو شه گهر سهری داره مه یته که ی زولایان لایردایه که له پیناوی بهرگری کردن له کابرایه که بانه هق مه حکوم کرایوو ، هه موو توانای عه سهری و لاته که ی خوی خسته مه تر سیه وه ، شه گهر سهری داره مه یته که ی زولایان لایردایه کاتیک ده یان برد بو به نټیون ، شه واده مو ، چاوی شادمان و روشنی فولتیریان ده دی ، شه و فولتیریه کی که به بهر کی شه نه راله کانی کوماری به که مینه وه هه موو جیهانی ته ی کرد ، هه ر شه و فولتیرمش مه رگی کوماری سیه مینی ساز کردو ، خه لکی به سهر که لاهه کانیه وه گو بیان له قاتای فولتیر ده بی و دهنگی ده بیستن که ده لیټ : " له پیناوی شازادی زیاتردا ! له پیناوی راستی زیاتردا ! دها بو یی شه وه به سهره و لوتکه کانی راستی و شازادی " به لام گوته له و بهر زیه وه که مایسه ی سهره خولنیه و ، رهنگه بلیمه ته کانی شهلمانیا له وی له یه کتری بگهن ، به مه یوی و دوش دامانه وه سهری نیشتمانه دوش دامانه که ی خوی دهکات ، داهینان و بیرو ناوی شو هیچیان له شهلمانیا نه گوړی بریکه .

بیان بهر و داهاتووویه کی چاکتر خویش نه کرده ته گره میان نه خسته رعئی
 تمنامت تا که کرداریکی نامرؤقانمش . خیزانه کهی کالاس دواى تهرمه .
 کهی نه کهوتن (۲) . نهوتنیا له و بوارانهدا داواى په کسانى و دادپهروه .
 ری بو چه و ساوه کان کرد کله توانای شیعر دایه سهووری و دلنه وایسی
 ببه خشی ، بویه که سایه تی گریتخین و شو تیلی و بیادیرا رایان ده کیشار
 جیگای ره زامندی بوون . جگه له سر شیت و که منتر خمه کان که سیکی
 تر نیه پاکانه ی خوی له گوته دایینی . نه و له کاتیکدا ناوبانگی دهر کرد
 که له شلمانیا دا نه و هیه کی بهماز په رده گرا و وهیمق و حه وانه وه .
 په روهر سهری ههدا . نه و ناچار بوو که بیدهنگی بکات دهر باره ی نه و هی
 که و مزیره گونه په رسته کان ، له باتی صافه کان تنیا رسته یان پیشگمش
 گمل ده کرد ، رسته ی وایان پیشگمش ده کرد که هیچ شتیکیان له و ماغانه
 نه ده هیسته وه ، رسته ی وایان پیشگمش ده کرد که هی خودی گوته بوون .
 ناچار بوو که چا و پویشی له و ته مه لانه بکات که به دواى خویشی و رابور
 داندا ده گهران و ناوی نه ویان به کار دهر د بوپا سا و کردنی بیرون و ژبانی
 بی مانای خویان بو پیشاندانی " روشن بیریه تیان " و هک بلئی به بی
 هستی مروقدوستانه ده کری روشن بیری و چو دی هه بیت . به لام قولتیر
 که ببووه بهر جهسته کاری متمانه ی خه لکی به سه ر که و تنی مروقا به تنی ،
 له تو بیژیکی فراوانی نه بگه له وه نزیك به و که هیچی له باره ی روشن بیری
 شم و کم و کبری و سنورداریتیه که هی وه نه دهر زانی ، به لام هیمنسده ی
 دهر زانی که قولتیر بوته نیشانه ی نازادی به لایه وه .
 چونکه نازادی - نامانجی که بتایی عقل و لوتکه ی گشت شیدیا -
 له مروقا به تیه کان نازادی - بز و بته ، له هیچه وه زاینه ، بهر زبوونه وه
 بزالموونه به سه ر نازه لیتنید ، نازادی - پیش کهوتن و مروقدوستیسه .
 گهر نازاد بیت - مانای نه و هیه که هیته دادپهروه و هقی په رست بیت
 که چی تر نه توانیت له گمل نایه کسانیدا هه لک بیت و چاوی لسی
 بیوشی . بهلی نازادی - په کسانیه . نایه کسانى تمنامت نه و که سامنش

له ئازادی بی بمش دهکات که خزمهتیا ن دهکات ، خاوه ن دهسه لات به .
 هه مان راهی کوپله گانی ژیر دهستی بهنده ی نایه کسانیه ، زوردار (جاگی
 ههیه دهسه لات بگریته دهست و نه بیته زوردار ؟) ئازار ده کیشیست
 به دهست شهوانه وه که له ژیر دهستیدان ، هه ر وه ک چون شهوان ئازار -
 ده کیشن به دهست شهوه وه ، کاتیکیش سووکایهتی به خه لکی تر دهکات ،
 سوکایهتی به خه بیق دهکات ، ته نیا ده رفه تیک بو رزگار بوونی شه وه یه که
 تیکه لای مرو قایهتی بیست ، ده سا باخوی رزگار کات چونکه مسهرگه
 هه ره شه ی لیده کات ! چونکه ئازادی ویست و خواسته به رامبه ر شه و
 شه ی که به چاکه ده نا سربیت ، ته نانمت شه گه ر چی بنا غه ی سیستیمه -
 کمش خراپه کاری بیست ، ئازادی - خو شه ویستیه به رامبه ر به و ژیا نه ی
 که مه رگیش له خه ریدا هه شار ده دات ، ئازادی - سه مای پر شه ادی و
 مه ست و بی په روای عه تله ، ئازادی - شه و مرو ف دۆستیه یه که گه پندرا
 به ته پایه ی مو تله ق .

شیروان

له رووییه وه کردوویه به کوردی

* - ئەم وتاره به کیکه له و کهمه له وتاره ی نووسه ری دژی فاشیزمی
 شهلمانی هنریش مان نووسیویق و به رگه ی دراهنه ته سه رزمانی رووسی و
 له کتیبیکدا به ناوی " بو دا گوکی کردن له ره ژشنبیری " له :نجیره ی
 " سه ده ی بیستم ، نووسه ر و سه رده م " دا بلا و کرا وه ته وه ، سو سو کو .

را ده گا ۱۹۸۶ - ۴۱۶ لاپه ره .

۱ - له ۲۰ ئه یلولی ۱۷۹۲ دا له لای گه بندی قالمی نزیك فیردیسن
 شه ریکی سهخت له نیوان هیزه گانی فه ره نسای شه رشگیر و په یمانی
 که نه په رستانه ی نه مسا - په روسیادا ره ویدا ، سه رکه به تنی فه ره نسیه کان
 له م شه ره دا به وه هه ی و هه ره نانی ده ستدیریژ کارانی دا گیر که ر .
 ۲ - کالاس کا برایه ک بو و که به ته مه تیکی بی سه رو به ری شه وه ی گه ایه

گہرہ گھی خٹی کوشتبوہ لہ سیدارہ درہ . فوالتیر پاش کو گردنہ بہی
بہلگہ وراستہ کی زور توانی ہی تاوانی کا لاس بساہ مینی و ناوی
پاکی ہو بگیری تہوہ ، بہیہ خیزانہ گھی کا لاس ہر دہم ریزیان لہ
فوالتیر دہگرت و ستایشیان دہ گرد .

تیۆری ستانسلافسکی

له مەرئاماده کردنی ئەکتەر

و • پروکوفجیف
ه • ئاریان
کردووێه به کوردی

(<)

به یارمەتی کردار و پەفتاره "جەستەیی" یەکان ژبانی مەرۆف هەست پێ دەکەیت ، بەلام بەوجۆرە ستانسلافسکی دەلیت ناتوانرێت تەنها بە نواندنی ئەم پەفتارو کردارانە - مەبەست کردار و پەختاری جەستەیی یە (فیزیکی) - پایە و بناغەیی هونەری سەرشانو (کەویست و خواستی سەرنج و پەیی بڕنە بەدەرونی " رۆل " هکە) بەدەست بێت .
(گەرنگترین کردار و پەفتار بوئیمە ، ئەو کردار و پەفتارانەن کە سەرچا - وەکەیان ژبانی دەرونی " رۆل " هکەیه) .

ستانسلافسکی دەلیت : نرخی هونەر بەستراوه بەناوهرۆکه دەرونیه کهیهوه • بویه لهم شیوازه نوی یه سیستەمی ستانسلافسکی دا ، که بەتیۆری " دەرونی - جەستەیی و باری ووشە " ناودەبرێت ، گەورەترین ئەرك بریتیه له زال بوون بەسەر ژبانی روحی کاربێکتەر و بیرو بوچون و هەست و مەبەستەکانیدا .

ستانسلافسکی له وېاوه رېدايه اگميشتن به بيرو هسست و
مهېستې شانو به ته کنيکيکي ووشکي ته کتېره کان و دهر هينانکيکي
رووگه شهوه شه نجام نادرېت . هه زوگ ليپاتويهکي بي وينه ي پيوست
ني به ، به لگو ده بيت له لايهن که سانکي زيندو ولته نجامي ووت و
ويژو به ره و روپونه وويهکي بي پسانه ووي بيروپاي که سايمتیه کانسي
شانو نامه که ، له سيمايهکي بروپاي هينراودا به ده ست به پينريپن .
به بوچووني ستانسلافسکي به ره هقيکي " دراماتيک " بي ساس و
ليکولينه ووه و جولاندين ، بي شاکام خو ي ده بينيته ووه .

ستانسلافسکي له وته کتېره انه ته دويت که مهېستيانه زورتـ
بگن به رودا و ريکه و ته گه ووه و سهرنج را کيشه ره کاني " رول " که بيان ،
له کاتيکدا ته و بيان فه راموش کرده روودا و و کاره ساته گه و ره کان له
کوپونه ووي کو مه لي خال و رودا وي بچوک و لوهکي يه ووه پيک دين و ،
ده بيت ته کتېره زور به ووردي په ي بهم خالانه به ري و هه و لهدات به سا .
نه پينيته دهر وني خو يه ووه " نومائش " يان بکات به بي شه مه کاره که ي
ريوالمتي و روکوش خو ي ده بينيته ووه .

ستانسلافسکي له وېاوه رېدايه ، ته کتېره ده بيت هست و مهېستې
" رول " که له ري ي خومان دو کردن و زال بوون به سهر کرداره لوه کيه کاني
هر به شيک له به شه کاني " رول " که دا به ده ست بيني و هيلي گشتسي و
نه پچرا وي " رول " که ش خود به خود له به شان به پيک ديت و . . . پسي
به پي ي شه هيله گشتي و نه پچرا به ، دهر وني ته کتېره به ره و مهېستېک
ده که وېته هه ول و کوش ، که شه نجامه که له سيماي دهره ووي " رول " ه
که دا رنگ ته داتوه .

سهارت به کرداره و رهفتاري جهسته يي " رول " که ، ستانـ
سکي هميشه په نجه بو شه خاله را ته کيشي که : ده بيت هه رده م شاکا .
داربيت و ته نانت چاره که چر که يک ناديارونا شاکرا تي نه پهر ي .
ته ووي رهفتاره جهسته يه کان تا کوتايي شه نجام بوه ، هميشه به ده واي

شهره‌دا بگه‌ری که له‌ری ج هوکاریکه‌به ثم کاره شه‌نجام شه‌ده‌یت ، هم‌میشه
 شاگاداری مه‌به‌سته دهر و نیه‌که به . . . چنده مه‌به‌سته دیار یکر او تربیت
 ره‌ری گشتی " رۆل " ه‌که شا‌شکرا تر ده‌بیت .

شکر شه‌کتر ناخی بیرو بو‌چوونی کار شه‌کتر ه‌که‌ی به‌ده‌ست
 نه‌هینابی و دیسانه‌وه شامانجه‌که‌ی لا‌شاکرا نه‌بیت ، ناتوانی به‌سر
 هیلتی کردار و ره‌فتاری " رۆل " ه‌که‌یدا زال به‌بیت .

(گرن‌گترین شتیک که ده‌بیت له لایهن شه‌کتر ه‌وه به‌ده‌ست بیست
 شامانج و مه‌به‌ست له " رول " بینین ه‌که‌یه)
 هر شاگام و مه‌به‌ستیشه که کاری شه‌کتر له‌سر " رۆل " ه‌که‌ی دیاری
 شه‌کات و له دور کهوتنه‌وه له‌هیلی گشتی ره‌وته‌که‌وه کهوتنه‌ داوی روداوه
 لاوه‌کیه‌کان و فراموش کردنی خاله‌ سره‌کیه‌کان دهار یزیت .

پایه و بنچینه‌ی کاری شانولای ستان‌سلاف‌سکی بریتی به له
 روداوه‌کانی شانو نامه‌که‌وه هم‌میشه شه‌وه به‌یاد دینیتنه‌وه ، که‌ثم روداوانه
 خود به‌خود مه‌به‌ست و شکامیکی دیار یکر او یان نی به ، به‌لگو هوپه‌کن
 بو‌هینانه‌کایه و خستنه‌به‌رجاوی مه‌به‌ست و شکامی شانو نامه‌که‌وه که‌سه
 یمتی به زینده‌گانی و نیمش بو زال بوون به‌سر بابعت و شکامی
 شانو نامه‌که‌وه " رۆل " ه‌کاندا سوودیان لی به‌ردیگرین . بی گومان شه‌م
 سوود و هرگرتنه‌ تمنها به‌بیرو بو‌چون شه‌نجام نادریت ، به‌لگو ده‌بیت
 گشت بوون و هه‌ست و نه‌ستیکمان له‌خو بگریت . بوپه نه‌ک هر ده‌بیت
 لهم روداوانه‌ی بگه‌ین به‌لگو ده‌بیت شامانجی شانو نامه‌که‌ش پی بزاین .
 هرکوشیکی تر لهم زه‌مینیه‌دا و جیاواز له مه‌به‌ست و شامانجی
 شانو نامه‌که‌ له بنچینه‌وه هه‌له‌یه‌وه به‌گیانی داهینه‌رانه‌ی ستان‌سلاف‌سکی
 نامویه .

شاکامی شه‌هه‌له‌یه‌ش شیوازیکی ره‌المتی و فراموش کردنی
 بنچینه‌وه مه‌به‌ستیکی داهینه‌رانیه . ستان‌سلاف‌سکی هم‌میشه شاگاداران
 شه‌کات له‌وه‌ی دهر منجامیکی روکش و هه‌له له‌شیوازه‌که‌ی به‌ده‌ست

نهيضين هر يهك دهليٽ :

(نايٽ " هو - بسيله " لهجي ٿلمانج و بنچينه لهبر چساو
بگيرٽ .)

شوين پي ٽي هيٺو وزه ٽي خيال

له چ همل و مهر جيڪا ڪرداره جهسته به ڪان دهگورين بهتوانا و
وزه به ٽي ڏاهينهرانهو ؟ لهفاڪتھريڪي روڙانه فاڪتھريڪي هونهر
ديته ڪايهوه ؟

سنانسلافسڪي بهم جوهر سنوري نيوان ڙيان و هونهر بهوتوتابهه -
ڪاني شي دهڪاتوهه :

" واپيننه بهرچاو پرڙهه شانونامي " سي خوشڪهههه (1) دهڪهين و
لهناڪاو ڪهسيڪ . . . بهڪي له ديواره ڪاني ٽهم ڙوره لادهباوبهره وري
بينهرانيڪي ڙورمان ٽهڪاتوهه . ٽايا ٽهمه هونهره ؟ . . . نهخير . بهلام
" ٽهڪهر " ٽيره ڪهشتيڪ بيٽ و ٽيمهش خهريڪي پرڙهه بين و ٽهم ڪهشتي
به بهره و ٽهه شوينه رهجاوڪراوه مان بهريٽ ڪهيو نواندني شانوڪه مان
بانگيان ڪردوين . . . لهم ڪاتهدا چونڪه ٽهم شته بهتواناي خهيا لسي
خولقيٽراوه، ناتوانيت ڙياننيڪي سادهبيت، بهلڪو هونهره .

لهوساته وهي ووشه سيحراهي " ٽهڪهر " ديته ڪاره وهه، بسزوهه
ٽنيڪي ڙهيني لهڙياني سروشتيڏا بهره و خهيا و بهرجهسته ڪردن ديتهدي
: (دهبيت ٽهم ڙيانه نوي به لوچيڪيانه و لهگشت لايه ڪه وهه ڪامل بهرهه
هاتبي) . ٽهڪهر ڙياننيڪي لهم جهشنه حقيقي نهبيت ، بهلام تيراناي
هاتنه ڙياني لهباردا بيت، دهتوانريٽ ٽيماني پي بهينريٽ . خهيا ل
سهرهتاي دهست پيڪردني هههوه ڪاريڪي ڏاهينههرانهيهوه، دهست پيڪردن
بههوشه " ٽهڪهر " هه لهڙياني راقبعدا فراوان نايٽ بهلڪو لهخهيا ل
تهشه نه دهڪات . (تا ووشه " ٽهڪهر " نهيهته ڪايهوهه، هونهر دهست

(1) - شانوناميههڪي " چيخرف " هه .

پی ناکا) له به لآمی په کی له قووتابیه کانی که له ستانسلافسکی
 دهپرسی : شکر نه کتر توانای خه یالی له باردا نه بیټ ؟ ...
 (ستانسلافسکی) خیرا وه لآم نه داته وه : ده بیټ شه توانایه له خه پدا
 بهدی بینی ، یا لگورمه پانی شانو بچیتمه در ، چونکه لهم حاله به در له
 زیر دهستی دهرهینه ره کاندای خوده بینینه وه و بوشایی هیزی خه یالی شیوه
 به هیزه و وزه ی خه یالی خوئی پرده کاته وه و شه مش شه وه ده گه بهنی که له
 کاری داهینه رانه ی خوټان چاوتان پو شیوه و بوونه ته موره به کی شتر منج
 له شانو که دا .

ستانسلافسکی لته وای ژیانیدا دا وای کاریکی بروا پی به نه ری
 هونه ری ده کرد . له نه فوټه ټر کوی و چاپ کرنی ژیانیکی شاسایی
 له روی شانودا .

لای ستانسلافسکی گرنکه شه به به ، توانای هی نانه کای شه وه ی
 (شیوه ژیانیکی واقعی) و برا و پی نه راء به بینر پیشان بدریټ ، نه ک
 شه به ی ژیانیکی واقعی به پی نه ریته شه شانو . بهم جوړه لایمی هونه ری
 شانو نامه که به نیمایش کرنی نه ته نه لکمل ژیانی حقیقی ماندا
 ناکرک به دژ به یطک نابیت به لکه زیاتر له کمل به کتر دا ده گونجین .

ستانسلافسکی ده لیټ : (ده بیټ له شانودا با وهر به هه مـوـو)
 شټیک به پی نه ریټ ، ته نانت درو بگریته حقیقت نابیته هونه ری
 ده لویت له هونه ریټ و ته لکه به نا واقعی ته یکی زور شارام
 بیټ ، به لآم شه نا واقعی ته نابیت له کمل (حقیقتدا) جیا وازی به
 په یدابکات . ته وای ره فرزه نه پی نی هونه ری شه به که به توانیټ درو بگور
 بیټ به حقیقت .

شه شته ی له کاری نه کتر دا ستانسلافسکی ناتوانیټ چاوی له
 به پو شیت ، نواندنن ساردو روکش و به یمان به ستانه به پشان دانسی
 ههستیکی ره القی یانه به له جوی ههستیکی رسن . هه رومک ده لیټ
 هه رچیه ک نه کتر له شانودا نه جانی ته دات ده بیټ له ههستیکی شه

بیتهدی گهله حقیقت و شیمانوهه سرچاوهی گرتسی و ری بگریتههر .
 لههر شانویهگذا بریکی زور " شگهر " ههیه که نووسهر ، دهرهینسهر
 دیکوراتورو ، شهکتهر خوی دهیانتهیننهکایهوهه ، ههرکهسیک دهیت ری
 دروستی خوی لهه ههل و مهرجانهدا بدوزیتهوه . شانوامهی "بی نیازان"
 ی " میترلینگد " م بهیاد دیتهوهه : له رووی شانوکهدا چرایهک داگهر -
 سابوو ، پاشان کوژایهوهه ، جیرهی دهرگاکه هاتهگوی و دهنکیسی بی
 کهسیک دهیستر او پاشان باره دوخیکی تر هاته پیشی ، بهم جووره که
 له ژوووره کهی تهیشتدا کهسیک لهحالی گیان کهیشتدا دهینرا ، نوسا -
 یشهکه بریکی زور کرداری فیزیکی سادهی دهگرتتهخو که دهیوایه زوربه
 ووردی شنجام بدرا به ، لههمان کاتی شم کردارانهدا " دراما " یهکمان
 ههست پی دهکرد ، له کاتیگدا هیشتدا شنجام شاکرا نهوو .

ستانسلافسکی تهواوی شم جووره روداوانه که گهشه وژیانسی
 " روحی " " رول " هکان بیک دنن به (روداوو ههل و مهرجی (پیش هاتو)
 ناوده بان . ولهزیر کاریگهری ههمان شه رودا و ههل و مهرجانهدایه که
 بایهت و کرداری زیان و شانوده کهرنه رهبت و دیسانهوه چوئیهمتی
 کرداره کانیش دهگورین . بوئمورونه شیوازی جل و بهرگد پوشین لسه
 ههریهک لهه کاته پیشهاتوانهدا جیاوازن .

- (۱) - جل پوشین لهروژی ههینیدا و له کاتیگدا بی کاربین .
- (۲) - = = لهکاتیگدا کهسیک بههوت بجیت بوهرکار ودرهنگیمه
- (۳) - = = لهکاتیگدا شاکریک کهوتبیتهوهه و ترس لهکایهدا بیت .

کرداری فیزیکی تهواوی شم ههل و مهرجانهدایه که : جل پوشیر
 به لام چوئیهمتی ههر بهکیکیان جیاوازه .

له " شوتیللو " دا ستانسلافسکی نموونهیهکی بهجی لهه بایهتا
 دینیتهوهه : کهچون لهه نجامی ههل و مهرجه پیشهاتوهکاندا چوئیهمتی
 کرداره کانیش دهگورین : ستانسلافسکی دهرسیت ، ج جیاوازیهک له

نیوان سهرمتا و کوتایی نهو بهشدا همه که (دزموندا) بهدوای دسته سرهکهیدا دهگهریت ؟ لهسهرمتا (دزموندا) مهبستی تنها دوزینهوهی دسته سرکهیستی ، بهلام له کوتاییهکهیدا هولئهدات پاکانه بوخوی بکات .

(رهمز) لهبایمت و کردارو شرکهکاندانی به بهلکو له همل و مهرجه (پیش هاتوه) کاندای خوی دهبینیتهوه . . . هرکهسیک دستوانسی پرداخنی ئاو بخهاتهوه . . . بهلام بوخوارندهوهی پرداخیک (زههر) دهبیت شانو نامهیهک بنوسریت . . .

ئهکتهر دهبیت بزانیته ج شتیک ، رینوینی دهکات و ناچارای دهکات و کاتی هاتنهکایهوهی (شم همل و مهرجانه) بناستیتهوه و ئیما - نیان پی بهینیت و ئهونهمه خوی لهدهرونی "رول" هکهیدا ههست پی دهکات .

بی سهرنج دان و قول بوونهوه لهو "همل و مهرجه پیشهاتوانه" کردارو نومایشیکی دروست له شانودا بهدهست نایه . شرکی ئهکتهر ئهمیه که بهیارممتی ووشهی سحرای "ئهگهر" ، لهدارستانی چری زیانی خهیا لوی شانونامهکهدا جوی خوی بکاتهوه و هیئده لهم زیانه نزیک ببیتهوه که بتوانیت راستگویانه ئیمان بهبوونی ئهم زیانه حهقیقو به بهینیت .

چون دست پی بکهین ؟

ستانسلافسکی قوتابیهکانی لهمه ئاگادینیتتهوه ، که له سهرمتارا چاوپوشی له نوانحنی "رول" ه . سنکین و قورسهکان بکهن بی ئهم مهبستهش رودهکاته قوتابیهکانی و دهلیت : هیشتا به پی پیویست لهتوانادا نییه بفاخی "رول" هکاندا شوربینهوه . بویدهبیت لهسهرمتادا نهو "رول" انه بنوینی که بهچاکی دستوانیت بهسهرپاندا زال بیت و ریگهی حهقیقمتیان تیدا به زوویی بهدهست بینیت وبتوانینا

راستگه بانه شیمانان پی بینیت . به لام شهگر بتانه بیت رولیکسی
 قهرس و گران . لغوانای شیوه بهدهر بیت . لههستوبگرن، بهناچار ی له
 گهل چمندئهرک و پیویسته کدا بهره و روئنهوه که تواناتان پیسی
 ناشکی و متریسی لادان له رهوتی " رول " هکمتان بو دینه پیسی .
 متریسهک که بهره و . نومایشیکی روالهتی راتان دهکیسی وناچار .
 تان دهکات بهزور لهخو کردن دهست . بهسه سرهشتی " رول " هکدا
 بگرن .

لهسهر متادا، کرداره فیزیکیهکانی " رول " هکه زور چاکتر
 له ریوچی " رول " هکه خوبان له بهردهست شهکتر دا ده بینیتهوه، بهیسا .
 نهوه ریوی دهرهوهی داستانی شانوانامه که بهره دا و و کرداره فیزیکیه
 سادههکانیهوه شاسانتر دینه دهست (حقیقت و شیمان له ریگسای

شهرک و کرداره فیزیکیه سادههکانهوه، شاسانتر خو بهدهست شهکترهوه
 شهمن) .

بویه پیویسته " رول " هکان بهپی بنچینهی کرداره لوجیکی و
 بارودوخه پیدراوهکانی (المعطیه) شانوانامه که شیکرینهوه، بهیسا
 بهراپوردودا هاتری " رول " هکه، دهبیت راستهوخو له شانوانامه که وه
 بهریگریت و کهم و کورتیهکانیشی بهتوانای خهبال و داهینانی شهکتر
 بهریگرینهوه . (ههست بهکردن و خولقاندنی شتیکی دهره نامو، له لایهن
 شهکترهوه زور قورستره له خولقاندنی شهوشتهی مالی خوی بیست و
 له عقل و دهرهویه گری داربیت . شهکتر بو شیمان هینان بهراست و
 دهستی کرداره فیزیکیهکانی دهبیت حقیقت له دل و دهرهوهی خویدا
 لهسهر بنچینه ههل و مهرجم پیدراوهکانی " رول " هکهی بنیان بنس .
 تنها لهم حالتهدایه که ریوچی شهکتر له گهل ریوچی " رول " هکدا پییک
 دهگن) .

یارمستی بهرگرتن له به دهرههجام و دوزینهوانههی له " رول " ه

که وه بدهست دین ، یارممتی شهکتر شهمن تا هستی حقیقی ژبانی
 " رول " که بخولقینی و زیاتر خوئی له " رول " که نزیك کاته وه
 تا شه پله بهی ، بدهگمن جیاوازی بگریت له وهی شهکتر له متـ
 خیدا هینا بیهته " رول " که به وه شه وهی له " رول " که وه سه رجا وه دهگریت .
 له کاتیکدا که کردرا به لوجیکیه کانی کاریکتره که دینینده
 خیدی خو مانه وه ، بیره بیره مه و دای نیوان خیدی خومان رکاریکتره .
 که کم ده کهینه وه و زه مینه به کی له بار بده و اقبناغ - که بریتی به له
 جیه و تپوونی نیوان خیدی کاریکتره که - ده سازینین .

مروژ له ژباند ، بهر له وهی دهست به هر کاریک بکات ، بار و
 دخی ده ور به ره که ی شی ده کاته وه ، خدی له گهل ده گونجینی هسل و
 مه رچی بهر امبه ره که له بهر جا و دهگری و پاشان بریاری گفتوگو شه دات .
 له گهل گشت شه ماندا شهکتر ، بی شه وهی سه رنج بدات که پیره به
 جوړیکی بریار به ستانده دهست به کار شهی . . . له کاته دا نه شه بیننی
 ونه شه بیسی . . . له حقیقه تدا کارناکات ، به لگو دروست تره وایه
 بلینی " کار " پینا سه شه کات .

ستانسلافسکی به قووتابیه کانی شه لیت : شه و کاته ی به ره و
 رووی " رول " که متان ده بنه وه ، وک شه وه وایه له بهر ده م کونی سوژینیکدا
 وه ستابیت و هول بدهیت به جوړیک خووت له و کونه وه تی په رینیت . له م
 کاته ۱۵ (ده رهنه) هر دو پیتان دهگریت و هول شه دات به سه ردا بتانکا
 به کونه که دا . به لام شه وهی من شه وهی شه مهیه : له سه رمته ی " رول " له
 گها شه وشته بدهست بینن که ته وای لاینه گشتیه کانی " رول " که
 بگریته وه .

شه شته گشتیانه همان " کرداره په یوه ندیبه کانن " که
 گیان له بهر ان پیگه وه ده به ستیت ، بویه ده بیت گرنکیه کی زور به سه م
 په یوه ندیبه بدریت و هر گیز لی یان جیا نه بنه وه .
 له مه و بهر شه گر کار له سه شان و نا مه یه ک بکرایه ، بده وری

بەمەش پەيوەندى لىنىوانتاندا دروست نەبە، ھۆكەشى ئەمەيە، لەسەدا
سەد دۇنيايت بەرانبەرەكەت كۆيى لەووشەكانى تۆ كرتوھ پىويستە
كۆي بگري . بەلام ئايا لەزيانى رۆزانەدا بەم جۆرە پىگەومئەدوئىن ؟
زۆر جار رى دەكەوى ئەكتەر ، كارىكتەرەكەي بەرانبەرى سە-
كۆمەكى خەيال دەنەخشىنەيت ، لەكاتىكدا ئەم كارىكتەرە ئەكتەرىكى
زىندوھو لەبەرانبەرىدا راوہستاوہ، بەلام بى ئەوھى سەرنجى بەدات ،
بەيارمەتى (خەيال) ى خوى پەيوەندى لەكەلدا دەبەستەيت . بى كۆمان
لەم ھەل و مەرجەدا . واتە نەخشاندنى كارىكتەرى بەرانبەر لەرىي خەيا-
لەوہ چىتر ئەكتەر دەورەبەرەكەي خوى نابىنەيت و بەم جۆرە ديوارىك
لىنىوان خويى و بەرانبەرەكەيدا دروست دەكات .

ستانسلافسكى لەقوتابىەكانى دووپات دەكاتەوہ : سەرنج وتى ر-
وانىن لەئەكتەرى بەرانبەر نابىت روالمتى وتەنھا بەمەبەستى پيشا-
ندانى بەيىنەربىت ، بەلكو دەبىت ئەم سەرنج وتى روانىنانە، زىندوہ
لەسەر بنجىنەي پەيوەندىبەكى دولايە نەبىت .

چۆن دەبىت بەر روالمت سەرنجى ئەكتەرەكەي بەرانبەر بەدەيت
بەلام ھىچ شتىك نەبىنەيت و بەم جۆرە لىي تىنەكەيت و ھىچىكەتلى ى
دەستىگر نەبىت . (دەبىت بەمەتە (درىل) ى ھەستى چاۋ تا قولايىسى
دەرونى ئەكتەرەكەي بەرانبەرت رۆبچىت . بزانىت ئەم رە لە چ جالىكدا .
بە ، چۆن دەتە انبىت لەبەرانبەرىدا بوەستىتەوہ، ولە بارتىرىن رىگىيا
بۆچەر و نىناخى بەوہ بەدەست بىنەيت .)

بىر كەندەوہ (بەرلە نەاندن) كەبەستراوہ بەحالمتى ئەكتەرەكەي
بەرانبەرەوہ، مەودايەكى فرازان بە ئەكتەر پىك دەھىنەيت . بە مەوئى
سەھشتى بەرونى كارەكانى و خۆ ئامادە نەكەرنىكى لەوہەبىش ھەر بەم
ھەبە، كارى داھىنەرانە بەجەشنىكى زىندوہ دوور لەدەوہيات بوونىسەوہ
بەدەست دى و لە روالمت خە دەپارىيى .

ستانسلافسكى ، لەئەكتەرەكان دەخوازىت . بەھەر مىقدارىك

کاره‌گیان تازه‌بیت، له‌انه‌به نه‌اندنیان خرابتر له‌روژی پیشه‌شخصام
 بدبیت، به‌لام هه‌رچونیک بیت به‌جاریکی نه‌ی کاربگریت له‌به‌لامی
 قه‌تابیه‌کیدا که‌له (ستانسلافسکی) ده‌رسیت: شکه‌ر به‌رانبه‌ره‌که‌م له
 ره‌ی شانه‌که‌دا بوزج و خالی بیت و هیچ سوژ شوقیک له‌منا نه‌بزیوینیت
 ده‌بیت ج ره‌فتاریک له‌پیش بگرم؟ ستانسلافسکی ده‌لیت: ده‌بیت هه‌میشه
 په‌فتاری شکه‌تر کاردانه‌یه‌یک بیت له‌به‌رانبه‌ر ره‌لی کاریکتره‌که‌سه‌ی
 به‌رانبه‌ریدا، به‌لام هه‌ندیک جار وه‌ک روتت واپمیش دیت له‌جی شه‌به‌ی
 خوت له‌به‌رانبه‌ر مرۆقیکی زیندودا بیینته‌وه هه‌ست به‌بوونی (پایه‌).
 به‌ک ده‌که‌یت به‌جوریک هیچ شتیکی له‌سیمایدا بو‌ناخوینریته‌وه.
 شایا ده‌بیت له‌گاته‌دا، ده‌ست له‌واندن بکیشیتنه‌وه؟ بی
 گومان نه‌، ۰۰۰۰، تو‌سفرنجی به‌رانبه‌ره‌که‌ت داوه، به‌لام نه‌و هیچ
 شتیکی به‌ده‌رنه‌بربویت، خوت‌که‌ر تو‌خاوه‌ن لو‌جیکیکی تو‌ندو به‌عیزه
 بیت، خوت وون ناکه‌یت، شاکاداریه‌کی ته‌واوت له‌بابه‌نی لو‌جیکیکی
 شان‌نامه‌که هه‌یه له‌کیشمه‌کیش و مل‌ملانی ی بابته‌که تی‌که‌شتتویت
 له‌هه‌ل و مهرجیکی له‌م جو‌ره‌دا ده‌بیت (باریه‌نی له‌لو‌جیک و بسود له
 هی‌زوت‌رانی خه‌یالی خوت وهر بگریت ۰)۰

له (خود)وه کارکردن

ستانسلافسکی پیشنیار ده‌کات شکه‌تر نابیت به‌کی له‌م دو‌انه
 ته‌نها به‌یکه‌ر به‌یا ته‌نها هه‌ستی (رۆل)ه‌که بنویینی، به‌لگو ده‌بیت
 فیربیت له‌ره‌ی شانه‌دا، حه‌قیقی و خودی خوی بیت، بی گومان ده‌بیت
 هه‌ل و مهرجه‌پیداوه‌کانی شان‌نامه‌که له‌که‌ل نوانده‌که‌یدا بکونجینی.
 به‌م جو‌ره له‌یه‌که‌م قوناغدا خوتان له‌(رۆل)ه‌که‌دا هه‌ست بی
 ده‌که‌ن وکاتی به‌م قوناغ‌ه‌که‌ه‌شتا‌ه‌ه‌مکاوتان تیدا نا، نه‌وده‌به‌که‌سه
 بی هه‌ندنی "رۆل" هه‌که‌تان له‌وجودی خوتانا به‌لاوه‌گران نایستی و
 هه‌ستی زیندوی مرۆقانه، زه‌مینه‌یه‌کی له‌بار بو‌گه‌شه‌ی رۆله‌که‌سه

مخولقی نیسی .

رہگہزی له (خود) وه دست پی کردن ، رپول بیدین له "کاری خود" وه پایه و بنچینه می تودی نوکلی ستان سلافسکی به دهر بارهی کساری شهکتور کله سر بنامهی کرداره فیزیکیه کان بنیات نراوه . ثم شیوازی . هس نیشانهی پیاچوونه وهی شه یاسا کونانهیه گفتهها بروایان به . شیکردنه وه و لیگدانه وهیه کی دهر ونی شانده نامه کمیه به همزل و کوشی ستان سلافسکی بهم جوړه پیشنیار ده کربت .

(شهکتوری سر شانده له ههل و مهر جیکدا را بگره کبه ر له هسر شتیگ دهر بری سروشتی خوی بیت " واته تعبیر له سروشتی هوی بگات ستان سلافسکی به رپون گردنه وهی ثم پیناسهیه و شیکردنه وهی ماناکهی به قوتابیه کانی ده لیت : کار و هونه زی ثم شیوازی هی من شانده ، بهم جوړه وهی . . . دهری شانده که لمزیر پیتان دهر شه هینم ، شه و دهری به حقیقی بهی له سمری شه ژین ، شه نیمه ژیر پیتان و ، به یار مهتی کرداره فیزیکیه کان ، ژبانی نامدی (رپول) هکه به ره و ناوژیانی خبتان ده گویزنه وه ، هه لیت له سر شه وهی بهی که (هاملت) هی که نایناسن نادوی ، به لگو لمژیانی خوتان شه دوین .

ههل و مهر جی دینه پیشی ده بیت شهکتوره لاهه کان له پر و قسهی روی شانودا به ناوی شهلی خویانه وه کار بکن و پهرو مرده بگریسن . دروست وهک شه وهی شستا شیوه رپولی (هاملت) تان بینی . پهیکری (هاملت) تان لاهه ناو تهنها خوتانن که لهو ههل و مهر ج و کوتوپریا . نهی بو (هاملت) دینه پیشی خوده بیننه وه و کار ده کمن .

شستاش له جی شه وهی خوتان بیر بکنه وه ، له سر هتس او وه واده ست پی بکن وهک (هاملت) بیر بکنه وه ، پی گومان جیتر شه هم بیر گردنه وهیه هی خوتان نی بهو شهجامه کھی شواندنیک کی گلشه یسی لی دهر ده حیت .

ستان سلافسکی مهر جوړه مهیل و لاکردنه وهیه کی له قوتابیه کانی

بوخستنه جی پهیکه‌ری " رول " که لهجی (خودی خویان) ته‌ده‌غه کرده‌ی بونموونه لهکاتی پرؤفه‌ی شانپ‌نامه‌ی (کاباله و عه‌س‌سق " ی شیله‌رای له‌پایزی (۱۹۲۷) دا ، ستان‌سلافکی له‌گفتوگو له‌گهل په‌کی له‌قوت‌تابیه‌گانی که ناوی " Sekur " یوو روللی (Wurm) ی ده‌بینی ، نهمه به بیر دینیت‌ه‌ه : نابیت له جی (Wurm) بچیته بهر شانو ، به‌لگو ده‌بیت همان خردت (Sekur) بیت ، خرت‌گه‌سهر له‌چرونه بهر شانو که‌دا (Sekur) نه‌بیت و (Wurm) بیت ، نهم متری به دینه پیش که ، فرؤفیل به‌کار‌بینیت و لا له‌پوستی به سروشتیه‌گانی رول که نه‌که‌بته‌ه و راپهراندنی ته و پیوستیانه پشت گوی بختیت .

جاریکی تریش ستان‌سلافکی بوته‌ه‌ی کار و ره‌فتاری هون‌سهر پیشه‌ی له و ته‌گه‌ره‌ی روللی (ناتاشا) ای له‌ته‌ستودا به‌ه ، بخانه‌گه‌ناره به‌ه ، ریگه‌ی دروستی ژبانی " رول " که رینوما‌یی بکات نهمه‌به‌یاد دینیت‌ه‌ه ، شایمت و بیر بکه‌ینه‌ه نهم ژبانه به‌به‌ندی به‌ئینه‌ی به به‌لگه به‌ستاره به نافرمتیکه‌ه به‌ناری (ناتاشا) به که به‌رانسهر به (نندریه) نایک ته‌دبیت ، پی ده‌جیت دروش بیت ... به‌لام ده‌بیت و اب انیت (ناتاشا) به‌ک له‌کایه‌دا نی به ، به‌لگه نهمه خودی خرت‌ه ، (نندریه) به‌ک له‌کایه‌دانی به به‌لگه (شیفانه بدره) . به له‌به‌رانسهر نا ته‌دبیت ، همیشه به‌ناری خرت‌ه به‌کاریکه ، بی پسانه‌ه له خرت به‌به ، نهمه لی‌ره‌دا ، لهم ساته‌دا له‌زیر نهم عمل و مخرج و کوبه‌پرا .. نه‌دا به ج جویک کارم کرده ؟ تنها له گهل ته‌گته‌ه که‌ی به‌رانسهر‌دا بروی ، نه‌ک له‌گهل که‌سی به‌ناری (نندریه) ه .

ته‌گه‌ر خرت له‌که‌سیکی تردا بنه‌خشینیت ، جیتر ته‌انای ژبانی بهر شانپت نابیت ، به‌لگه تنها (یازی - یاری) بیت کرده ، خردت کارت نه‌گه‌رده ، به‌لگه که‌سیکی توت خسته‌ته . و .

یابه‌ه قایل بین شتیک به‌ناری (شیره ، په‌یکه‌ری) ی رول بیننه

وه له كايهدانى به ر تهنانت چا پيشى لهناوه كشي بگهين ، لهجى
شهوه (من) دابنين ، بى گيمان (من) يك له ههل و مهرجى پيسدراوى
رولله كدا .

ستانسلافسكى لهوباوهره دايه ، كاتى نهكتەر لهخودى خوښه وه
دهست پى بگات ، خوبخو بهره و ريگاي داهينان و خولقاندنى رولله كه
دهكشى ، لهكاتيكدا نهگەر بهناوى كهسيكى ترهوه كار بگات بهره و
گومراوى دهچيټ .

ستانسلافسكى دهليټ : نهگەر " من " خوم نهم بهلكه كهسيكى
ترهم ، خيرا بهره و شه و ريگا ناله باره دهخريم و لك بلى پميكهرى
" رول " كه له پيشانگايه كدا پيشان بدم .

ريگاي بهكهم نهكتەر بهره و خولقاندنى (بهيكهرى كسى)
زيندوو - لهروى شانوكهدا - رينوماى دهكات لهكاتيكدا ريگاي ديووم
دهيبات بهره و دروستكردنى (ماسك) ي بهيكهرى " رول " كه .
بى گومان شهمرسته ، كه له پرۆقهى خولقاندنى " رول " كه كدا
چهندين باهت دينه گوڙي كه تيگه شتنيكى دروست له كرداروره فتارى
دهره وهى " رولله كه " يارمعتى شهمن تا ههسته دهرونيه كاتى " رول " كه
بناسرينهوه .

ستانسلافسكى بو شه باهته نموونه دينيټه وه كه چون لهوه و
بهر ، لهو رولله كدا كهناوى (كوڙتيسكى) بو لهگه ل گشت ههول و تهقه لايه
كيدا بو خولقاندنيكى لهبارى رولله كهى سهركه وتنى بهدهست نههينا ،
تا شه كاتهى بهريگهوت ، كوټوپر گري كه كرايه وه و سهر كهوتنهسى
خولقاندنى " رول " كهى بهم جوڙه بهدهست هينا كه :

ستانسلافسكى   دهروات بهره و سهروكردنى شه و
" دادگا " بهى سهريه شتى " ههتيو " خانهگان دهكات و لهويڊا پيره -
ميڙديك دهبينيت ، كه قزى (كه قوزه) سهري داپوشيه . ستانسلا-
فسكى دهليټ : بهبينى شه پيره ميڙده بهخيراىي " گريم " ي رولله كهى

خوم بدهست هیئاو همان " کریم " بووه هوئی ریئومایی کردنم بهره و
خولقاندنی پهیکه ری " رول " هکهو خوشحال بوونم .
تهگه ر روداویکی بهم جوړهش بوئیوه هاته پشی سویا سی
سروشتی خوټ بکهو خوشحال به بهوهی بهجوړیکی ناخودئاگاریت
بهخولقاندنی رول هکه بر دوه .

بی گومان ده بیټ ته مت له یاد بیټ ، همیشه سوده بارو
دوخیکی لهم جهشه و هر بگریت به لام نابیت ته روداوانه بکهیته پایه و
بنچینه ی کاره هونه ر به که تان . خولقاندنی هر " رول " یک به شیوازی
دروست و زانسته یانه نابیت له هر بنچینه ی (کوت و پری) و روداوه
پیش که شه کان بنیات بنسری .

ستانسلافسکی هر نچی قووتابیه کانی بهره و ته م خالسه
را ده کی شیت که : په له کردن بو ته نجام که یاندنی کارو داهینان له
هونه ردا ، ته که تر بهره و کاریکی کلشه یی راده کی شی و (پیشه سازیکی)
لی ده خولقیی . بو ته م مه به شتمش روو ده کاته قووتابیه کانی و ده لیټ :
بو ته و او کردنی کاره که تان په له مه که ن ، چونکه ته که ر له نا و ه ختسا و
زوتر له و کاته ی " رول " هکه ی به کاملی تیډا ده خولقی ، ده ست بده نه
" نواندن " دو چاری چه دین قالب و نمونه ی کلشه ییانه ده بن .

ستانسلافسکی له لایه یی په روه رده و فیړ کردنه وه و به مه به ستی
خستنه جو شی توانای خولقینه رانه ی) هر کوتی کرا و له قوتابیه کانیدا ،
موله تیان ته دات تا هر بی یانه په یکه ری رول هکانیان بنوین .

" من و رول "

ویست و خواستی ستانسلافسکی له ته که تر له کاتی پروقتسه
کردنی " رول " هکه ی بهم جوړه کورت ده که ریته وه : .
ته که تر ، بیه ویت هر رولیک بسینیت ، ده بیټ له خودی خویبه وه
ده ست بی بکات و به ویزدانی خوئی بیخولقیی .

جا با بزانیڻ له " خوده وه کارکردن " مانای چی به ؟ ٿایا
ٿوهدهگه یعنی لهرووی ٿانوکهداتنههاخومان نیشان بدهین؟ یان ٿهوهی
خومان لهگهل " رول " هکدا بگونجینین ؟ .

ٿاشکرایه کهسانیگی جیاواز له قوئاغیگی هاوبهشی زیاندا
بهجوړیکی جیاواز رهفتار دهکهن . زیاتر لی ی بدویین :
کهسانیگی جیاوازی میژوو دینینه بهرچاو ، کهله کات و کومه لگا .
بهکی جوړاوجوړدا زیان و لهټنهجامدا کهسایهتی و بوچونیگی کومه لا .
یهتی جیاوازیان بوه . بو نموونه قاره مانه کانی شهکسپیر بهجوړیکی
جیاوازله قاره مانه کانی چیخوف کاردهکهن . کردارو رهفتاری ههر دو
دهستمش (واته قاره مانه کانی شهکسپیر و چیخوف) لهگهل رهفتاری
دانیشتوانی ٿهرووی سوڦیهتدا جیاوازن ، چونکه وهک قاره مانه کانی
چیخوف به بیکاری و ٿازاره وه سهرنجی زیانی ناهن و پهیکسسه
درامیه کانی چیخوفیان به لاهه (نامو) به .

جاده بیټ به ج جوړی له ریگی (له خوده وه کارکردن) خولقاندنی
چهن دین روٿی وهک هاملیت ، ٿوتیللو ، تارتوف ٿاستروف ، ساتینی
بهدهست بینین ؟ و ٿایا ٿهومترسی به نایهته پیش ، که کهسایهتی
ٿهم کهسه خولقیټراوانه جی ی کهسایهتی ٿهو ٿهکته ره ی ٿهم روٿانسه
دهبینیت بگریټه وه ٿهو کاتمش پیشنیاره کانی ستانسلافسکی جگه له
زه رهوزیان هیچیگی تری لی بهدهست نایه ۱۴ - واته بهجوړیک هیئده
بهی بیټ ٿهکتهر بو بینینی ههر (روٿیک) ی نوی ٿهنها ٿارایسته کهی
بگوړیت بی ٿهوهی هیج گوړانیک له دهر ونیدا رویدات . به لام مبهستی
ستانسلافسکی ٿه معنی به و دهلیت : ٿهم جوړه " خو پیشاندان " ه هیج
به بهرنده کی به بهرنه ری حه تیگی ٿانه ٿه نی به ده بیټ ٿهکتهر بیټ
خولقاندنی (روٿل) ه کهی پهیکه ریگی نوی هلمیزیریت .

ٿیستاش بزانیڻ چون دهنوانین له ویست وخواستی ستانسلا

فسکی بهناونیشانی له " خرد " وه کارکردن - تی بگهین ؟ بی گومان

نابیت دهره ناجامیگی ساده و روکشی لی بدهست بینین ، بهک شهوی
 هندی هونه رمند بههله لی تی گیشتون . ستانسلافسکی دهلیت :
 بو نمونه شهگر من شوتیلو بره ملیه و (دز موندنا) بهک بوایه و گونا هه
 گانیشم بو بهلمایه چکار یکم دهگر ؟

وهک دهز انین شوتیلو ، دز موندنا ده خنکینی ، بهلام من لی
 خیش شهیم (لهم باره دا جیتر پهیره ندیمان به دراماکهی (شهکسپیر) به
 نامینی ، بهلگو لهگهل رودایگی ناوخیزاندا - بو نمونه خیزانسی
 شیخان شیخان (قیج) دا بهره بره بویسته به ۰۰۰ (لهخوده وهکار کردن)
 مانای شهونی به کهخومان نشان بهدین و لا لهوکار یکتیره نه کهینه وه
 کهنوسر خولقاندویستی . (مه بهست " لهخوده وهکار کردن " شه میسه
 ده بیست شهکتهر بو خولقاندی (رول) هکهی بود له توانای سروشتی خیری
 بهر بگریت ، نهک شهوی (رول) هکهی وهک پوشاکیکی ناسک بهزور بهوشی)
 ستانسلافسکی داهینانی هونه ری شانو وهک دیار ده بهکی حقیقی
 زیان دهنه خشینی ، شه دیار ده بهست تهنا به هاتنه کایه بهره دهگر بهتینی
 کار به رفتاری لوجیکی شهکتهر به رهوتی خوئی له بهر دهگریت .
 ده بیست شهکتهر شاگاداریت ، هه سوو و خودی سروشتی خسوی
 به مه بهستی زال بوون به سهر کار و به رفتاری لوجیکی (رول) هکه دا به به کجا
 نه خاته کار ۰۰۰ بهلگو ده بیست له پینا و نریک کردن شهوی خودی خوئی له
 (رول) ، که ، تاجووت بوون لهگهل (رول) هکه دا ، پله به پله ههنگا وینی .
 که سایهتی شهکتهر به ته نیایی روچی زیندوی (رول) هکه شه گوریت .
 به و پته بهکی تر ته نیای روالهتی پهیکه ری (رول) هکه ده خولقینی ، شهگر
 چی شهدی جاریش کار یکهرو ره سا بیست ، بهلام ساردو بی کیان دهلیت ،
 بو به کار یکه به کی قوولتی له بار دانانی . له بار یکی ترا شهگر شهکتهر
 تایمه مند و سیفه نه زیندوه گانی (رول) هکه بیاریزی ۰۰۰ به لام به سه
 کار و به رفتاری (رول) هکه دا زال نهی ، شهوا که سایهتی (رول) هکه
 به دهست نابینی و ناچار لهجی توانندی (رول) هکه خوئی پیشمان

• نهدات

(تنهيا به جووتبوروئي ٿم دور پوته ، راتهن زياني سروشتي نهگتھر
و وجودي ناهووهي (رول) هكه پيگهوه ، نواندننيكي بهرخ و حقيقي
دهخولقينيڙي)

ڪار لهر " هاملت "

ڪار بهير ڪرندڙهه لهجي هاملت گرانه ، پويه چاڪ واپه سرهتا
هست بهير پداوانه بڪهين ڪهه هاملت دينه پيشي و خبر مان سسي
تيدا ببينينهڙهه .

پو ٿم مههسته پيوسته سرهتا نهوزيانهي لهدا ستانهگهه
هاتوهو بو ٿيمه نامويه ، لهروانگهي تاقير ڪرندڙهه خومانهوه لههر
• چاوبگريڻ

ٿايا دهشيت لهم سردهمهي ٿيمهه دا ستاننيكي وهك (هاملت) اي
شهڪسپير رويدات ؟

وابيندڙه بهرچاو ، پاش مردني باوڪتان دهگهريپنهوه پو والتهوه
لهجياتي ٿمهي دايڪتان مات و غمبار ببينن ، بهپيچهوانهوه شادو
خوشحالو لههمان ڪاتيشدا پوته ڙني پياويڪي بي شهرهف ۰۰۰ بهم
چڙهه ٿههپياوه لهڪنار دايڪتانا بهخراپترين مروڻ لههرچاوتاندا
خبي دهوئيڙي . جا لهم ڪاتهدا ج ڪاريڪ دهگريٽ ؟

نهگتھر دهتوانيت ٿمهه دهريڙي ، شهگر لهزيانيدا روداويڪي
واي لي بهسرهبيت ، ج ڪاريڪي لي دهوهشيتوهه . بهڪه مين ههلچيون و
ڪاردانهوهي ڪهسيڪ بهرامبهر روداويڪي لهم چهشنهٿمههه : سرهتا
بهريڙشي سرنج پداو بزانيت ج روداويڪ قهوماڙهه ؟ پوچي دايڪي بهم
خيرايي به ٿهو ميردهخوشهويستهي لهياد ڪردوهو ، شووي بهم بي شهرهه
• ڪردوهه ؟

واته ناوهرپوکی بابهته که بو شهکتور ، لهم بهره و رووبونه و هییدا لهم رهگزانه پیک هاتوه : (پهیدوز کردن ، هست پی کردن و دوزینه و ونی که یشتن لهم گورانکاری بهی له که سایمتی دایکیدا هاتوته کایهوه) ستانسلافسکی له و شهکتورهی رولی هاملیت دهبینی ، دهپرسی : دهپی چ کاری بکن تا له رهفتاری دایکتان تی بکن ؟

شهکتور وه لام ته داته وه : کردار و رهفتاره کانی دهگرمه زیرسهرنج ستانسلافسکی : واته ثم کاره بهنای " سهرنج دان " هوه یاداشت بکن . ثایا ثم " سهرنج " دانه بهتمنها کاریکه ، یان چند کاریک دهگرمته وه ؟ چند کاریکی زور دهگرمته وه .

- زور چاکه ، شیتا بکرکی نیوه ، ته مهیه ، مهربه شیکی ثم کاره لیک جیا بکهینه وه . . . چونکه هونهر ناتوانیت گشتی وه مه لایه نه بیست . بوم ره ون که نه وه چین دستوان بیستی تاتیگر دنه رهی خرتان بهی بهرن به نهینیه کانی شو روداوانه ی لیره دا رویدا وه ؟

وه لام : شهوه بهیاد دینمه وه له به بهیش دایکم چین بهی و شه سهرده مهی . ابوردی له گهل شستهیدا بهراورد شه کم ، بی گرمان گوراره و بوتسه شتیکی ترو به جبریکی ترو له گهل متدا ده جبرلیته وه .

ستانسلافسکی : واته لیره دا کاری فیزیکی له که پیدا خبری دهبینیته وه ؟ . . هه مان بهراورد له خیدا کاریکی فیزیکیه ، ته ناست شهگه له (شه ندیشه) شدا رویدا ، به بهی ثم هست کردنه خبر پهیه کمان (تیا - ده خالقینی) و کاریکی فیزیکی پی ده بیت ، که ده بیست بهدی بینین .

شاگادارین گرنگترین خال لیره دا بریتیه له مهی : ده بیست شهکتور له بینینی هه رولی کدا هه همیشه هست به پیویست بونسی کارو جولاندنیک بکات .

شو شهکتورهی رولی (پولونیوس) ده بینیت له ستانسلافسکی دهپرسی : له کاتیکدا (هاملیت و کلادیوس) بویه که مجار به کتر ده بینن و بهره ورو

دەبنەوہ چ کاریکی فیزیکی لەخوی دەگریت ؟ وەك لەشانوونا مەكسەوہ
شاكرادەبیت لەم حالەتەدا جگەلەوہی بوەستی و گوی بەدا و بیر بکاتەوہ
کاریکی تری نی یە .

ستانبلافسکی وەلام ئەداتەوہ : کاتی لە سەرشانووہ ستاوبیت و
بیردەگەیتەوہ ، کاریکی فیزیکی ئەنجام نادەیت ؟ ئایا ئەمە کاریکی
فیزیکی نی یە ؟ . . . . جاریکیان دەبوا یە هەواییکم بە ئافرەتیک بەدا یە ،
ئەویش هەوایی کوزرانی مێردەگەیی بوو . دوا ی ئەوہی هەواییگەم پێی
راگەیان ، نزیك بەبیت دەقیقە مین وئەو ئافرەتە پێی حوولە لـ
بەرانبەر بەگدا ووشك راوەستاین . . . . لە بچوکتەرین چۆلە خۆم دەپارا-
ست ، چونکە دەترسام لەهۆش خۆی بچێ . لە راستیشدا پاش ئەم
ماوەیە کاتی گەمی لەجۆی خۆمچوو لام ، گەوتەسەر زەوی .

ئایا لەدریژی ئەم بێت دەقیقە یەدا هیچ کاریک روی ئەداوہ ؟
بەپێچەوانە بە کاریکی فیزیکی زۆر بەهێز فەرمانرەوا بوو . بەوہی لـ
ماوہی ئەم بێت دەقیقە یەدا ئەو ئافرەتە تەواوی ژبانی را بـوردوی
هیناوەتەوہ بەرچاوی خۆی . . . .

بەلام ئەگتەر لەهەل و مەرجیکی لەم جۆرەدا بەم چەشنە ناچو-

لێتەوہ ، بەلگۆ تەنہا هەست و نەستەکان شی دەکاتەوہ و دیاریان دەکات
بە ووتە یەکی تر هەستی روداوەگە پێشان ئەدا و دەخاتە روو .
بوئەوہی بتوانیت روئی پۆلونیوس ببینیت نابێ فیل و تەلگە
لە نەاندنەگەتدا بێت ، بەلگۆ دەبیت گەسیکی ووردبین بی و دوری و
لەرۆگەشی یەوہو بتوانی پێی بنیشتە ناخی بنینەرەگانتەوہ ، و سیاسی-
یەکی پێی وینە بێت و بەچاکی بیر لە هەر کاریک بکەینەوہ و هەلیان
سەنگینی . میوانیکتان دێت ، دەبیت بەووردی گشت ئەوشتانە ی لـ
دەورو بەرتدا رووئەدات بخەیتە ژێر سەرنجەوہ ، دەبیت پەبوئەندی نییە
خەلک بەچاکی پەپێی بەریت . واتە بنچینە ی کارەگەتان لەسەر بنەمای

ثو " ووردیبنی " بهیه که کار یگه ریه کی بی حاتای له سر کاره کمات
ههیه و به هوئی ثو " ووردیبنی و هوشیاری " بهوه زیانی پولینوس له
شیوه دا دست پی دهکات .

شگه ر تهکتهر له کاتی پر و قه و پیش کمش کردنی به شیک له " رول " هکهیدا
هست بکات نوسراوهی " رول " هکه (دهقه که) تنگی پی هه لده
چنی ده بیت سه رمتا " رول " هکه ی بنیته لاره و به چهن دین و وشه که له
خوبه وه سه رچا و ده گریت ، روله که ی ببینیته . . . چونکه گرنه و وشه
نی ایه . به لکه کار و بیر کردنه وه به که له شیوه ی و وشه دا خود منوبن ، ثو
کاته ی تهکتهر به سه ر هیله کار یگه ره گانی " رول " هکه دا زال بوو ، ثو
روشانه ی له لایهن نووسه ری شانونا مه که وه له شیوه ی نووسینی " رول " ه
که دا له بهر دست تهکتهر دان زیان به ده ست دین و بوته کتهر جوگمی
ثو ووشانه له خه ده گرن که له و وجودی خوبه وه ههلقولابن .

کار کردن له سه ر هر " رول " یکه ، پیش ثو وه ی تهکتهر که وتبیته سه ر
پی کاره فیزیکیه گانی ، مترسیه کی گه وره پیش دینی . هر شه وه منده
نوسینی " رول " هکه که وته سه ر زمانی تهکتهر به ده بهختی دست پی
ده کاو رزگار بونیشی زور زحمته . بویه ستان سلافسکی پیشنیسار
تهکات له سه ر متادا ته واری " رول " هکه له سه ر بنه ما و هیللی گشتنی
کاره فیزیکیه گان - بی به کار هینانی (وشه) - دواندن ، روله که یه
پر و قه بگریت و لی یان بگرلریته وه تا تهکتهر بتوانیته خری له " رول " ه
که دا بدوزیته وه .

شیوازی کار به مه بهستی هاتنه که ایه وه ی هیللی بنه رمت و کار یگه
ی " رول " هکه ، ده بیت له ریگه ی هه ل و مه رجه جورا و جه ره پیدرا وه گانی
شانونا مه که وه خوبی ببینیته وه ، سه رباری هینانه ما وه وه ی دا هینانی
خودی تهکتهر لونا و روله که .

له رمتی شانونا مه که دا ، هاملیت له کمه ل تارمایی باوکیدا
به ره و روده بیته وه . تهکتهری شمه با وه ری به تارمایی و روح نی یسه

به لام مچك و مه بهستی سهره کی و کار بگه ری ثم په رده به تنه ا لسه
بهره ورو بونه و به به بریتی به له پهره له سهر لادانی نهینی تر سناکی
مردنی باوک و بیری توله له هاملیت دا .

شه کسپیر هل و مهر جیکی له م با بهته ناحه قیقی به دینی و
(هاملیت) ی تیدا راده گری له کاتی کدا بمانه ویت رودا ویتی له م با بهته

له دنیای شه مردا بنه خشینین دهبیت هل و مهر جیکی تر پیشنیار بکهین
که (حه قیقت و پی قایل بوونی له بار دابیت) واته بتوانریت پروای پی
بهینریت " . به نمرونه له جی تارمای باوکی هاملیت ، ده توانین
که سیک و اقیعی بنه خشینین که به ره و شوینیکی نهینیمان بهریت و
به م جیره بره اپیکردنی ثاسانتره .

باینینه بهرچاو ، له لایهن خزمیکی نریکمانه وه که گوم بوه
بهره و شوینیکی نادیار و نهینی بانگه ده کړینی ، پی گومان شه و
هل و مهرجه نی به که شه کسپیر پیشنیاری کرده به لام نریکه لیوهی
جیا وازی له نیوان ثم دوو هل و مهرجهی شه کسپرو شه وهی
شیمه به خه یالماندا هاتوه ، که مته له و حه قیقت و ثنجامه ی تیدای
شازا و به . له به که میاندا هل و مهرجه که له لایهن شه کتیره وه رمت ده کړه
پته وه و ، له دوه مدا چرتکه حه قیقی و سروشنی به و هر ده گیری .
هر چو بیٹ نابیت له هیللی گشتی شانونامه که لایه دین
شه و شته ی بوته کتهر گرنکه : شه مه به شه رودا و بارودوخانه به هیزی
داهینهرانه ی خوی بخولقیینی .

بنچینه ی خیرلقاندنی ثم هل و مهرخانه ، به ستراره به هیزی
داهینهرانه ی شه کتیره وه . گرنکه شه و به کار بگه ری ثم رودا وانه له شه کتهر
دا توانای پروای پی هینانیا ن له بار دابیت و له گهل چک و ثامانجسی
بابهتی شانونامه که دا نا کوک نهین .
کاتی شه کتهر هستی کرد شانی که و توتته زیر هل و مهرجه

پیدراوه کانی رۆلکهوه، تارا دهیك له (پهیکەر) ی رۆلکه که نزیك ده بیتهوه و لهم قوناغه دایه بهره و حقیقتی کرداره فیزیکیه کان هنگا .
وی ناره .

قوناغی دلنیایی و بدهست هینانی رۆلکه که شهوه ناگهینسی لهم قوناغه دایه به چه شنیکی گشتی له " رۆل " که تی گهشتوین چه نکه له کاتی کار و نواندندا زور بایمت له خردی خیمان و تیرانی داهینانما .
نهوه هه لده قولیت ، که له سر جاره ی خودی رۆلکه که زیاتره .
شهکر چی ستان سلافسکی گرنکیه کی زۆری بو شه قوناغه (قوناغی سه رتا له کاری سه ر رۆلکه دایه) دانه به لام به تاکه نامرازیکی خولقاندنی رۆلکه که ی نازانی و له و باره دایه که نابیت له نیوه ی ریگادا به سه ستین و تهنا به شنجامی له باره شیایوی شه قوناغه سه رتایی سه دل به سه ستین .

رهفتاری روالعت (ظاهر ای) " رۆل "

ده بیته که ته ره نته نه نا حی خۆی له رۆلکه دایه بکاته وه به لکه گیانیکیش به بهر شان و نامه که دایه بکات . لهم بایمه دایه ستان سلافسکی بهم جو ره سه رنجی قوتابیه کانی راده کیشی : تایشتا شه و پهیکه رانه . تان نواندیه که خه تان خه لقا ندوتانه ، به لام ئیستا شه و پهیکه رانه تان لای داوا شه کهم که تولستوی ، چیخوف و ... خه لقا ندویانه .

ستان سلافسکی دیسانه ره بو قوتابیه کانی دوو پات شه کاته وه : که به هیه جۆر یك نابیت شه کاره به زور له خو کردن شه نجام به دریست به لکه ده بیته له (و جرد) تانا له دایک بوو بیت ، واته کاتیک رۆلکی (هاملیت) م دانی ، جیتر شهوه بو نه ته (هاملیت) .

له قوناغی دهست به کاره بونا ستان سلافسکی له هه ره جۆر مگه تبه گریه که ده رباره ی شیوه و رواله تی رۆلکه که خۆی شه دزیته وه . هه ل به سه ست به مه به ستی سه رنج را کیشانی قوتابیه کانی بهره و ریگایه کی دروست دهست نیشانی هندی خال ده کات و بهرورای خۆی به کاره داهاته وه کانی

تري رۆلەكە دەخاتەررور، بۆ نەروونە لەكاتی پرۆفەي شاننامە، "زۆنە
خەڵقنەگانی بێندزور" لە سالی ۱۹۲۷ دا بەر ئەكتەرەي رۆلێ دکتور
كایوس ( ) ی دەبینی بوو : لەم قوناغەدا هیشتا كاتسـی
خەلقنەگانی تاییتمەندیەگانی " رۆل "ەكە نەهاتە، چەكە لەوانەییە
مەترسی پێشاندانی ماسك وروالمتی رۆلەكەتان لی بیته پیش بـەلام
دەتوانیت لەئیستاوەبیری لی بکەیتەووە كـە چون دەشیست
فەرەنسەییەگان بەروروسی بدوین بەرانبەر ئەمە دەبیست لەئیستا، لـە
پەیدەبێك نئی دیالیکت (لەجە) یکی فەرمسەیی دا بیست . مەر وەك
نابیت ئەم بەئاگا هینانە، بەیەش بەلوومەر سەر: منشت بزانیست بەلگـە
رینە مایی یەكە بێگەرەگانی دەاترتان لەسەر " رۆل "ەكە .

ئە دەمەي ستانسیلانیکی پەلە بەیلە ئە کیکی گرانتر بـی
تەوتابییەگانی لەبەرچا، دەگریت، هەمان کات بی ئەمەي هەستی پـسی
بگەن بەرور ریگایەکیان دەبات كەلە لایمی رۆدا، وەهل : مەر چە پێدرا
بەگانی شاننامەكە، بوشەي سیحاری (ئەگەر) دا خزیان بیننەرە .
بەم جۆرە قوتابییەگان بەئامانجی خەلقنەگانی رۆلەكە دەگەن .

سەرباری ئەمە بەوکارو رەفتارەي كە دەربیری کارو رەفتاری
رۆلەكەییە ، ئەكتەر لەمە پێش کاتی نواندنەكەي دیاریکۆدووە پەیکەری
رۆلەكە گیانی بەبەردا دەکری .

هەلیزارنی بزوان و رەفتاری نمونەیی

ستانسیلانیکی داوا لە قوتابییەگانی دەکات بەزیان و دان بونە
رینتی و دەرینی مروفندا رۆبجن و لی بان بگەرێنەرە . لە هەر قوناغیکسی
میژبیدا رەفتارو هەلس وکەوت و جەری جل و بەرگە پێشین و دان و نەر .
بیتگی تاییست بەر قوناغە لەبەر دەگری و دەبیست گشت ئەمانە لەبەرچا،
بگەری پراکتیک گرنی ئەم بابەتانه ، و بەر دەبینەکی هیجگار زور بـە
قوتابیان دەبەخشی .

وابینه‌خه‌یال له‌شانو‌نامه‌ی " ثقل خه‌م ده‌خه‌لقینی " یان هه‌ر به‌ره‌میگی تری کلاسیکدا رۆل‌یکتان پی سپی‌راره . له‌به‌ره‌ده‌یه‌کدا که کۆری جه‌زنیکی رازا‌به‌بیت و شیره‌ش رۆلی نه‌جی‌بزا‌ده‌یه‌کی شیک پوش و میهره‌بان ده‌بینن ، له‌گه‌ل ئا‌فره‌تیکدا دینه‌ژیری ، سه‌ره‌تا کاریکه‌ی سادمت له‌به‌ره‌مدایه . ئا‌فره‌ته‌که به‌ره‌و خه‌را‌ز‌بۆری سالنه‌که رینومایی ده‌که‌بیت تا جیگایه‌کی له‌بار شه‌دۆ‌بته‌یه . به‌ره‌و کورسیه‌کی ده‌سه‌ی لیزه‌دا ستان‌سلاف‌سکی له‌کچه‌ تیره‌تابیه‌کنزیک ده‌بیته‌به‌رایی ده‌خه‌وازی پیاسه‌یه‌کی که‌رتی نای‌سالونیک ئه‌نجام بده‌ن ، پاش شه‌وه‌ی قایل بوونی کچه‌که ده‌بیسێ ، به‌هیوایی و به‌نوکی په‌نجه‌گانی ده‌ستی کچه‌ه‌گری و له‌سه‌ر ده‌ستی خو‌ی دایه‌نی و بازوی له‌ده‌ستی کچه‌وه ده‌تالینی و به‌درد ، یزایی و پانی سالونه‌که‌دا ده‌ست شه‌کا به‌ رینومایی کرنی . پاش شه‌وه یه‌کی له‌ قووتابیه‌ کوره‌کان داوای کرد هه‌مان کار شه‌نجام‌ابدا ، کچه‌ به‌خیرایی ده‌ستی به‌ره‌و کوره‌ دریزکرد که‌به‌ره‌و روی هاتبوو ، شه‌وی‌ش ده‌ستی گرت . به‌خیرایی ده‌نگه‌ له‌ ستان‌سلاف‌سکی به‌رزبووه به‌سه‌ره‌ر سورمانه‌وه هه‌ستا سه‌ریی ، کوره‌ده‌ستی کچه‌ی گرت و به‌ره‌و خه‌سلو‌ی رایگی‌شا دپسانه‌وه ستان‌سلاف‌سکی ده‌نگی لی هه‌ستا :

- هه‌له‌بوو ، به‌گه‌رینه‌وه جی‌ی خوتان و ووتی ، ده‌زانن شه‌گه‌ر له‌ کۆریگی شه‌وسه‌رده‌مه‌دا ره‌فتاریکی واتان بنواندایه چی ده‌بو؟ خه‌یرا داوایان لی شه‌کردن له‌ مال بچنه‌ده‌ری . چونکه له‌وسه‌رده‌مه‌دا به‌م جو‌ره له‌ئا‌فره‌ت نزیك بوونه‌وه ، به‌لایه‌نی که‌مه‌وه ده‌باژن و می‌رد بونایه . . . بو‌ده‌با سه‌ره‌تا کچه‌ ده‌ستی به‌ره‌و کوره‌که رایگی‌شایه ا شه‌مه‌ شیتی به‌ کی ته‌واو بوو . ده‌با‌یه شه‌وه ته‌نها به‌مو‌لعت دانی دایکی ده‌ستی کچه - که‌ی بگرن . سه‌ره‌تا له‌ کچه‌ نزیك ده‌به‌ره‌وه به‌نیگایه‌ک داوای خوتان ده‌ر شه‌پرن و نه‌مه‌با کچه‌ش ده‌ستی به‌ره‌و شه‌وه دریزکا .

وه‌یر به‌گه‌نه‌وه چه‌رخه‌ی هه‌ژده هه‌مه‌و ئا‌فره‌ته‌که له‌ ره‌جلو به‌ره‌گه‌ی پۆشیه‌وه که شه‌وسه‌رده‌مه‌ با و بوون و له‌زیره‌وه به‌ ته‌ل و شه‌سپه‌رینگ ده‌به‌م

ستران ئاشكرايه كاپرا ناتوانيت له نزيك ئافرته كه وه دابنيسن و
رېنومايي بگات ، بهلكو دهبيت له مهودايه كي دياركراوه وه دهستي بو
رايكيشي و تنها بهمنجهي دهست ، بهمنجهي شايتوه اني كچه
بگري . بهمه مان بهمنجه كچه رېنوماي دهكهيست ، كچمش دهبيت ههست
بكا بهره و كوي رانوماي دهكهيست و كوي رايه لي بكا .

دهبيت چون كچه بهوجل و بهرگه له تمل دروست كراوه وه دابنيسه؟

بهر بكه نه وه ئهكهر كوت وهر خوي فري بدايه بهر كورسي به كه چي
روتهدا ؟ له شانومايي (ستپانچيكوف) داشتيكي له م باهته رويدا .
له و بهر دهيهدا ئافرمتيكي به سا لاچوو و به مئخلاق له م بهرگه ي
پوشيبوو هاته زوري و له بهر قهغه به كدا دانيشت ، ده م و ده ست
تل و ئيسيرينگ له م لا و لايه ده ربهري و به مان سه ريه وه گرموله بوون ،
بيچاره نه يتواني خوي له م باره رزگار بكا و ئه كته ره كانيش له بيكه نينا
له مي كه وتبوون و هيچ يارمته به كيان بي نه مل ، حا ده بيت م كار بلك
بگريت بوته وه ي رودا ويكي له م جوړه رونه دات ؟ .

له كاتي كدا ئافرمتيك بهرگيكي واي له بهر دابيت و بهه ويست

دابنيسي دهبيت له ييشه وه داو بته كه ي بهر زبكات ه وه ، ئه م كار ه هه روا
ئاسان ني به و كاريكي وا ده بوا به (ناز) ه وه ئه محام بدرايه و ئه ه و
جوله به به كيك بوو له رهفتاره جوان و رازينه ره وه كاني چه رخي هه زده .
هه م . نه ده بوا ئافرمت به و جلانه وه به تم نيشت كورسي دا تي بهري ، چونكه
كه ر بكه و تايه له كورسي به كه معترسي دراندي جله كاني زور بوو ، ئه و
جل و بهرگه چين چيني بوون و بهر زكردنه وه بهر دانه وه بيان نازيك بوو
كه ئافرمتان له بهر ده م (كافاليه) كاني خوياندا ده بيان نواند .

به رېنومايه كاني ستان سلافسكي ، قوتا بيه كاني به ، ناسكي ،

رهفتاري جوان ودان ونه ريتي مروفت له هه ر قونا غي كدا ئاشنا ده بوون و به م
جوړه به بيان به جولانده وه نموونه بيه كان ده بر دو ديسان ه وه شيوازي جلو
به رگي جياوازي قوناغه جياوازه كان و شيوه ي پوشينيان قير ده بوون .

نابیت شم سرنج و پیشنیارانهی ستانسلافسکیمان له بارهی
ژیانی روالمتی " رول " هکوه لمکل خولقاندنی پهیکهری رولهکهدا لی
تیگبچیت . . . شهکتر به بهدهست هیئانی هلس و کهوت و رهفتساری
رولهکه بهجوریکی ناذاگا کاری لوچیکی رولهکه دهخاته زیر رکیھی
خویهوهو بهم چهشنه بهشیک لمپهیکهری رولهکه لهناخی خویدا بینا
شکات . . . کاتی شهکتر کاروسیفات و پارچه پیکهینرهکانی کهسایه
رولهکهی هیئایه خودی خویهوه، شهوده مه بهشیوهپهکی گشتی دهکهوینه
سر رهوتی فیزیکی رولهکهو سرمنجام خولقاندنیکی لوچیکی لی
بهدهست دینی .

بهوهی لای ستانسلافسکی کردارهکانی رولهکه هردوو لایمنی
دورهوهو نارهوه، یاخود فیزیکی و دهرونی " رول " هکه دهگرپلهوه، بهو
هویهوه له قوتابخانهکهی خویدا وامان فیردهکات، کاری شهکتر لهسر
کرداره فیزیکیهکانی رولهکه بهدللیایی بهوه رینومایی شهکتر دهکات
بهرهوزال بوون بهسر ژیانی دهرونی رولهکهدا (لوچیکی بوونی رهفتار
لوچیکی بوونی هس و نهست دهسلمینی و دهخاته روو) .

بوئوهوهی لهرووی شانوکهدا بهدروستی کاربگهین . . . لی
پسانهوه پیوستیان به (بیر، چار، گوی، هس و خهیالمان) هیه . . . و
بی شهانه کارونواندنی، رووی شانو لهتوانادانی به .
لهکاتیگدا شهکتر رولی هاملیت یان شوتیللو دهبینیت، شیوه
وشیوازی کارهکهی دهربری شیوازی بیرو بهلگهی ههلچونه دهرونیهکانیه .
تی . شهکتر خوی بههاملیت و شوتیللو نازانی، بهلگوخهریکی
گوزهرانی ژیانی خویمتی، . . . ژیانیک کهله ژیانی دوو قارهمانی
تراژیدیای شهکسپیر، هاملیت و شوتیللو، دهچی . . . بوئشهکتر له
قوتابخانهی ستانسلافسکی دا: خولقاندنی بهشی روالمت و دهرهوهی
(پهیکهری رولهکه) خوی لمپلهی پهکهمدانا نابینیتهوه، بهلگوگرنسگ

ژیانی حقیقی دەرونی (رۆل) هکەیه که لەریگایهکی قوول و لوجیکی
وجه تێتی بهوه دەتوانریت بخولقیتریت .

ئەگەر ئەکتەر لاسایی له "رۆل" دا نهکاتهوه ، ئەم حقیقهته
زووتر بهدهست دینی و دهبیته بهبیروکاری خوی له رۆلهکهدا بژی .
شیوازی نوێی ستانسلافسکی بوو خولقاندنی هەر رۆلێک هه مان
" له خوده وهدهست پی کردن " ه ، که ئەکتەر بهسەر کاری لوجیکی رۆله .
کهیدا سهردهخات .

ئەکتەر بهیارمەتی ووشەیی سحرایی (ئەگەر) و هەل و مەرجه
پیداوهکان و توانای خەیاڵی خۆی . . . . رهوتی زبانی خۆی لهسەر شانوه
که دهخولقینی و لهگهڵ هێلی گشتی رۆلهکهدا لیکیان ئەدا و بهجووت
بوونی ئەم دو هیلە شتیکی دهخولقی که هه مان پهیکهری رۆلهکهیه .
هونهری ئەکتەر له توانای تیگه یشتنی رۆلهکهیدا به ، بوته مەش
دیسانهوه لیره شدا ستانسلافسکی ئەوه بهیاددینیتهوه که : نابیت به هیم
جۆریک بوو ئەم کاره زۆر لهخوکردن لهکایه دا بیته و دهبی هه موو شتی
خودبه خود بیته کایه وه . . . لهوه لای قوتابیه کهیدا که دهپرسی : له کاتی کهدا
من له ته مەنی لاویدام چۆن ده توانم له رۆلی پیره میردی کهدا " لهخودی خو .
مهوه دهست پی بکه م و روله که م بخولقیتم . " ستانسلافسکی ده لانی :
له کاتی کهدا کار و رهفتارتان لوجیکیانه بین ، ههست و نهستیشمان
لوجیکیانه ده بیته ، ته وای ئەو جوله و بزوتنانهی له لاویدا هه ته له
پیریشدا ده بیته ، ته نها " ریتم " هه کیهان ده گۆریت ، هه ستان و دانیشته
قورستر ده بیته ، بوئموونه من له م ته مهنه دا ناتوانم به چا و بوکی له سەر
کورسی دانیشم ، به لکه سه رما دهستم ده نیمه رووی کورسیه که به
هۆیه وه پارسهنگی خۆم راده گرم ، هه ره به و چه شته ناتوانم چا لاکانه
ههستمه وه سه ری پی ، سه رما ده بیته شتیکی توندی گرم و پاشان ههستم .

شیوهش له رۆله که تاندا ده بیته هه مان ئەم کارانه له بهر چا و بگرنه
هه رکات به توانیته کار و رهفتاری پیره میردی که بکه یته کار و رهفتاری خۆت

شود و ده مه لیهو پیره میرد یگن ، به لام شاگادار بن خوتان له روله کهدا وون
نه کهن و خوتان نه خضه کویره ریبه کههوه و روله که له نا و بهرن .

شیکردنه وه و لیگدانه وهی دروستی

" رول "

ستانسلافسکی همیشه سرنجی شه کتەر ، بهر له ههلبزار دنسی
روله کهی بهر وه شه باسه راده کیشیت که : هر (رول) یکه به شیک له زیانی
مروفیکه و بو شه وهی شه به شه به راست و دروستی بخولقینریت ده بییت
شه کتەر شاگاداری ته و او ی زیانی شه و که سه بییت . . . له رۆزی له دایک بونییه
وه تا مردنی .

شه و شه کتەر هی بی تیگه یشتن و لیگدانه وه " رول " ببینیت ، وه که
شه و که سه وایه کتیبیک به ده سگی بهرز بو که سانیکی تر بخوینیته وه بی
شه وهی خو ی که مترین شاگاداری له بابتهی کتیبه که بییت ، تا یا شه خویند .
نه وه به راست و هونهری به ؟ بی گومان نه . شیکردنه وهی دروست و
به رخ ی شه کتەر له و " رول " هی ده ببینیت ده بی راسته و خو و بی پیچ و
پهنا ی . حالتهی نواندنی روله که له بهر چا و بگری و له گه ل هیللی
سهره کی و کار بگهری روله که و توانای خولقاندنی شه کتەر دا به یسه که
بگه به نریتن .

باس و پهراویزی زیاد ، چه له وهی بیری شه کتەر بهزانیاری بهی
ناپیویست پر بکهن سو دیک ی تریان نی به ، سهره رای شه وهی شه کتەر له
سو زو خروش ده خات . شیکردنه وه و لیگدانه وه له سهر سی ره گه ز
(زیانی دهرونی و کاری فیزیکی روله که و هه ل و مهر جی پیدراوی شانو
نامه که) بهنده . جیا وازی شه شیکردنه وه و لیگدانه وه به له گه ل شیکرد .
نه وه و لیگدانه وهی شه که ادیمیدا شه مهیه ، شه مهزباتر شیوازی که له سهر بنه .
مای تی گه یشتن و خولقاندنی شانو نامه که له کاتی رهوتی خودی شانو .
نامه کهدا و بهتا بیتم بو شه و شه کتهرانه ی لیته اتوی به کی مام نا وه ندیان

ههيه هيجگار له باره . . به هه مان هووه ستانسلافسكى له دوو ساله كانى
 ژيانيدا سلماندى كه با شترين شيگردنه وه وليكدانه وهى شانونا مهيك
 له كاتى كارو پرؤفه وه هل ومهرجه پيډرا وه كانى شانو نامه كه دا ديتهدى .
 لاي ستانسلافسكى گرنك شميه شهكتهر پاش شيگردنه وه وليكدانه وه
 نهتهنبا دهبيت بابت و ثامانجى شانونا مهكه به رووشنى تى بگات
 بهلگو دهبيت به بيانخولقينييت و بيانكاته ژيان و سروشتى خوئى .
 له فهرهنگى شيمه دا " تى گهيشتن " هه مان ماناي " ههست پي
 كردن " ته دات . وه شهجامه لى شيگردنه وه وليكدانه وه دهگيرييت
 تنهبا به تيگه يشنيكى پرووت " له شيگردنه وه وليكدانه وه به دهست
 نايه ، بهلگو يارمى و به شداربوونى و وزه لى سروشتى دىرون و داهينه .
 رانه لى پي دهويت .

ستانسلافسكى ساتى شيگردنه وه وليكدانه وه كان ، له وه به شه لى
 هيله كه له قهلم ته دات كه به خولقاندنى " رول " هكه كوتاي پي دييت ،
 به هه مان هووه له كاري شهكتهدا برواي به دوو قوناغى (شيگردنه وه
 وليكدانه وه) و (خولقاندنى) روله كه ههيه وه دوو قوناغه جى باواز
 لهيك شهزاني . به برواي ستانسلافسكى دهبيت قوناغى شيگردنه وه و
 وليكدانه وه له كاتى پرؤفه لى شانو نامه كه دا شهجام بدرييت و لهم باره هيه وه
 دهلييت (شستا شه برواي منه ، به لام دى زمانم به زوويى دهبيت به برو
 راي هه مووان ، چونكه تيورى و بروايه كى راسته) . .

ناتاشا : كه سايه تيه كى شانونا مه لى (سى خوشك) هكه لى چيخوف .
 شه ندرينه : كه سايه تيه كى ترى هه مان شانونا مه
 كورتييسكى : كه سايه تيه كى شانونا مه لى " شهقل خهم ده خولقينيى " له
 نو سيني شهله كسه ندهر شوستروفسكى
 (ژنه خوشحال هكانى ويندروژ) : كوميدى بايه كى شهك سپره
 (ستيبانجيكوف) به كى له شانونا مه سره تايه كانى ديستروفسكى . .

به کارهینانی چه کی کیمیاوی نموونهی جهنگی له ناو بردنی گه له که مانه

- بهریز پیریز دیکویلار ، سکر تیری گشتی نهته وه به کگرتووه کان :
- بهریزان نوینهرانی دهولمتانی شهنا مانی هه میسهیی شهنجوو مهنی
شاسایشی نیوده ولهتان :
- بهریزان نوینهرانی دهولمتانی شهنا می نهته وه به کگرتووه کان :
- بهریزان نوینهرانی دهسته و ریکخرا وه نیوده ولهتی مروثایهتی و
یاساناسی و کومه لایه تیهکان :

هه ره له به هاری ۱۹۸۷ ه وه حکومتی عیراق چه کی کیمیاوی له
دژی رولهکانی گه له که مان و بزوتنه وه نیشتمانیه که ی به کار دههینی ،
بهتایهتی له کوردستانی عیراقدا ، شهویش له چوار چیوهی شهو جهنگه
شوقینیا نهی که رژیم له دژی گهلی کورد بهرپای دهکات و لهم سا لانهی
دوانییدا و به بهر چاوی هه موومانه وه ده بیته جهنگی وه لاجوکردنی
ره که زایهتی ، به کارهینانی شهم چهکانمش له رهوتی شهو جهنگه پهره -
گرتوو وتووندتیز بووهی با سگرا ، یه کیک له ره و له تهکانی پهره پیدانی
ههره ممترسیداریتی ، واته شهو روالهتانهی که له شازاری گهلی
کوردماندا بهر جهسته ده بیته بدهست شالوی راگواستن و بومباران و
سوتاندنی گوندهکان و پهره وازه کردن و گوشت وبری ها وو لاتیبه بی تا و
نهکان و چول کردنی کوردستان المدانیشتوانی وه کریکا خوش
کردنیک بو لهنا و بردنی بوونی نهته وایه تییا ن .

همر له به کهمین هیرشیا نه وه که کرایه سفر پاریز گلسای
سلهیمانی و ههولیر له روزانی ۱۵ و ۱۶ ای نیسانی ۱۹۸۷ دا و، بوسه
بادینان له (۵) ای حوزمهیرانی ۱۹۸۷ دا، شینر رژیم بهشیوهیهکی زور له
زیاد بوو شهوچه گانه له ناوچه جهر بهجوره گانی کوردستاندا بهکار
دههینی ههردمهشتی کهر کوو کهوه، تا گونده گانی شامیدی و، ناوچه
گانی دولی جافایهتی و باليسان و، ههله بجه ناوچه گانی شاره زه و
قهرداغ و، له مانگی شایاری شاستاشدا له گونده گانی ناوچهی شاغجه
له و شه قلاوه و ساقولی قوربانیه گانی گشت شه هیرشانمش و له بی
تاوانه گانی گهله کهمان و کهسانی سهربه هیزو حزبه نیشتمانیه
به رهه لستکاره کان بوون.

به لام همر له هه ساته وه تا شه مروش سهیرانی رژیم خویان به بی
تاوان پیشان ددهن و، وه که سهانیک رهفتار ده کهن که هه به شیوه نسد.
یشیان نه بی به وانه نا هه موارانیه دژی گهله کهمان و مروفا به ته بی
به پیا کراون و، تمنیا شهو گاته هاتنه دهنگ کهله ژیر فشاری تاوانبار.
کردنیان له گشت لایه که وه ناچار کران. زهر جاریش له بهر دهه بهلکه ی
رهتنه کرا وهدا (همروه له ۱۷ ای شاداری ۱۹۸۷ دا له ههله بجه روویدا وگازه
ژههرا ویه کان، بهتا بهتی گازی سیانید ژیا نی (۵) ههزار ها و لاتسی
لهنا وبرد که زور بهیان شافرم و مندال و پیرو په که هوته بوون، ژماره به
کی زور تریش بریندار بوون که مهترسی مهردمه شه له ژیا نی زوریان
دهکات) ، تا لهه حاله تا نه ۱۸ ناچار بوون کهمان بهتاوانه گانی
خویاندا بنین، شه کهر چی بهشیوهیهکی ناراسته و خوش.

به لام ههردمه و تا شاستاش ههولی شه بهیان دایه وای پیشان
بدن که گوایه چهکی کیمیا و بیان تمنیا له چهکی دژ به شیراندا به کار
هینا وه به نیازی بهر وودا وه ستانه وهی هیرشی هیزه گانی شیران بوسه
خاکی عیراق. وه که ههولیکیش بوچه سپانندی شه جوهره پیشاندانه،

تسه که رانیان زیاتر له جاریک و بهروو ههلمالرا و بیهکی ناشکراوه رایانه
 نکه میاند که شهوان له داها تووشدا " گشت جووره چه کیك بودا کوکی لسه
 ولات " به کار دههینن و ههولی شهوشیان داوه وای بیننه بهر چا و کسه
 شهگر شه و جووره چه گانهشیان به کار هینابی شهوا بهنا چاری و له ته سکتربین
 بهواردا بووه . وهک هه ما ههنگیه کیش له گهل شهم جووره لانا و گه زافانه دا
 نامرازه گانی راگه یاندنی رژیم عیراق و ، نامرازه گانی راگه یاندنی
 شیمپریالیستی ههولی شه و ده دهه که مه سه له ی ره وای گهلی کورد و هژیر -
 لیوبخن و به جنگی عیراق و شیران دایپوشن له کاتیکدا ، ههروهک
 ناشکرایه ، جنگی شه لاجوکردنی شوئینیا نه له دژی گهلی کورد پشیش
 شه و جنگی تری رژیم عیراق دهستی پیکردووه ، جیا وازه له و جهنگه .
 راستیه رت نه کاره گانی ۱۲ مانگی را بردووه شهوه ده سه لمینن
 که حوکمرانه گانی عیراق به شیوه بیهکی روو له زیاد بوو چه کی کیمیاوی
 له دژی ها و نیش تیمانیه مه ده نیه گانی کوردستان به کار دههینن ، له بهر
 شهوش که توانای هاتنی چا و دیره نیوده و له تیه کان بو نا و خاکی عیراق
 له نارادا نیه و ، ناتوانن له جیگای خویدا نا کامه گانی به کار هینانی
 چه کی کیمیاوی بهینن) شهوش دوا به دوا ی مالویرانیه که هه له به جـ
 روویدا ، کاتیک حکومتی عیراق ریگای ده شه ی نیر دراوی نه ته و هیه کـ
 تووه گانی نه دا له شیرانه وه روو بکنه هه له به جـ) شهوا له به کار هینانی
 شهم چه که سامنا که دا زیاتر پیدا ده گرن .

ناشکرایه له لاتان شه و ریکه وتنا مه نیوده و له تیه ی سالـ
 ۱۹۲۵ که به کار هینانی چه کی کیمیاوی قه دهغه دهکات ، باس له بهر کار
 هینانی شه چه که له جنگی نیوان ده و له تانی جیا واز دا دهکات ، شهوش
 کاریکی نا ساییه ، چونکه نه دا نه رانی شه و ریکه وتنا مهیه و ، نه شه و
 که سانه ی پاشان ریکه وتنا مه ی نیوده و له تی له م جووره یان نا ماده کردووه و
 نه هر مروئیکی ژیر نه یان توانیوه و ناتوانن شهوه بیننه بهر چاوی خویان
 که شهم چه که شه لاجوکارو ، نه هرمت لیکرا وه ی نیوده و له تان ، له چوار

چیهی یهك دهولمتدا بهكار بهینریت ، واته له لایهن حكومهتیكه وههژی
گهلی ولاتهكهی خوی ، بهنیازی چوك پیدادانی و خنكانندی خهباتی
شه و گهله بو رزگار بوون له ئیستیبدادی حكومهتهكهی .

شهوش ناشكرایه كه بهكرده وهشتیكی لهم جوره له مه و پیسش
رووی نه داوه و ، وسه ریاری شهوش كه له جیهانی شهروماندا ، جگه له
رژیمی عیراق ، زور رژیمی ئیستیبدادی تر هه و درندا بهتیان له و
كه متر نیه ، به لام هه رژیمی عیراقی هه موویانی له درندا بهتیاندا
تیهه راندو گاریكی شه توی كرد كه هیهج یه كيك له و رژیمان ه تا ئیستا
زاتی شهجامدانیان نه كردوه .

حوكمرانه گانی بهغدا شه راستیهیان وهكار هینا كه شه و
ریككه و تننا مانه ی بهكار هینانی چهكی كیمیا وی ته دهغه دهكهن ، هه
وهك له مه و پیش گوتمان ، تنیا په یوه ندییان به بهكار هینانی شه و
چه گانه له شه ری نیوان دهولمتاندا ههیه و ، به مجورمش مافی شهسه وه
به ریكخراوی نه ته وه یه كگرتووه كان نادهن كه له مه سه له ی بهكار هینا .
نیاندا له نا و ولاتانی خودی شهندا مانی شه و ریكخرا وهیه دا لیكولینه وه
بكات . هه ره ها شه و اقیعهیان بهكار برد كه شه له گهل شیراندا
به رده وامه و چندین جاریش شه و چه كه نا و برا وانیهان لهم شه رده دا بهكار
هینا وه بهی شه وه ی به شیوه یه كی روون و شیلگییرانه له لایهن نه ته وه .
یه كگرتووه كانه وه مه حكوم بكرین . بویه سوودیان له هه ر دوو شه و مه سه له
یه وه رگرت بو شه وه ی چهكی كیمیا وی به رووی گه له كه ماندا به خنه كار .
شه و اقیعمش ریكخرا وه ی جیهانی ده خاته به رده م شه ر كيك كه
بوی نیه پشت گوی بیخات ، چونكه په یوه ندی به نا وه روگی كار و نا مانجه
مروفا به تیه كانیه وه ههیه . چونكه شه ده ستپیش خه ربیه تر سنا كه ی كه سه
رژیمی عیراق شه جامی دا و تا ئیستاش به رده وامه له شه ری ، به شیوه یه كی
فراوان ده رگا نا و لا ده كات له به رده م شه و رژیمان ه ی ها و چمشنی شه ون و
رو و به رووی كه لانی را په ربیری خو یان ده بنه وه ، تا په نا به رنه بهر هه مان

شیوازی نامرتوانه • بویه دهگری چندین کهلی را پهریدی تر ، بهك کهلی
خیمان ، بینینه پیش چایمان کاتیک لهبری تیلای و کهله و گازی فرمیسک
هاوهری پولیس ، راسته و خیر و بویه روی گازی ژه هراوی دهنه و کهله چند
ساتیکدا سدان و هماران کس بیکه به لهنا و دهبات •

شاری هله بجمش که له ناوه راستی مانگی شاداری را برد بودا
تهیره و ترونا گرام ، پیش شهویش شیخ و سان لهنا و راستی نیسانی
۱۹۸۷ داد ، چندین گوند و شارب چکه بشاری تری که بدستانی غیراتی که
له تیهان شه و دوه رودا بهو پاش شهوان لهنا و بران و دوا به مینیشسان
گنده گانی نازنین و گاموسک ، سیندارهو عملیاوه و سماقولی و سهر و
چاوهی پاریزگای شهولیس برون ، کهله لایهن فرم که گانی رژیمه لهسه
شیوازی ای نیاری شادادا بهومی پر لهگازی خردهل بومباران
کران ، نموونه و شایهتی تر سناک و بهناکا هینهن لهنا ست هم نا سو
توقینه رهدا •

نهمه ریخراوی نته و هیه ککرتووه کان دهخاته بهر لیسر راوی ته راوی
خوی تا لهم دوو ریگایه وه گوششی حیدپیان بهگات :
بهگم - شهوپهری پشتگیری شه و هه له جوا میرانه بی بگات که شیتسا
به نیازی پاکتا و کردنی سهرانسهری چه که کیمیا و بهگان و فهوتانندنی
به کجاری و بوختا همتایهی گشت شه و به شانیهی که له حیبهاندا نه مبار-
کراین دهرین ، تا شه و ساتمش نهم به کرده و هدیتهدی شهرکی سهرشانی
ریخراوهی جیهانیه ، که ده ست و برد ، شیوازی لهبار بدوزینه و بویه-
پینی ، به دهر کردنی بزیا ریگیشه وه له لایهن شهنجوومنی نا سایش و
کوملهی گشتی نته و هیه ککرتووه کان بوقه دهغه کردنی ته و اوی چند
چوبنی چهکی کیمیا بهی لهگشت بار و دوخ و حاله تیکدا و لهگشت شوین و
کاتیکدا • چونکه به هیج شیوه بهك هویهك نیه به کار هینانی هم چه گانه
که تا و انیکه له دژی مره ثایهتی پا سا و بدات • لهم بوار مشدا پشتگیری
شه و دنگه جیهانیا نده کهین که بودا و اکردنی را گهیا ندنی روژی بومیا-

رانی هله بجه (۱۷ی شاداری ۱۹۸۸) وەك زوژیکی جیهانی بوتیکوشان له پیناوی تەدەغە کردنی چهکی کیمیا پیدا بەرز دەکرینەوه .
دووهم - کارکردن بەرێههشتنی ئەو دەستپیشخەرییه مەتر سیدارەهی کە
رژیمی عیراق لەمەوپیش و ئیستاش پێشڕەوایەتی تیدا دەنویستی ، ئەمەش
لەبەر ئەو ئاکامە مەتر سیدارانی کە لیوێی سەر هەلەدەن و زەحمەتە
پێشبینی کارتیگەردنیان بگرت بەسەر چەندین گەلانی تری جیهان کە
لەژیر سایەیی رژیمە ئیستیبدادبەگاندا دەنالین . ئەمەش وایستە
ریگزاراوی نەتە وەپەگرتن وەگان دەکات کە لیپەر سراوی مەزنی خەوی
لەم بەرەدا راپەڕینی ، بەشیوەپەك کەنا کۆک نەبیت لەگەڵ دەقەکانی
ریگەوتننامەکی ۱۹۲۵دا ، بەلکە بەرچۆرەهی کە گیانی ئەو ریگەوتننامە
مەبەر پەیمانە جوامیرانە مەرفا یەتیە کەیی بچەسپینی .

بەمەزەندەیی ئیتمەش یە کەم هەنگا و بەم ریگایەدا دەبیت لای
مەحکۆم کردنی رژیمی عیراقەو سەرچاوە بگرت لە سەر بە کارهینانسی
چهکی کیمیاوی لەدژی گەلی کەردمان و ، بەشیوەپەکی دا برا و لەشەری
عیراق و ئیران ، لەسەر ئەو مەش کە زنجیرە تاوانە کیمیاویەکانسی
لەسایەیی دەرێژە کیشانی ئەم شەڕەدا دەست پێکردوو .

ئەمە بە دوو پاتگەردنیشەو ئەو دەلایین کە جەما مەری گەلە کەمان
بەشیوەپەکی تروند ئەم جەنگە داها رینەر و بەر دەوامەیی نێوان عیراق و
ئیران ، کارەساتە کاولگاری و ئاکامە ناخەمبارەکانی مەحکۆم دەکات .
جەزبیش دەکەین لێرەدا ئەو بەرنامەیی ئاشتیە روایە و میاد پەنینهو کە
لە میاداشتنا مەکی یەکی تەموزی ۱۹۸۷ ماندا پێشکەشمان کردن و ، سەر
لەنوی داوای بەپەلەیی خومان ، بە سەرچاوە هەلگرتن لە بەرژەو هەندی گەلە
کەمان و گەلی ئیران گەلانی ناوچە کەمان و بەرژەو هەندی ئاشتی و ئاسا
پشی ئەونا و چەپە و گشت جیهان ، تازە پەکەینەو بەرراگرتن و کوتایەسی
پێپینانی دەستبەجیی شەر لە سەر بناغەیی بریاری ژمارە ۹۸ ئی ئەنجوو .

شیر ریزی بی پایانمان قبول بفرمون

گومبته‌ی ناوهندی

حزبی شیوعی

عراق

ناوهراستی نیاری ۱۹۸۸

پاشكو : ليستيك بهناوي شوو كوندو بيگهو شاروچكهو شاروناوچانهي له كوردستاني عيراق

دووچارى بو صبارانى كيمياوي بيون

قوربانپهگان	شامرازي بهكار هينراو	روژ	شوينهگان
چمندين بهر كهوتوو كهژمارهيان له بهر ده ستندا نيه .	هيري شي فروكبه	۱۵ ي نيساني ۱۹۸۷	۱ - كوندهگانى باخسه مه مه هلمرن بسرگهلو، سرگهلو، چالاوه چنارمى، نولجكه، شاموزى سپروان، كانى توو، /المهاريگانى سلميمانسى .
۱۰۹ شهيد و ۲۸۱ بريندار تمنيا لهكوندى شيخ وهساندا	=	۱۶ و ۲۰ ي نيساني ۱۹۸۷	۲- كوندهگانى باليسان، كانى بهرد زبنى، به لالوكان، شيخ وهسان زنجيره شاخي كرده شير، ناوچهي با وسپوكان /المهاريگانى ههولهر .
زامدار كردن وسووتانى پتر له ۵۰ پيشمهركه ي بهر ههستكاري نيشتمانى	=	۱۹، ۱۸ ي ۱۹۸۷ نيساني	۳- ناوچهي ماومت و تمهوان لمهاريگانى سلميمانى

قوربانیه‌کان	شامرازی به‌کار هیئت‌را و	روز	شوینسه‌کان
_____	=	۱۹ و ۲۰ ی نیسانی ۱۹۸۷	۴ - ناوچه‌ی بهره‌مگرون / له پاریزگای سلهیمانیسی
بهرکه‌وتنی دهبان‌ها و لاتنیسی	=	۱۹ و ۲۱ ی نیسانی ۱۹۸۷	۵ - گونده‌کانی دولی بالیبان لمپاریزگای هه‌ولیبیسر
بهرکه‌وتنی ۲۱‌ها و ولاتنیسی	=	۲۱ ی نیسانیسی ۱۹۸۷	۶ - شاروچکه‌ی قهرمداغ و گونده‌کانی دهوروبه‌ری / له پاریزگای سلهیمانیسی (له‌روژی دوا‌ی رزگارکردنیدا له‌سه‌ر دهستی بېشمه‌رکه‌کانی به‌ر هه‌لستکا ری نیشتمانی له ۲۰ ی نیسانی ۱۹۸۷)
ژماره‌ی قوربانیه‌کان نه‌زانرا و ه	هیرشی فروکسه	۲۳ ی شایاری ۱۹۸۷	۷ - گونده‌کانی تومار، کرکان، قه‌مه‌ر له پاریزگای که‌ریکوک
۸ شهیدو ۲۳ به‌رکه‌وتنو ته‌نبیا له گوندی مه‌له‌کانک	=	۲۷ ی شایاری ۱۹۸۷	۸ - گونده‌کانی مه‌له‌کان، به‌له‌ی خواروو به‌له‌ی سه‌روو، تاریشان، کندوک، کورشه‌شیر، نازمنین، دولنیسی، سماقولی / له پاریزگای هه‌ولیبیسر

شوبنه گان	روز	نام رازی به کار هیئت او	تور بانیه گان
<p>۹ - پارهای مایه بندی پیشمرگه گانی جزئی شیوعی عبرت . خانده بهره نزدیکه گانی ها و ولایتیان له پاریز گای دهسوک</p>	<p>۵ ی جوزهرانی ۱۹۸۷</p>	<p>=</p>	<p>دوشه هیدر پتر له ۱۰۰ بهر گه توتو</p>
<p>تی بینتی : له زور بهی شو حاله متانهای سر هودا چکی به کار هیئت او ای کیمیا وی بریتی بووه له گازی خمر دهل .</p>	<p>۳ ی شهیلو لیلی ۱۹۸۷</p>	<p>تههپاران</p>	<p>کوزرا و بهره گه توتو که به مازو نه زراه</p>
<p>۱۰ - که بنده گانی دهلی جانی به تی . جهردور که بندی سر گه گه . به گه گه / له پاریز گای ساهیمانی</p>	<p>۱۱ - ناوچهی شاروچه کی گانی ماسی له پاریز گای دهسوک (ساس و کار کردنی شاروچه که گه له لایهن پیشمر که گانی بهر جه است گاری نیشمانیه وه له ۹/۱۴/۹۸۷ دا)</p>	<p>۱۷ ی شهیلو لیلی ۱۹۸۷</p>	<p>۲۰ بهر گه توتو</p>

کتابخانه
موسسه تخصصی زبان

توربانیه کسان	شمازای به کار هینراو	روز	شوبنه کسان
۸ شهیدو ۲۰۰ بهرکه توتو دهیان بهرکه توتو	توپاران هیرشی فروکه	۲۷ ی شووباتی ۱۹۸۸ ۲۷ ی شووباتی ۱۹۸۸	۱۲ - گونده کانی یا خسه مهر، سرکه لو، همه یین / لپاریزگای سلیمانی ۱۳ - گونده کانی بهله کجار، تهکی بهلخه، کومته، پردی، / لسه پاریزگای سلیمانی ۱۴ - همه بجه، گونده و شاورچه کانی ناوجه که / پاریزگای سلیمانی
خمردهلی به کار هینابوو ۶۷ شهید تمیاله گندی سیوسیان یملک شافرومتی شهیدو پتر لسه ۲۴ بهرکه توتو	توپاران توپاران	۲۳، ۲۴ شاداری ۱۹۸۸ ۲۳ ی شاداری ۱۹۸۸	تی بیسی : لمهر شه که ی همه بجه ۱۸ - گونده کانی سیوسیان، که شک چندین گندی تری ناوجه ی دهر بهندیخان / پاریزگای سلیمانی ۱۶ - گندی دوکان تفرمداغ / پاریزگای سلیمانی

شوبندهگان	روز	شماره‌های به کار هیئت‌ها و	قوربانیه‌گان
۱۷ - هردوو گوندی با و خوشین و دیوانه ، قمر صداغ / پاریزگای سلمیمانی	۲۴ ی ثاداری ۱۹۸۸	راجیمبه	زانیاری سه‌بارمت قوربانیه‌گان • له‌مهر ده‌ستندا نیسه •
۱۸ - گپ تمبه ، عه‌سکمر ، چه‌سی ریزان ، گوندی ناوچه‌ی ناغجه‌لمرن پاریزگای سلمیمانی .	۴ ی ثایاری ۱۹۸۸	هیئتی فروگه	زیاتر له ۱۲۰ کوزراوو ژماره‌یه‌کی زور تری بر، بن‌دار
۱۹ - گونده‌گانی نازمین ، کاموسک ، سپین‌داره ، عالیاوه ، وه‌ری ، برکه ، کاورتیان، فریز ، سماقول، سه‌روچاوه ، ملوک / پاریزگای هولوهر	۱۵ ی ثایاری ۱۹۸۸	=	۳۱ شهید تمنیا له گوندی وه‌ری

تی بیئی :- له‌دوایه‌مین هیر شه‌گانی تردا گازی خمر دهل به‌کار هیئت‌هاوو •••

ژماره ی حسابی بانک

C/O B. L. F. Bar Elias

282242 . 35

Libanon

طریق السلم و الاشتراکیه

السنة الثالثة العدد - ۱۳ - تموز / ۱۹۸۸

ناونیشان

P.O BOX : 111 Prague 1,

Czechoslovakia ...

ریگای فاشتی و سوسیالیزم

اسلاو له بیره وهری ۷۰ ساله ی
له دایکبوونی ناسوت ماندیلا

RÊGAI

AŞTÎ U SOSYALIZM

THEORETICAL AND CULTURAL REVIEW

ISSUED BY THE IRAQI COMMUNIST PARTY

نرخه «یه ک» دینار